

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Darja Maskin

Eesti- ja venekeelse Delfi ja Postimehe kõneaine

Vene-Ukraina sõja kontekstis 2022. aastal

Magistritöö

Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm, PhD

Tartu 2024

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD.....	6
1.1. Meedia mõju: kõneaine ja raamistamine	6
1.2. Uusmeedia ja kõneaine kujundamine	8
1.3. Eesti- ja venekeelne meedia Eestis	9
1.4. Eesti- ja muukeelse elanikkonna meediaharjumused	10
1.5. Varasemad eesti- ja venekeelse meedia uuringud	12
1.6. Uuringu eesmärk ja uurimisküsimused.....	15
2. VALIM JA MEETOD	17
2.1. Väljaanded	17
2.2. Artiklid.....	17
2.3. Kombineeritud sisuanalüüs	18
2.4. Kontentanalüüs	19
2.4.1. Kodeerimise protseduur	19
2.4.2. Kodeerimise kategooriad	20
2.5. Kvalitatiivne sisuanalüüs	21
3. ANALÜÜSI TULEMUSED.....	23
3.1. Info päritolu	23
3.2. Portaalide rubriigid	24
3.3 Valdkonnad	27
3.4. Peateemad ja alateemad	29
3.4.1. Mis on Ukraina sõda? Mis on Ukraina?	31
3.4.2. Ukraina sõda Teise maailmasõja mitmetahulises paradigmas.....	34

3.4.3. Süüdlaste esiletoomine ja varjamine.....	36
3.4.4. Putinit mainitakse palju, tsiteeritakse vähe.....	42
3.5. Rahvusvahelised suhted.....	44
3.5.1. Sanktsioonid kui karistus.....	44
3.5.2. Narratiivide sõda Eesti portaalides.....	45
3.5.3. Lõimumine kui julgeoleku garant.....	46
3.5.4. Mida halvem Venemaal, seda parem Ukrainal.....	48
3.6. Apoliitiline sport ja kultuur.....	50
3.7. Eestikeelne autor-mõttekaaslane ja venekeelne autor-oponent.....	52
4. JÄRELDUSED JA ARUTELU.....	56
4.1. Arutelu tulemuste üle.....	56
4.2. Uurimistöö piirangud ja edasised uurimisvõimalused.....	62
KOKKUVÕTE.....	64
SUMMARY.....	65
KASUTATUD KIRJANDUS.....	66
LISAD.....	69
Lisa 1. Kodeerimisjuhend.....	69
Lisa 2. Kodeerimise valimi eestikeelsed artiklid.....	77
Lisa 3. Kodeerimise valimi venekeelsed artiklid.....	82
Lisa 4. Kvalitatiivse analüüsi valimi eestikeelsed artiklid.....	87
Lisa 5. Kvalitatiivse analüüsi valimi venekeelsed artiklid.....	90

SISSEJUHATUS

Töö teema on kohaliku eesti- ja venekeelse ajakirjanduse omapärad ja nende panus ühise informuumi loomisesse. Toetudes meediamõju teooriale uurin teemat Postimehe ja Delfi näitel, sest need kaks uudisteportaali ilmuvad paralleelselt kahes keeles. Eesmärk on välja selgitada, kas eesti- ja venekeelsete portaalide lugejatele pakutakse sarnast kõneainet või neid paigutatakse pigem eraldiseisvatesse infoväljadesse.

Riggins (1992: 3) kirjutab, et eeldus vähemusmeedia uurimiseks on kahe keele teadmine. See kitsendab potentsiaalsete uurijate ringi, mille tõttu ei saa vähemusmeedia Riggins'i meelest piisavalt tähelepanu (samas). Kooskõlas Riggins'i väitega järeltab Valeria Jakobson oma dissertatsioonis, et 1990. ja 2000. aastate uuringud ei vaatle venekeelset meediat ühise dünaamilise meediasüsteemi osana, vaid pigem kõrvaltvaates ja isoleerituna (Jakobson, 2002: 7). Minu uurimistöö läbiviimise eelduseks on see, et ma valdan mõlemat keelt ja puutun igapäevaelus kokku nii enamuse kui vähemuse informuumi ja väärtuste süsteemiga. Lisaks on mul filoloogiline haridus, mistõttu on tekstipõhine uurimistöö mulle lähedane. Kuna võistlevad ettekujutused tegelikkusest ja neid toidavad allikad tekitavad ühiskonnas üha rohkem pingeid, mul tekkis huvi uurida Eesti venekeelset meediat ja võrrelda seda eestikeelsega.

Vähemuskeelsel meedial on oluline roll, kuna see võib käivitada, tühistada või tasakaalustada teatud ühiskondlikke protsesse. Valeria Jakobson rõhutab, et vähemusmeedia võib kajastada või soodustada selliseid protsesse nagu assimilatsioon, kultuuri säilitamine, kultuuriline või poliitiline opositsioon enamusele (Jakobson, 2002: 22), separatsioon ja marginalisatsioon (Jakobson, 2002: 36). Epp Lauk ja Maria Jufereva (2015: 52-53) vaatlevad venekeelset meediat integratsiooni instrumendi rollis, mis eeldab nii ühise informuumi loomist kui ka kultuurilise mitmekesisuse ja vastastikuse lugupidamise säilitamist. Ragne Kõuts-Klemmi sõnul on kohalikule venekeelsele ajakirjandusele seatud topelt ootused: tahetakse, et venekeelsed allikad ei kordaks Venemaa narratiive ega oldaks kriitiline Eestis toimuva suhtes, et nad vastaksid lugejate huvidele ja samas suurendaksid nende lojaalsust riigile (Kõuts-Klemm, 2022). Praeguste kriiside ajal, kui rõhutatakse ühise informuumi loomise olulisust ühiskonna heaolu, julgeoleku ja arengusuuna vaatenurgast, on eriti kasulik analüüsida eesti- ja venekeelset meediat ning vaadata, kuidas meedia saab hakkama talle seatud mitmekülgse ülesandega.

Selleks, et saada head ülevaadet uudistevoost, mida esitatakse paralleelselt eesti ja vene keeles, valisin analüüsiobjektideks Postimehe ja Delfi veebiportaalid. Mitmed viimased uuringud ja statistilised andmed (EIM, 2023) näitavad, et Postimehe ja Delfi uudisteportaalid on auditooriumi jaoks ühed olulisemad ja usaldusväärsemad uudiste allikad. Asjaolu, et nendel portaalidel on suurel määral sarnane ülesehitus ning kattuvad rubriigid, lihtsustab võrdleva analüüsi läbiviimist. Kuna juhtus nii, et ma hakkasin koguma materjali analüüsiks 24. veebruaril 2022, määras see minu töö konteksti. Enamik analüüsitavaid artikleid on kas keskendunud Ukraina sõjale või on sellega kaudselt seotud. McQuaili kohaselt (2000: 379) kriiside ajal meediamõju kasvab, nii et minu analüüsiks koostatud tekstide valim, mida läbib Ukraina sõja teema, võib peegeldada erinevate huvigruppide sõnumeid ja raamistusi, millesse need sõnumid on kodeeritud.

Sarnase uuringu tegi 2000. aastate alguses Valeria Jakobson, kes võrdles Tšetšeenia sõda kajastavaid artikleid eesti- ja venekeelsetes väljaannetes. Võttes arvesse eesti- ja venekeelsete inimeste staatust ja meediaelistusi kõrvutas ta sündmuste kajastust mõlemas keeles ja arutas, mis võis põhjustada erinevusi kõneaines ja raamistustes (Jakobson, 2002: 118). Sarnaselt Jakobsoni uurimistööga ma vaatlen ulatuslikku artiklite kogumit, mida raamistab sõja temaatika, analüüsin, kui võrd sarnaneb või erineb seal esinevad formaalsed ja sisulised tunnused, ning mis mudeleid pakutakse eesti- ja venekeelsele auditooriumile toimuva mõtestamiseks.

Töös ma annan ülevaate teoreetilistest lähtekohtadest ja empiirilisest materjalist, tutvustan töö uurimisküsimusi ja kasutatavat meetodit ning esitan analüüsi tulemusi. Uurimuse tulemuste üle ma arutlen järelduste osas.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Selles peatükis ma annan ülevaate töö teoreetilistest ja empiirilistest lähtekohtadest. Teema uurimiseks on oluline mõista eesti- ja venekeelse lugejaskonna eripärasid, seetõttu tutvustan varasemate uuringute tulemusi, mis keskenduvad eesti- ja venekeelse auditooriumi meediaharjumustele. Samuti esitan varasemate eesti- ja venekeelse meedia uuringute järeldused.

1.1. Meedia mõju: kõneaine ja raamistamine

McQuail kirjutas, et massikommunikatsiooni uurimise aluseks on eeldus, et meedial on märkimisväärne mõju: me ammutame ajakirjandusest informatsiooni ja muljeid, saame meediat teada, mis toimub maailmas, seal avalikustatud andmed viivad muutusteni meediakasutajate käitumises (McQuail, 2000: 373). McCombs ja Shaw (1972: 176) märkisid, et massimeedia kujundab suurel määral poliitilist tegelikkust, mitte ainult viies uudiseid lugejateni, vaid ka näidates konkreetse teema kajastusviisi kaudu, kui palju tähelepanu see väärrib.

Meedia mõju uurijad pole jõudnud kokkuleppele selle olemuses ja ulatuses. Põhjuseid on mitu: raske on tuvastada, kas meedia on ainuke ja piisav mõjutaja (McQuail, 2000: 373); mõju võib sõltuda meedia tarbimise harjumustest (McCombs ja Shaw, 1972: 177) ja süvenemise määra (McQuail, 2000: 387), auditooriumi eelsoodumustest ja olemasolevatest tähenduste skeemidest (Scheufele ja Tewksbury, 2007: 11); meedia mõjuvõim võib vastavalt ajaloolistele tingimustele muutuda (McQuail, 2000: 379). Kuigi meedia mõjude üle vaieldakse ja pole olemas ühte üldkehtivat teooriat (Kõuts-Klemm ja Seppel, 2018: 54), ei tähenda see, et nähtuse uurimisest on loobutud. McQuail kirjutab, et eelmainitud takistustest ja teema lõpetamatusest hoolimata on meediamõjude otsimine endiselt huvitav teema (McQuail, 2000: 374).

Nii nagu uurimistraditsioon on meediat ette kujutanud kui kõikvõimsat mõjutamisinstrumenti (McQuail, 2000: 374) ning jõudnud meedia ja tarbija interaktiivse olemuse mõtestamiseni (Scheufele, 1999: 104), on ka meedia mõjude uuringud muutnud fookust. Neid ei vaadelda enam lineaarse seosena „stiimul – reaktsioon“, vaid arvesse võetakse ka ümbritsevat konteksti (McQuail, 2000: 379), auditooriumite killustatust (Tan ja Weaver, 2013: 775) ning tarbija individuaalseid

omadusi, füüsilist keskkonda ja kultuurilist ruumi (Kõuts-Klemm ja Seppel, 2018: 22). Kuigi interneti domineeritud inforuumis on meedia mõjude tuvastamine muutunud veel keerulisemaks, eeldatakse siiski, et ajakirjanduse panus inforuumi kujunemisse on endiselt oluline ning tegelikkuse mudelit, mida see loob, tasub uurida.

McCombs ja Shaw (1972: 176) kirjutasid, et teemade kajastamisel teevad ajakirjanikud ja toimetajad alati valikuid, millest sõltuvalt saab auditoorium mitte lihtsalt teada uudisest, vaid saab informatsiooni mahu ja uudise positsiooni järgi ka aru, kuivõrd palju tähelepanu tasub sellele pöörata. Teisisõnu loob meedia teatud teemasid rõhutades või vältides kõneainet. Kõneaine kujundamise efekt põhineb teema nähtavuse ja kättesaadavuse määral, mainimise sagedusel (Scheufele ja Tewksbury, 2007: 11). Kui teatud probleemistikku kajastatakse meedias sagedamini, siis kinnistuvad vastuvõtja meeles teatud ettekujutuste klastrid, mis järjekordsel kokkupuutel teemaga aktiveeruvad ja mõjutavad inimese hoiakuid ja otsuseid (Scheufele ja Iyengar, 2014: 8).

Seda, kuidas kirjeldatakse sündmusi ja milliseid märksõnu selle juures kasutatakse, nimetatakse raamistamise efektiks (Scheufele ja Tewksbury, 2007: 11). Ajakirjanike jaoks on raamistamine väärtuslik instrument, et teha keerulist arusaadavamaks ning aktiveerida auditooriumi olemasolevate ettekujutuste skeeme (Scheufele ja Tewksbury, 2007: 12). Raamistamine ei rõhuta konkreetseid teemasid, vaid toetub kontekstuaalsetele seostele ja loob uusi juurde (Scheufele ja Tewksbury, 2007: 9).

Võrreldes omavahel kõneaine kujundamist ja raamistamist, vastandavad Scheufele ja Tewksbury (2007: 12) üksteisele järgmised põhiküsimused, mis iseloomustavad kahte meedia efekti: *kas me mõtleme millestki?* (kõneaine kujundamine) ja *mida/kuidas me millestki mõtleme?* (raamistamine). Scheufele ja Iyengar (2014: 8) seletavad kahe efekti olemuslikku erinevust järgmiselt: meedia kõneaine avaldab inimesele mõju läbi teemaga kokkupuute sageduse (*accessibility-based effect*) ning raamistamine toimib seevastu läbi teema kokkusobivuse inimese mõttemaailmaga (*applicability effect*). Selline liigitus vihjab kahele metodoloogilisele lähenemisele, mida ma saan rakendada analüüsis. Kõneaine välja selgitamiseks on mõttekas läheneda kogutud meediasisule kvantitatiivselt, vaadata domineerivaid teemasid ja nende esinemissagedust. Eesti- ja venekeelse meedia raamistuste tuvastamiseks sobib kvalitatiivne

analüüsimeetod, mis eeldab keeleliste valikute intensiivset uurimist ja nende tõlkimist tähenduste keelde (Laherand, 2008: 290).

1.2. Uusmeedia ja kõneaine kujundamine

Uuringud on näidanud, et interneti tulekuga kasvanud infovalik ja sotsiaalmeedia võrgustikud on suurendanud tarbijate kokkupuudet erinevate ideedega ja vabastanud neid kinnistunud meediatarbimise mustritest (Kõuts-Klemm ja Seppel, 2018: 171). Kuigi uue meedia puhul rõhutatakse sisu piiramatut valikut, auditooriumi laiaulatuslikkust ja kommunikatsiooni globaalset iseloomu (Livingstone, 1999: 65, viidatud McQuail, 2000: 107 kaudu), märgivad uurijad, et uue meedia kasvava mitmekesisuse taustal toimub ka auditooriumite fragmenteerumine (Kõuts-Klemm ja Seppel, 2018: 170). Suur auditoorium killustub, sest on jaotatud rohkete kanalite vahel ja isegi samade allikate kasutajatel võib olla täiesti erinev meediakogemus tänu võimalusele ise filtreerida ja kohandada uudiste voogu (Tan ja Weaver, 2013: 775). Selle tõttu ei teki inimestel ühist ettekujutust „kõige olulisemast probleemist“ (samas), kuna igaühel on oma kõneaine.

Puudub kindel seisukoht, kas uus meedia avas tarbijale ligipääsu piiramatule arvule ideedele ja kanalitele või vastupidi killustas auditooriume ja paigutas neid isoleeritud kajakambritesse. Seetõttu on raske ühemõtteliselt hinnata uue meedia mõju inimeste info tarbimisele ja hoiakute kujunemisele (Kõuts-Klemm ja Seppel, 2018: 171-172). Pigem kalduvad uurijad arvama, et fragmenteerimismehhanismid ei tühista meedia mõju efekte (samas), mille tõttu jääb meedia sisu uurimine aktuaalseks. Lisaks on McQuail (2000: 379) välja toonud, et kriiside ja suurenenud teadlikkuse perioodidel on meedia mõjuvõimsam, kuna inimesed vajavad meediat informatsiooni ja juhiste saamiseks ning valitsus, eliit ja teised huvigrupid püüavad kasutada meediat arvamuste mõjutamiseks ja kontrollimiseks. Sellest vaatenurgast on praegu õige aeg meedia sisu ja selle võimalike efektide analüüsiks, kuna kogeme järjest rohkem globaalse mõjuga kriise, nagu näiteks koroonapandeemia ja Ukraina sõda.

Seda, kuidas kriiside ja suurte muutuste ajal tabavad ka meediat turbulentsed ajad ja kuidas huvitatud osapooled proovivad seda ära kasutada, analüüsis oma dissertatsioonis Valeria Jakobson. Ta kirjutas, kuidas pärast Eesti iseseisvumist ja venekeelsete väljaannete erastamist

hakkasid nad otsima oma uut kuju ja sisu ning seda ülemineku hetke on kasutanud kohalike venekeelsete parteide esindajad (Jakobson, 2002: 88). Väljaannetes esitatud kõneaine erines nende sekkumise tulemusel suurel määral sellest, mis tegelikult huvitas venekeelset elanikkonda (samam). Kuna minu töö materjali kogunemine langes kokku Ukraina sõja algusega, mis tõi kaasa muu hulgas Venemaa riigikanalite keelustamise Eestis, on selge, et käes on järjekordne murranguline muutus, mis mõjutab nii inimeste igapäevaelu kui inforuumi. Selle tõttu on oluline mõtestada eesti ja venekeelse meedia tekkelugu ja tausta ning uurida, mis kõneaine on seal hetkel esindatud.

1.3. Eesti- ja venekeelne meedia Eestis

Kui 1991. aastal Eesti taasiseseisvus ja Nõukogude väljaanded Eestis enam ei ilmunud (Jufereva ja Lauk, 2015: 55), seati uue meediasüsteemi loomisel eesmärgiks säilitada demokraatiat ja kultuurilist mitmekesisust, parandada sotsiaalset sidusust ja tagada meedia mitmekesisust (Jõesaar jt, 2013: 119). 1990. aastate lõpp oli venekeelse meedia tõusuaeg: toimus uute formaatide, teemade ja ajakirjanike juurdekasv (Jõesaar jt, 2013: 123). Järgnevad majanduslikud kriisid aga nõrgendasid venekeelse trükimeedia positsiooni: ajalehtede tiraaž oli ebastabiilne või langes, toimus omanike vahetus, uued ajalehed ei pidanud kaua vastu. Alates aastast 1998 jääb domineerivaks tendentsiks venekeelsete trükiväljaannete tiraaži vähenemine (Jõesaar jt, 2013: 125).

Sobiva tasakaalu leidmist eesti- ja venekeelse meediaruumi kujundamisel peeti iseseisvunud Eestis üheks meediapoliitika võtmeküsimuseks, nii et venekeelsetele kanalitele esitati päris leebeid litsentsinõudeid (Jõesaar jt, 2013: 128). Vaatamata venekeelsete kanalite pidevale järelkasvule polnud nende auditoorium tavaliselt suur ning nad ei saanud venekeelse elanikkonna meediaruumi püsivaks osaks ja häälekandjaks (Jõesaar jt, 2013: 129).

Kuna sätestatud litsentsinõuded venekeelsetele kanalitele olid minimaalsed, pühendasid paljud venekeelsed kanalid enamikku aega muusika ja filmide mängimisele (Jõesaar jt, 2013: 129), mis ei soodustanud auditooriumi integratsiooni kohalikku ellu. Nii langesid venekeelsed inimesed Eesti uue meediasüsteemi loomisel aktuaalsest inforuumist välja ja jäid jälgima Venemaa kanaleid: taasiseseisvunud Eesti venekeelne elanikkond oli niisiis suures osas paremini integreeritud

Venemaa inforuumi (Lauk ja Jufereva, 2015: 56). Vihalemm ja Masso (2022: 37) nimetavad sellist kuuluvust teise geograafilise ja kultuurilise ruumi etnomaastikeks (ingl *ethnoscapes*): uut tüüpi kultuurigruppide üksusteks, mis põhinevad ühisel keelel ja kultuurilistel eeldustel, ühisel kokkuleppel selle kohta, mis on naljakas, mis on poliitiliselt korrektne ja mis on lubamatu. Venekeelsete inimeste jätkuvat kuuluvust Venemaa loodud etnomaastikku võib illustreerida venekeelsete elanike kommentaaridega Venemaa telekanalite keelustamisele seoses Ukraina sõja algusega (RUS117¹): „Inimesed jäid ilma lemmikute filmide ja seriaalideta“; „Ma saan neid (Venemaa telekanaleid - autor) ka internetist vaadata, televiisorist oli aga kuidagi mugavam“. Venekeelsete inimeste meediaharjumusi peetakse seega oluliseks faktoriks, mida regulaarselt seiratakse uuringute raames.

1.4. Eesti- ja muukeelse elanikkonna meediaharjumused

2020. aasta uuringust selgus, et Venemaa kanalite olulisus venekeelse auditooriumi jaoks langes, informeeritus Venemaal toimuvast kahanes ning muukeelsete inimeste enesehinnanguline informeeritus kohalikust elust kasvas, jätkates alates 2008. aastast kasvavat trendi (EIM, 2020: 72). Monitooringu läbiviimisel oli fookusse võetud koroonakriisi mõju, mis tugevdas autorite järelalusel muukeelsete inimeste vajadust jälgida kohalikke sündmuseid (EIM, 2020: 81). Järgmiseks suureks kriisiks, millega Eesti ühiskond rinda pistis, on Venemaa sissetung Ukrainasse 2022. aasta veebruaris. Seega analüüsiti 2023. aasta Eesti Integratsiooni Monitooringu raames paralleelselt koroonakriisi, digi- ja rohepöörde ning majanduslanguse tagajärgedega ka Ukraina sõja mõju ühiskonnas lahendust vajavatele probleemidele ja inimeste inforuumile (EIM, 2023: 7).

2020. aasta integratsiooni monitooringu tulemused näitasid, et muukeelsete inimeste mediarepertuaar oli mitmekesisem kui eestikeelsetel. Eestlased jälgisid vähem infoallikaid, aga nende olulisus eestlaste jaoks oli see-eest suurem (EIM, 2020: 74). Meediakanalitest olid eestlaste jaoks uuringu kohaselt jätkuvalt kõige olulisemad Eesti Televisioon ning eestikeelsed tele- ja raadiokanalid. Teiste rahvuste puhul olid tähtsust kaotamas nii Venemaal toimuv kui ka Venemaa

¹ Siin ja edaspidi viitan analüüsitud artiklitele, kasutades koode. Artiklite täisnimekiri koos koodidega on lisades nr 2-5

kanalid, mida tõukasid esikohalt Eesti venekeelsed portaalid ja venekeelne „Aktuaalne kaamera“ (EIM, 2020: 74). Samuti kasvas muukeelse auditooriumi silmis märgiliselt venekeelse telekanali ETV+ olulisus ja usaldusväärsus (EIM, 2020: 75). Eestikeelsetest allikatest olid kõige rohkem usaldust pälvinud teisest rahvusest inimeste seas eestikeelsed uudisteportaalid. Uuringu autorite arvamusel täheldasid need muutused eestlaste ja muukeelsete inimeste inforuumide teatavat lähenemist (EIM, 2020: 81), kuigi samal ajal on ilmne, et muukeelsete inimeste meediaruum on killustatum ja sõltub suuremal määral inimeste tehnilistest oskustest ja sotsiaalsetest omadustest (EIM, 2023: 93).

Värske lõimumismonitooring näitab, et eestlaste informeeritus Eestis toimuvast püsib endiselt kõrge ning muust rahvusest inimeste puhul on see veelgi paari protsendi võrra kasvanud (EIM, 2023: 93). Nende hulk, kes on enda hinnangul kursis Venemaal toimuvaga, on võrreldes 2008. aastaga kahanenud 25 protsendi võrra (EIM, 2023: 94). Nende inimeste seas, kes Venemaal toimuvat siiski jälgivad, mängib rolli nende lõimumistüüp: ennast täielikult lõimunuks pidavad muukeelsed inimesed on võrdselt hästi kursis kõikide piirkondade, sh Venemaa uudistega; kõige vähem teavad Venemaal toimuvast hästi kohanenud osaliselt lõimunute inimeste grupp (samas).

Erinevate infoallikate olulisus kordab üldjoontes eelmisest uuringust koorunud mustreid: kõige olulisemaks peavad eestlased telekanaleid ETV ja ETV2 (72%), nendele järgnevad uudisteportaalid (58%), raadiokanalid (40%), üleriigilised ajalehed (40%) ja sotsiaalmeedia (37%) (EIM, 2023: 94). Muukeelsete meediatarbijate seas on esikohale tõusnud sotsiaalmeedia (45%), mis ületas olulisuse poolest Eesti venekeelseid uudisteportaaale (39%) ja telekanali ETV+ (37%). Sellest saab ülevaate viimase aja meediatrendidest erinevates ühiskonnarühmades, otseselt aga protsendilisi näitajaid varasemate uuringutega võrrelda ei saa, kuna küsimuste sõnastused on muutunud (samas).

Oluliseks teguriks on 2023. aasta Eesti Integratsiooni Monitooringu kohaselt Ukraina sõjaga kaasnenud vastasseisud infoväljal (EIM, 2023: 97) ja Venemaa kanalite keelustamine Eestis (EIM, 2023: 93). Kuigi muukeelsete inimeste meedia-eelistused ja usaldus infokanalite vastu ei olnud varemgi nii üksmeelne nagu eestlastel, kelle meediaspektris on väiksem hulk kõrgelt usaldatud kanaleid, siis Ukraina sõda muutis muukeelsete meediatarbijate suhtumist erinevatesse kanalitesse veelgi skeptilisemaks (EIM, 2023: 97).

Triin Vihalemm ja Jānis Juzefovičs järeldavad meediarepertuaaride uuringust, et Ukraina sõda võimendas venekeelse auditoriumi Nõukogude Liidust pärit harjumuse usaldada pigem enda võimet lugeda tõtt ridade vahelt kui meediakajastustes esitatud infot (Juzefovičs ja Vihalemm, 2021: 428). Vene emakeelega inimesed kipuvad uskuma, et ajakirjanikud manipuleerivad infot ja kajastavad Ukraina sõja teemat vastavalt väljaannete omanike huvidele (samas). Oma veendumuse tõttu proovivad venekeelsed inimesed ise luua ettekujutust toimuvast, toetudes erinevatele infokildudele, mis pärinevad kohalikust meediast, Venemaa ja Lääne infokanalitest (EIM, 2023: 94). Integratsiooni Monitooringu autorid näevad võimaliku selgitusena Ukraina sõjaga seoses meediaruumis ilmunud vastandlikke tõlgendusi (EIM, 2023: 97). Sellest vaatevinklist võib eesti- ja venekeelses meedias pakutavate tõlgenduste, kõneaine ja raamistuste analüüs anda sügavamat sissevaadet kahte infomaailma ning aidata iseloomustada kahes keeles avaldatavat sisu. See omakorda võib osutada põhjustele, miks uudisteportaalid säilitasid peale sõja algust eestikeelse auditoriumi usalduse ja venekeelse auditoriumi puhul seda mõnevõrra kaotasid.

1.5. Varasemad eesti- ja venekeelse meedia uuringud

Kuna meedia panustab märgatavalt kultuuridevahelisse integratsiooni, mitmekesistab inforuumi, esindab vähemuste huvisid ja motiveerib vähemusi jälgima muuhulgas riigikeelset meediat (Jufereva ja Lauk, 2015: 53), on venekeelne meedia ja auditorium Eestis köitnud uurijate tähelepanu alates riigi taasiseseisvumisest. Eesti Integratsiooni Monitooringu aruandes viidatakse meedia ja inforuumi olulisusele selliste ühiskondlike protsesside mõtestamisel, nagu elanikkonna segregatsioon, sotsiaalmajanduslik ebavõrdsus ja usaldamatus Eesti riigi vastu (EIM, 2023: 7), mis samamoodi muutusid aktuaalseks taasiseseisvunud riigi uut tasakaalu otsivas ühiskonnas (Jakobson, 2002: 35). Ragne Kõuts-Klemm rõhutab, et otsustavat rolli mängib meedia tegelikkuse kujundamisel ja käitumise mõjutamisel siis, kui auditoriumil puudub isiklik kokkupuude teatud teemaga, sest siis tekib inimestel ettekujutus ja tähenduste seosed meediast ammutatud informatsiooni põhjal (Kõuts-Klemm, 2004).

Lisaks toovad paljud meediamõju uurijad välja selle seotust identiteediga, mis on muutuv, mobiilne ja subjektiivne nähtus. Riggins märgib, et uurijad kontseptualiseerivad identiteeti nagu

kokkulepelist sotsiaalset konstruktsiooni ja „kujuteldavaid kogukondasid“ (Riggins, 1992: 2). Myria Georgiou pöörab erilist tähelepanu paiga ja ruumi vastandusele: „Diasporaalne transnatsionalism on pigem seotud ruumi, kui paigaga. Olulised pole füüsilised piirid, vaid kujutlusvõime“ (Georgiou, 2010: 21). Sotsiaalsetes suhetes kajastatud ajaloolised pinged ning geograafilised ja mõttelised piirid mängivad kohalikus kontekstis tähtsat rolli. Eesti- ja venekeelse elanikkonna iseloomustamisel peaks seetõttu silmas pidama seda, et Nõukogude aja venekeelne enamus muutus 1991. aastal vähemuseks ja eestikeelne vähemus enamuseks. Samal hetkel, kui füüsilised piirid pandi paika, hakkas identiteedi kujunemise dünaamiline protsess, milles osalevad Riggins kirjeldatud „kujuteldavad kogukonnad“, Myria Georgiou mainitud kujutlusvõime ja oma ruumi ümbermõtestamine. Georgiou rõhutab selle juures meedia võimet seda protsessi mõjutada, manipuleerida ja suunata ning kujundada ettekujutust „meist“ ja „teistest“ (Georgiou, 2010: 30).

Vaadeldes Eesti venekeelset meediat integratsiooni tööriistana, märgivad Jufereva ja Lauk, et osa riigi integratsiooni strateegiast on ühest küljest vähemuse kultuurilise eripära säilitamine, teisest on see vahend kahe keele- ja kultuuriruumi vahelise lõhe vähendamiseks ning ühise inforuumi loomiseks (Jufereva ja Lauk, 2015: 52). Rääkides ühisest inforuumist rõhutavad autorid asjaolu, et lõimumine on kahepoolne protsess, mis nõuab eesti- ja venekeelsete sotsiaalsete gruppide vastastikust austust (samas). Nad näevad venekeelseid ajakirjanikke agentidena, kes saavad ehitada silda kahe infokeskkonna vahel, kajastades samu sündmusi, mis eestikeelses pressis, ja edendades selle kaudu sotsiaalset sidusust (Jufereva ja Lauk, 2015: 53). Toetudes eelnevatele uuringutele järeltavad aga autorid, et eesti- ja venekeelne inforuum on eraldiseisvad semantilised väljad (Jufereva ja Lauk, 2015: 56), tsiteerides seal hulgas venekeelset ajakirjanikku, keda nad on inforuumide teemal intervjuerinud: „Need kaks keelekogukonda elavad eraldi elu,“ (Jufereva ja Lauk, 2015: 57). Ka 2022. aastal, peale Ukraina sõja algust, tuuakse eestikeelses veebiportaalis esile kohalikes venekeelsetes peredes ja inforuumis toimuvat:

Eestis tihti räägitakse, et venekeelsed elanikud elavad teises infoväljas, mis ongi nii. Kuid sellele lisaks, nagu näete, on ka erinevatel põlvkondadel oma infoväljad ja arusaam toimuvast. (EST58)

Eesti- ja venekeelse infomaailma lähenemine algas Eesti Integratsiooni Monitooringu autorite arvamusel koroonakriisi mõjul (EIM, 2020: 81), mis suurendas inimeste vajadust olla samas

infoväljas. Ukraina sõja algusega kaasnenud infovaenlikkus ja Venemaa kanalite keelustamine suurendas samuti eesti venekeelsete kanalite auditooriumi (EIM, 2023: 93). Kuigi eelistatud venekeelsete kanalite pingerea tipus asuvad kohalikud lehed, telekanalid ja uudisteportaalid, on neid usaldavate inimeste hulk siiski tagasihoidlik, võrreldes eestlaste kõrge kindlusega Eesti kanalite usaldusväärsuses. Sellest järeldavad uurijad, et ka praegu on eesti- ja venekeelsete inimeste marsruudid infoväljal erinevad.

Et aru saada, miks venekeelsed inimesed suhtuvad kohalikku venekeelsesse meediasse teatud skeptilisusega, uurisid Triin Vihalemm ja Jānis Juzefovics (2020) Balti riikide venekeelsete inimeste meediatarbimise harjumusi. Autorid on koostanud venekeelsete meediakasutajate profiile, mis näitavad, et nende „infokomplektid“ sõltuvad kasutatavate meediaallikate mitmekesisusest ja ideoloogilisest meelestatusest. Need profiilid aitavad mõista, kuidas käsitleb meediategelikkust venekeelne inimene, aga ei ava meile, missugust sisu eesti- ja venekeelne meedia pakub inimestele ja millisesse inforuumi neid paigutab.

Kõige põhjalikumalt on eesti- ja venekeelse meedia kõneainet ja raamistusi uurinud Valeria Jakobson 2000. aastate alguses. Ta võrdles Tšetšeenia sõja kajastusi eestikeelsetes väljaannetes Postimees ja Eesti Päevaleht ning venekeelsetes Estonia ja Molodjož Estonii. Analüüsi eesmärk oli välja selgitada, kuivõrd sarnaselt või erinevalt esitati Tšetšeenia sõja teemat eesti ja vene keeles (Jakobson, 2002: 118). Uurides teemaga kaasnevaid narratiive, formaalseid ja sisulisi tunnuseid, võttis autor arvesse tolle aja ühiskondlikku konteksti: kolmandikul venekeelsetest inimestest puudus kodakondsus, mille tõttu ei olnud nad kaasatud rahvusliku identiteedi taasmõtestamise protsessi ja jäid lojaalseks Venemaa inforuumile (samam).

Jakobsoni uuring näitas, et formaalsed tunnused olid eesti- ja venekeelsetes kajastustes kooskõlas: avaldatud artiklite arv oli sarnane, ka žanrid ja ülesehitus olid praktiliselt identsed (Jakobson, 2002: 132). Eestikeelses meedias uurisid teemat valdavalt eesti ajakirjanikud, kes viitasid peamiselt lääne allikatele. Venekeelses meedias seevastu ei julgenud kohalikud ajakirjanikud oma arvamust aktiivselt avaldada ning peamiseks infoallikaks olid Venemaa meediakanalid (Jakobson, 2002: 124). Eestikeelsetes kajastustes kujutati Venemaad agressorina, kellele vastandub terve tsiviliseeritud maailm (Jakobson, 2002: 127). Tšetšeenidest kirjutati enamasti kui ohvritest, tsiviilisikutest, keda pommitab Vene sõjavägi (samam). Tekstidest kumas läbi negatiivne

suhtumine rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ja läände, mida kujutatakse kasutu ja silmakirjalikena (Jakobson, 2002: 131). Jakobson leidis, et venekeelse meedia kajastused olid pigem informeerivad ja seal võis vaevalt leida Venemaa vastupropaganda jälgi. Eestikeelsetes lugudes aga oli tugevalt tunda infokampaania tunnuseid ja soovi sõjalise konflikti kajastamise kaudu jõuda kohaliku kõneaineni (Jakobson, 2002: 133). Jakobsoni järgi peegeldas see erinevust eesti- ja venekeelse meedia ja auditooriumi rollis, staatuses ja ajaloolises mälus (samas), selles, mida Vihalemm ja Masso nimetasid etnomaastikeks (Masso ja Vihalemm, 2022: 37). Eestikeelne meedia järgis Jakobsoni hinnangul riigi poliitilist joont, venekeelne aga proovis leida tasakaalu riigi prioriteetide ja venekeelsete lugejate ootuste vahel (Jakobson, 2002: 134).

Alates Eesti taasiseseisvumisest on venekeelset meediat vaadeldud integratsiooni instrumendina ning identiteedi ja omapärase inforuumi kujundajana. On korduvalt rõhutatud, et venekeelne auditoorium on keeruline heterogeenne grupp, mida saab tinglikult jaotada erinevatesse alarühmadesse ideoloogiliste eelistuste ja meediarepertuaari (Juzefovičs ja Vihalemm, 2021) või lõimumise määra järgi (EIM, 2023). See aitab mõista mustreid, mis loovad venekeelsete inimeste infomaailma. Lisaks on oluline aru saada, missugune on skeptilisele venekeelsele lugejale suunatud infovoog, mis kõneaine ja raamistustega ta puutub kokku ning kuivõrd see erineb või sarnaneb eestikeelsele auditooriumile kättesaadava inforuumiga. Põhjalik võrdlev analüüs, mida Valeria Jakobson teostas Tšetšeenia sõjalise konflikti taustal, oli läbi viidud 25 aastat tagasi. Et saada üldpildi praegusest eesti- ja venekeelsest inforuumist, on kohane samuti kõrvutada meediasisu kahes keeles Ukraina sõja kontekstis.

1.6. Uuringu eesmärk ja uurimisküsimused

Minu töö eesmärk on saada ülevaade sellest, millisesse inforuumi paigutatakse eesti- ja venekeelsed inimesed üha rohkem polariseeruva ühiskonna kontekstis (EIM, 2023: 7). Kuna uurijad seostavad muutusi inimeste meediakasutuses aktuaalsete kriisidega, siis on selline võrdlev analüüs eriti kohane praegu, mil paralleelselt Ukraina sõjaga käib ka infosõda, mis sisustab meediamaaailma vastandlike seisukohtade ja tõlgendustega. Minu analüüs aitab välja selgitada, kas

olulisuse poolest teises meediaallikas (EIM, 2023: 95), eesti- ja venekeelsetes uudisteportaalides, esineb erinevusi kõneaines ning võistlevaid narratiive ja raamistusi. Lähtudes sellest võib hinnata ka eesti- ja venekeelse meedia rolli ühiskonna toimetulekus ja lõimumisprotsessis.

Eesmärgi saavutamiseks püstitasin uurimisküsimuse, mille poolest sarnaneb ja erineb eesti- ja venekeelsete uudisteportaalide kõneaine. Selle küsimuse raames vaatlen, mis mahus ja milliseid teemasid käsitletakse portaalides ning milliseid erinevusi esineb raamistustes ja diskursustes. Selle väljaselgitamiseks uurin lähemalt artiklite formaalseid tunnuseid nagu uudiste rubriigid, kasutatud infoallikad, kõneisikud, esinevad riigid ja nimed, lugude pea- ja alateemad ning viin läbi kvalitatiivset analüüsi, mis lubab näha keele tunnuste taga autorite loodud tegelikkuse mudeleid.

2. VALIM JA MEETOD

Selles peatükis selgitan, kuidas koostas valimi teema uurimiseks ja mis põhimõttel valisin artikleid analüüsimiseks. Lisaks annan ülevaate valitud meetodist ja analüüsiprotseduurist.

2.1. Väljaanded

Valisin uuritavateks väljaanneteks Delfi ja Postimehe uudisteportaalid, millest mõlemal on olemas eestikeelne ja venekeelne väljund. Samuti näitavad auditooriumiuuringud, et need kaks on enimjälgitavad uudisteportaalid nii eesti- kui ka venekeelse elanikkonna hulgas (Kantar Emor 2022, EIM, 2023: 94-96, vt ka Tabel 1).

Tabel 1. Eesti suuremate uudisteportaalide päevane keskmine kasutajate hulk, kevad 2022. N=1590.

	Eestikeelse portaali kasutajaid (tuh)	Venekeelse portaali kasutajaid (tuh)
Delfi	502	152
Postimees	361	137
ERR	288	94
Õhtuleht	163	puudub

Allikas: Kantar Emor Interneti baasuuring 2022

Uuringust jätsin kõrvale avalik-õigusliku ERR-i uudisteportaalid, sest see toimib mõnevõrra erinevalt erameediast, mis peab oma sisus rohkem võtma arvesse auditooriumi tähelepanu ja kommertsedu ning tegema uudiste vahendamise valikuid eelkõige sellest lähtuvalt.

2.2. Artiklid

Jälgin Delfit ja Postimeest vahemikus veebruar – oktoober 2022. Nii sain koostada valimi, mis hõlmaks pika ajaperioodi jooksul avaldatud artikleid ja peegeldaks nii esmast reaktsiooni sõjale kui ka arvamuste ja hinnangute võimalikku muutumist. Kuna esimesena näeb portaali sisenenud lugeja avalehte ja eeskätt selle ülemist osa, kuhu paigutatakse toimetuse arvates kõige olulisemad

ja auditooriumile potentsiaalselt huvipakkuvad materjalid, siis salvestasin kvantitatiivse analüüsi jaoks eesti- ja venekeelsete avalehtede kümme esimest artiklit esmaspäevast laupäevani. Tegin seda selleks, et mul oleks olemas üldkogum, millest hakata tegema väljavõtet ja mis võimaldab võrrelda eesti- ja venekeelsete portaalide teemade tähtsustamist ja kõneaine kujundamist.

Allalaaditud materjalide kvantitatiivseks analüüsiks koostasin ühe konstrueeritud nädala materjalide paki. Konstrueeritud nädal tähendab, et valimis on kogu vaatlusperioodist ühe esmaspäeva, ühe teisipäeva, ühe kolmapäeva jne kümme esimest artiklit. Kodeerimiseks mõeldud valimis on seega kuue päeva materjalid ja see teeb kokku 240 artiklit (60 eestikeelsest Delfist ja 60 venekeelsest Delfist, 60 eestikeelsest Postimehest ja 60 venekeelsest Postimehest). Lugesin kõik need artiklid läbi ja kodeerisin neis kvantitatiivselt analüüsitavad aspektid vastavalt kodeerimisjuhendile (vt Lisa 1). Ma võrdlesin eesti- ja venekeelseid kõneaineid järgmiste kodeerimisjuhendi kategooriate alusel: info päritolu, väljaannete rubriigid, valdkonnad ja teemad, riigid, enim mainitud nimed, agentide rollid, mainitud organisatsioonid, kõneisikud.

Erinevate raamistuste ja rõhuasetuste avamiseks koostasin eraldi valimi, et mitmekesistada analüüsitavat materjali ja saada täielikumat ülevaadet sellest, kuidas raamistatakse eesti- ja venekeelses meedias Ukraina sõjaga seotud teemasid erinevate valdkondadele keskendunud lugudes. Selleks salvestasin Postimehes ja Delfis järgmise seitsme rubriigi all avaldatud artikleid: „Eesti“/„Eesti uudised“, „Maailm“/„Välismaa“/„Välismaa uudised“, „Majandus“, „Kultuur“/„Arena“, „Tervis“, „Sport“ ja „Arvamus“. Kogutud materjali põhjal lõin samamoodi konstrueeritud nädala paki. See materjalide kogum hõlmas kuuel nädalapäeval seitsme rubriigi all avaldatud artikleid, kokku 168 artiklit (42 eestikeelsest Delfist ja 42 venekeelsest Delfist, 42 eestikeelsest Postimehest ja 42 venekeelsest Postimehest).

2.3. Kombineeritud sisuanalüüs

Uurimisküsimustele vastamiseks oli vaja fikseerida nii teemade esinemise sagedust kui ka analüüsida erinevaid raamistusi. Et aru saada, mis teemasid eesti- ja venekeelsed toimetused tähtsustavad ja millele suunatakse lugeja tähelepanu, rakendasin materjali analüüsimiseks kontentanalüüsi meetodi. Artiklites esinevate raamistuste tuvastamiseks viisin läbi kvalitatiivse analüüsi.

2.4. Kontentanalüüs

Dominick ja Wimmer nimetavad kontentanalüüsi kõige populaarsemaks uurimismeetodiks meediauuringutes (Dominick ja Wimmer, 1991: 163). Eriti sobivaks peetakse seda vähemuskeelse meedia uurimisel, kuna nii saab seirata muutusi meedia loodud vähemuse kuvandis ja jälgida, kas meediatekstid rahuldavad vähemuskeelse auditooriumi infovajadusi (Dominick ja Wimmer, 1991: 166). Kuna minu analüüs hõlmab venekeelset meediat, leian, et on mõistlik rakendada just kontentanalüüsi, mis võimaldab otsida seoseid sisu ja konteksti vahel ning analüüsida kommunikatsiooni süstemaatilisel, objektiivsel ja kvantitatiivsel moel (Dominick ja Wimmer, 1991: 164).

Süstemaatilisus eeldab tekstianalüüsi kindlate reeglite järgi: valim peab olema koostatud selgete põhimõtete alusel; objektiivsus tähendab uurija enesekontrolli kallutatuse vältimiseks, mida saavad kodeerimisprotseduuri korrates hinnata ja tagasisidestada teised uurijad; kvantitatiivne aspekt lubab teha statistilisi järeldusi ulatusliku tekstivalimi põhjal ja seeläbi analüüsida ja tõlgendada sisu täpsemalt ja kiiremalt (Dominick ja Wimmer, 1991: 164). Lähtudes Dominick ja Wimmeri toodud kvantitatiivse kontentanalüüsi eelistest ja meetodi sobivusest vähemuskeelses meedias esinevate mustrite uurimiseks viin läbi tekstide kodeerimise.

Kodeerimise algpunktiks on ammendavate, üksteist välistavate ja üheti mõistetavate kategooriate sõnastamine (Dominick ja Wimmer, 1991: 171). Üksteist välistavad kategooriad ei lase tekkida olukorral, kui erinevad tunnused sobivad sama kategooria alla. Ammendavuse all mõeldakse, et on loodud piisav arv sobivaid kategooriaid, mille alla võib harvade eranditega paigutada enamikku tekstis leitud tunnuseid. Vaid mõned üksikud tunnused, mis ei viita ühemõtteliselt sisule täpselt vastavale kategooriale, paigutatakse „Muu“ kategooria alla. Üheti mõistetavalt sõnastatud kategooriad eeldavad, et proovikodeerimisel saavad kõik kodeerimisloogikast aru samamoodi nagu autor (samas).

2.4.1. Kodeerimise protseduur

Kõigepealt lugesin ma kõik valimisse sattunud artiklid läbi ja täitsin kodeerimise tabeli. Esimese ringiga said sõnastatud ja märgitud iga kategooria alla käivad tunnused. Siis tegin teise ringi, kui vaatasin artiklid uuesti läbi, keskendudes nendele aspektidele, mis esmase kodeerimise käigus

tekitasid kahtlusi, ja tegin muudatusi. Proovisin kohandada tunnuseid nii, et nad vastaksid Dominick ja Wimmeri (1991: 171) välja toodud põhimõtetele. Kui kõik tekstid olid kaks korda läbi töötatud ning kategooriad ja nende tunnused kohandatud ja ära märgitud, viisin läbi proovikodeerimise 5% tekstide peal. Proovikodeerija saadud tulemus erines minu omast 16% mahus. Kuigi see protsent ei ole suur, esinesid erinevused sellistes kategooriates nagu „Peateema“ ja „Alateemad“, mis on kõneaine vaatepunktist olemusliku tähtsusega. Selle tõttu analüüsisin, millest tuleneb erinevus teemade märkimisel, vaatasin kriitiliselt üle teemade kategooriad, kohandasin neid ja kodeerisin neid kolmandat korda.

2.4.2. Kodeerimise kategooriad

Kodeerimise eesmärk oli saada ülevaadet eesti- ja venekeelsetes uudisteportaalides esinevast kõneainest. Selleks tahtsin välja selgitada, millest ja kellest portaalides kirjutatakse, mis loogika on väljaannete rubriikide nimetuste taga, missugustest allikatest laenatakse materjale, missugusse geopoliitilisse konteksti paigutatakse lugejat, kes on artiklite peamised agendid ja kellele antakse sõna. Nii on võimalik näha terviklikumat tegelikkusepilti, mida kujundatakse eesti- ja venekeelsete lugejate jaoks: kes nende maailma asustab, kellel on võim, milliseid kujuteldavaid ja geograafilisi maastikke see hõlmab, kelle sõnu tasub kuulata jne. Et fikseerida neid aspekte, lõin kategooriad „Rubriik“, „Info päritolu“, „Loo valdkond“, „Loo peateema“, „Loo alateemad“, „Pealkirjas/juhtlõigus mainitud riigid“, „Pealkirjas/juhtlõigus mainitud nimed“, „Agentide roll“, „Organisatsioonid/asutused“, „Kõneisikud“. Kõigis loetletud kategooriates, peale lugude valdkonda ja peateemat, võis märkida nii palju valikuid kui vajalik, et võimalikult täpselt fikseerida artiklite olemust ja tunnuseid.

Kategooria „Info päritolu“ ei olnud kohustuslik ja seda tuli täita ainult juhul, kui juhtlõigust ilmnes selgelt, et portaalid laenasid artikli sisu teisest allikast. Pidasin oluliseks koostada laenatud sisu kasutamise statistikat, kuna materjali laenamine praktiliselt muutmata kujul teisest allikast näitab, et väljaanne usaldab ja väärtustab seal avaldatud uudiseid. Ilmselt näitab see ka toimetuste ettekujutust lugejate soovidest ja huvide sfäärist.

Tähendust kandvad kategooriad olid „Loo valdkond“, „Loo peateema“ ja „Loo alateemad“, millele ma pöörasin erilist tähelepanu kodeerimise käigus. Kuigi loo valdkonda peegeldab mingil määral väljaande määratud rubriigi nimi, täpsustab kodeerimise käigus määratletud valdkond siiski loo fookust ja peegeldab tegelikku sisu. Nii määrasin näiteks „Majanduse“ rubriigi all avaldatud artiklile valdkonda „Meedia ja kommunikatsioon“: artiklis oli juttu Eestis keelustatud Venemaa kanalitest (RUS29). Ühele spordirubriigi all avaldatud artiklile määrasin valdkonnaks „Ühiskond“, sest seal oli juttu Ukraina sõja kontekstis ühiskonnas laialt arutletud apoliitilise spordi ja kultuuri kontseptsioonist ning ühiskonna ootustest sportlaste seisukoha võtmisele. Nii saab tuvastada seoseid väljakuulutatud rubriigi ja tegeliku sisu vahel ja selle kaudu näha, kuidas suunatakse lugeja tähelepanu.

Loo peateema määramine kitsendas lugude fookust veelgi. Kuigi enamasti olid lugudes erinevad teemad omavahel põimitud, proovisin ma ammutada tekstist peamist mõtet ja toetuda ka pealkirja ja juhtlõigu rõhuasetusele, et määrata ainult ühte teemat iga artikli kohta. Alateemade arvule ma ei seadnud piiranguid, mis lubas fikseerida võimalikult palju loos esinevaid teemasid ja vaadata neid üksikasjalikumalt.

2.5. Kvalitatiivne sisuanalüüs

Üks töö eesmärkidest on välja selgitada, milliseid informuume loovad eesti- ja venekeelsed uudisteportaalid ning millised raamistused tekivad seoses domineerivate teemadega, nii et ma täiendan kodeerimisel tehtud leide kvalitatiivse sisuanalüüsiga. Kuna iga rubriigi fookus on erinev, vaatlesin analüüsi läbiviimisel eriti tähelepanelikult raamistusi, mis esinesid kodeerimise tulemustes esile tõusnud teemade kontekstis.

Kvalitatiivne analüüs keskendub kontekstilisele tähendusele ja ühendab endas subjektiivset tõlgendamist süstemaatilise lähenemisega (Laherand, 2008: 290). Et tuvastada analüüsi käigus põhjuse ja tagajärje suhteid ning ridade vahele peidetut, rakendan kvalitatiivse meetodi raames kriitilise tekstianalüüsi võtteid. Fairclough järgi saab kriitilise analüüsi abil dekodeerida tekstis peidetud võimu ja keelekasutuse seoseid (Kasik, 2008: 10). Vahendit selleks pakub Halliday

funktsionaalne grammatika, mis võtab luubi alla autorite keelelisi valikuid ja seob neid kujundatava maailmapildiga (Kasik, 2008: 12).

Et tuvastada keeleliste vahendite abil loodud raamistusi eesti- ja venekeelsetes portaalides, otsisin kvalitatiivse valimi artiklitest konkreetseid aspekte peegeldavaid lõike ja koondasin neid vastavate kategooriate alla. Vaatasin ennekõike, kuidas kodeerimise käigus esile tulnud teemasid ja nähtusi nimetatakse, kuna lisaks autori personaalsele stiilile peegeldab see ka tema teadlikkust ühiskondlikult määratud kontekstist (Kasik, 2008: 20). Kasiku järgi (Kasik, 2008: 21) loob asjade nimetamine mõistehierarhiaid ja vastandusi mõistete vahel, mis piiritlevad erinevaid nähtusi ja suunavad keelekasutajate tähelepanu. Samuti vaatasin, mis muustrid tekivad protsesside ja protsessiosaliste rollide kirjeldamisel, mis võimaldas uurida, kuidas jaotuvad võim ja vastutus eesti- ja venekeelsele lugejale pakutud tekstides. Funktsionaalses grammatikas on sündmuse keelendamise aluseks küsimused „kes tegi mida, kus, millal, kuidas ja kellele“ (Kasik, 2008: 24). Pidasin oluliseks vaadata, kuidas kirjeldatakse osalisi, tingimusi ja protsesse artiklites, mis on enamasti keskendunud sõja teemale.

Diskursusetasandil vaadeldakse teksti suhtlusfunktsioone, ehk mis eesmärgi peab tekst täitma – teavitama, veenma, hoiatama, õpetama vmt (Kasik, 2008: 28). See väljendub tihti selles, mis rollis esineb teksti autor ja kuidas ta määratleb lugeja rolli (samas). Arvestades eesti- ja venekeelsete portaalide auditooriumide erinevat ajaloolist, ühiskondlikku ja meediatausta, võib autori ja lugeja konstrueeritud positsioonide järgi aru saada, mis ülesandeid võtavad enda peale meediaväljaanded. Lähtudes ühiskondlikust kontekstist võib ka arutleda selle üle, kas lugejaskonnad võtavad neile saadetud sõnumeid vastu ja kas nõustavad neile määratud identiteediga.

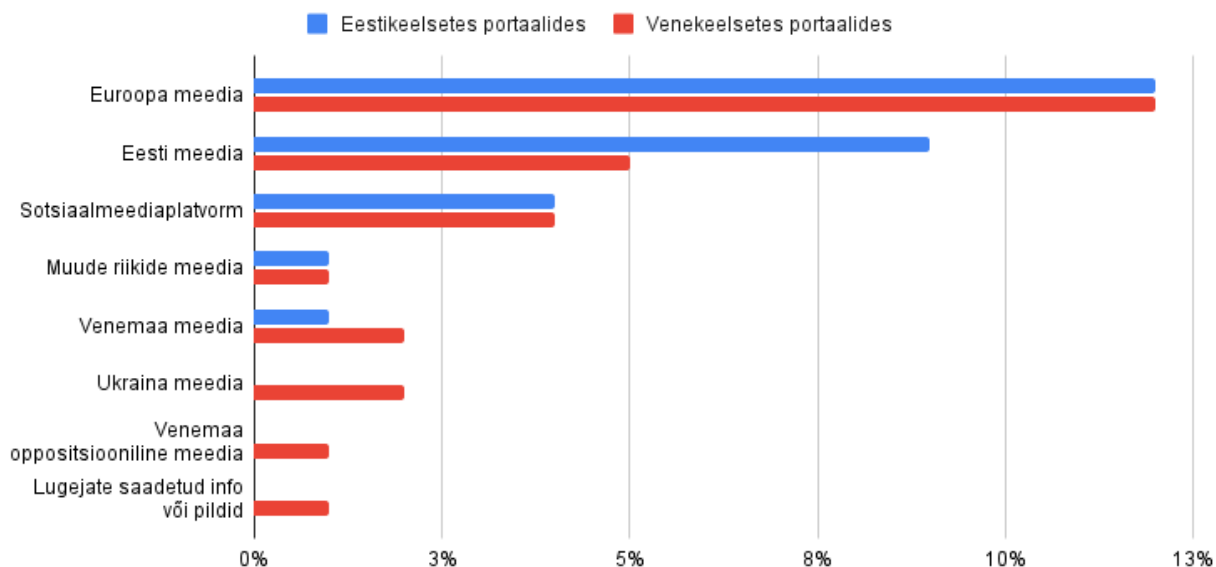
Keskendudes leksikaalsetele valikutele on võimalik sõnatasandil jälgida tekstide tonaalsust ja hinnangulisust (Kasik, 2008: 40). Et hinnata teksti modaalsust tasub pöörata tähelepanu sellele, kas kasutatakse ekspressiivse väärtusega sõnu, ideoloogilist sõnavara, eufemisme ja metafoore, ametlikku või mitteametlikku keelt (samas). Juba valimi koostamise etapil ma nägin, et sõja kontekstis kasutatakse ekspressiivset keelt ja hinnangulist sõnavara, nii et leksikaalsed valikud eesti- ja venekeelsetes artiklites väärtsid erilist tähelepanu.

3. ANALÜÜSI TULEMUSED

Esitlen kvantitatiivse ja kvalitatiivse analüüsi tulemusi koos, sest selliselt kombineerituna toob see selgemalt esile eesti- ja venekeelsete uudisteportaalide erinevused ja sarnasused kõneaine kujundamisel ja teemade raamistamisel. Enne kõneaine ja raamistamise analüüsi juurde minemist tutvustan ka materjali esitamise viiside konteksti - kust on info pärit ja millistes rubriikides seda esitatakse.

3.1. Info päritolu

Eesti- ja venekeelses valimis leidub 27%² artikleid, mille sisu on laenatud teistest meediaallikatest. Allikate valik on eesti- ja venekeelsetes portaalides üldpildis sünkroonne (vt Joonis 1).

Joonis 1. Joonis näitab, mis allikaid eesti- ja venekeelne Delfi ja Postimees kasutavad sisu laenamisel mujalt. Valimi eesti- ja venekeelsed Delfi ja Postimehe artiklid, kumbki n=120

² Siin ja edaspidi toon kõik protsendipunktid, lähtudes artiklite üldarvust. Valimis on 120 eesti- ja 120 venekeelset artiklit, st 100%= 120.

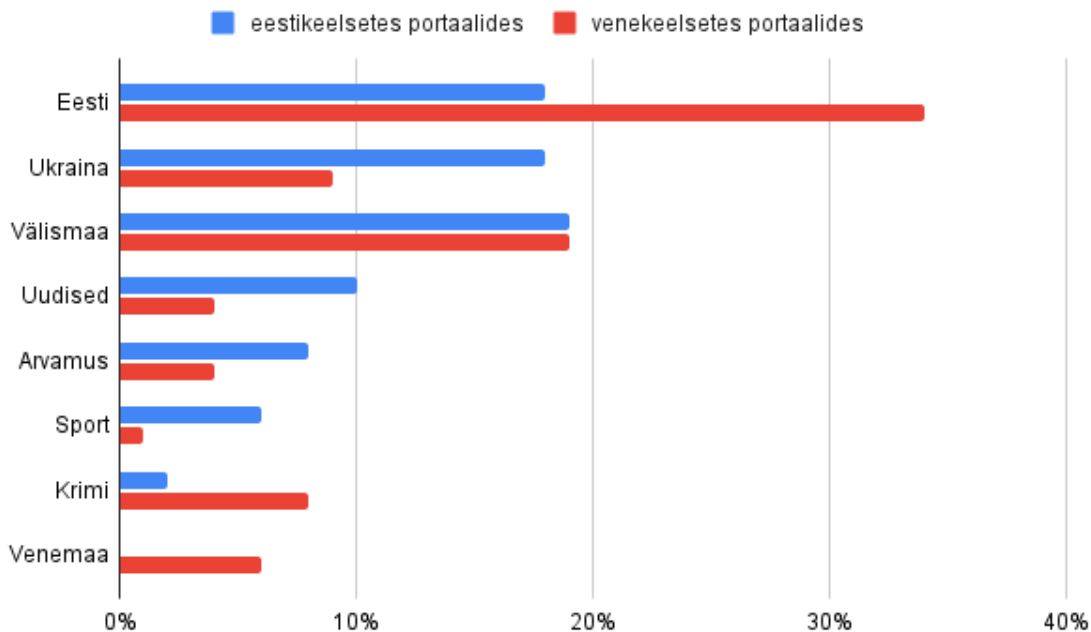
Laenatud materjalide põhjal tehtud artiklite puhul eelistatakse nii eesti- kui venekeelses valimis Euroopa meediat (mõlema keele puhul 12%), näiteks uudisteagentuure AFP ja BNS, venekeelse meedia puhul ka BBC Venemaa teenistust ja väljaannet Deutsche Welle. Teisel kohal eelistatud allikatest on teised eestikeelsed portaalid: eestikeelses valimis võeti sealt materjale veidi rohkem (9%) kui venekeelses (5%). Kolmandal kohal on vähem esinevad sotsiaalmeediaplatvormid (4% nii eesti- kui venekeelsete portaalide puhul).

Kõige rohkem laenatakse sisu Ukraina sõja teemalistes artiklites (15% nii eestikeelses kui venekeelses valimis): siin on erineval määral esindatud pea kõik eelnimetatud meediaallikad. Venekeelses valimis laenatud sisul põhinevate artiklite seas on mitmekesiselt esindatud erinevad allikad ka rahvusvaheliste suhete teemades (sisu võetakse Eesti, Euroopa ja Venemaa meediast ning sotsiaalmeediaplatvormidest). Eestikeelsetes artiklites, kus teiste väljaannete materjalide kaudu kajastatakse rahvusvahelisel areenil toimuvat, domineerib eelistatud meediaallikana Euroopa meedia.

Venekeelses valimis kasutatud allikad erinevad selle poolest, et Ukrainat ja Venemaad puudutavate uudiste kajastamisel kasutatakse vahel materjale Venemaa riigi- ja opositsioonilisest meediast ning Ukraina meediast, mis ei ole esindatud eestikeelses valimis. Venemaa propagandistlike kanalite sisu peegeldamine viitab sellele, et allikaid ei valita alati usaldusvääruse kriteeriumi järgi. Eestis keelati Venemaa kanaleid, sest nad kujutavad endast ohtu ühiskonna turvalisusele ja riigi julgeolekule (Rebas, 2022). Toimetuste motivatsioon Venemaa riigimeedia sisu vahendamiseks võib olla hoiatada sellisel moel Vene inforuumis levivatest agressiivsetest narratiividest, õpetama iroonilise intonatsiooni abil lugejale kriitilist suhtumist Vene kanalites esitatud informatsiooni, või proovitakse rahuldada lugejate infovajadusi, uudishimu või nostalgiat.

3.2. Portaalide rubriigid

Nii eesti- kui venekeelses valimis on rubriikidest esikohal uudised Eestist. Erinevus aga esineb proportsioonis: venekeelsetes portalides on Eesti uudisteks määratud artiklite arv peaaegu kaks korda suurem (28% venekeelses ja 15% eestikeelses valimis), mis näitab venekeelse meedia tugevat fookust kohalikul elul (vt Joonis 2).

Joonis 2. Joonis näitab erinevate rubriikide esinemise sagedust. Valimi eesti- ja venekeelsed Delfi ja Postimehe artiklid, kumbki n=120

Eestikeelses valimis pälvivad võrdset tähelepanu Eesti (15%), välismaa (15%) ja Ukraina sõjaga (15%) seotud uudised. Samasuguses mahus on venekeelses valimis esindatud teistele riikidele keskendunud rubriigid (15%). Ukraina-nimelise rubriigi esinemissagedus on venekeelse valimi puhul eestikeelsega võrreldes tunduvalt madalam (7%). Märkatav vahe on ka eesti- ja venekeelsetes portaalides sporditeemalise rubriigi esinemisel: kuigi ka eestikeelses valimis ei ole spordi rubriik mahukalt esindatud (5%), on see venekeelsetes artiklites praktiliselt märkamatu (1%). See-eest on venekeelsete artiklite valimis rohkem kirjutatud kriminaalsetest teemadest (7%) ja Venemaal toimuva (5%) kohta.

Kui vaadata, mis valdkondadest uudised domineerivad portaalide poolt määratud rubriikides, siis on eesti- ja venekeelse valimi põhjal tehtud statistika sarnane. Rubriik „Eesti“ on esindatud mõlemas keeles kõige mitmekesisemalt ja selle all on kajastatud terve rida valdkondi, seal hulgas poliitika, avalik kord ja seadused, julgeolek ja säilenõtkus, meditsiin ja tervis, sport ja kultuur. Venekeelses valimis on Eesti-teemalised uudised tugevalt kaldu poliitika valdkonna kajastamise suunas (10%). Nii kirjutatakse venekeelsetes portaalides rubriigi „Eesti“ all palju Eesti

poliitikutega seotud skandaalidest, Eesti erakondade omavahelisest dünaamikast, samuti Eesti poliitilisest partnerlusest ja retoorikast rahvusvahelises mõõtnes. Eestikeelsetes portaalides ei ole üheski Eesti uudiste rubriigis esindatud valdkonnal nii selget ülekaalu.

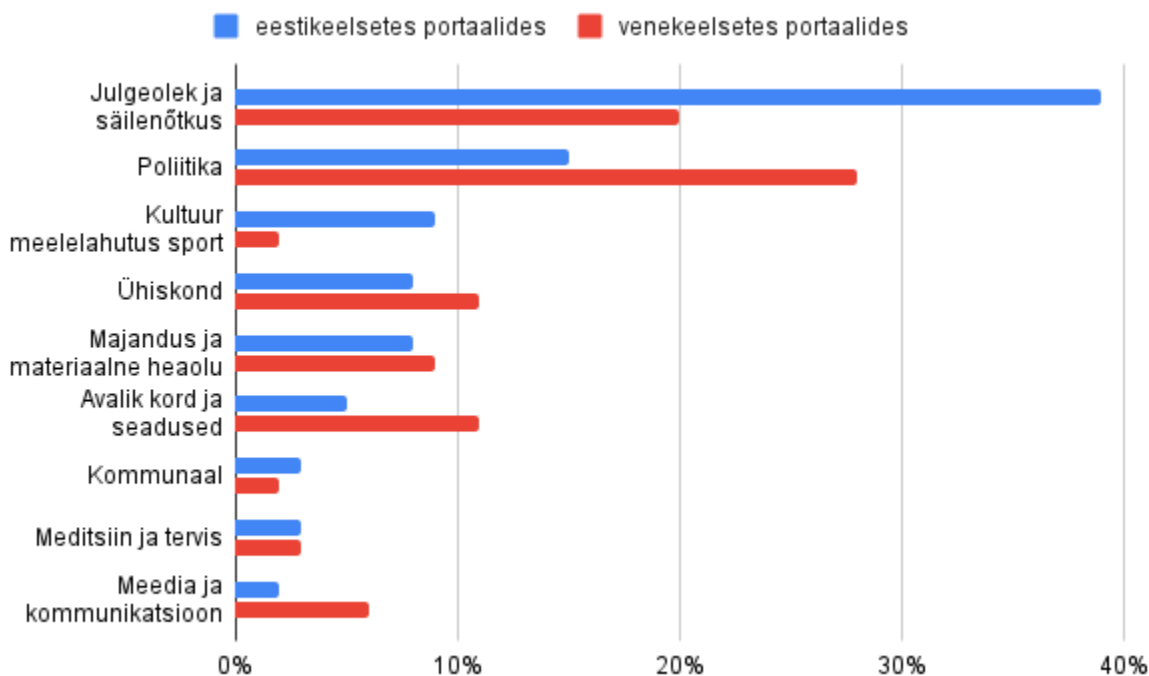
Eestikeelses rubriigis „Maailm - Venemaa ründab Ukrainat“ kajastatakse Ukraina sündmusi fookusega sõjakäigul. Ka rubriik „Maailm“ on eestikeelsetes portaalides pea tervikuna pühendatud Ukraina sõja arengutele. Harvem esineva venekeelse rubriigi „Ukraina“ fookus on võrreldes eestikeelsega veidi laiem, hõlmates lisaks julgeolekuvaldkonnale ka poliitilisi aspekte. Nii kirjutatakse vene keeles „Ukraina“ rubriigi raames ka sellest, kuidas teised riigid toetavad Ukrainat (RUS80), ja jälgitakse üldiselt, kuidas arenevad rahvusvahelised suhted Ukraina sõja taustal (RUS119). Aktiivsemalt avatakse vene keeles julgeoleku teemat rubriigis „Välismaal“.

Eestikeelsete rubriikide pingereas kolmandal ja neljandal kohal paiknevate rubriikide „Uudised“ ja „Arvamus“ tähelepanukeskmes on samuti julgeoleku teemad. Ukraina sõda on alguskuudel saanud eesti ajakirjanike silmis vältimatu uudisväärtuse ja motiveerinud paljusid jagama oma mõtteid sellel teemal. Arvamuse rubriigi alla paigutatakse eestikeelsetes portaalides ka sõjapäevikuid. Venekeelses valimis on arvamusartikleid vähem (3% venekeelses ja 7% eestikeelses valimis) ning nendes samuti domineerib sõja teema, vaadatuna aga pigem ühiskondlikust vaatenurgast: arutatakse, miks Eesti ühiskond on nii liigutatud Ukrainas toimuvast (RUS23), vahendatakse kohalike venekeelsete arvamusliidrite suhtumist sõtta (RUS113, RUS105). See näitab, et venekeelsetes portaalides on olulisemad informeerivad artiklid, mis keskenduvad eeskätt kohalikele sündmustele, ja arutavad lood ei pääse nii tihti avalehtede algusesse.

Rubriikide pealkirju võib vaadata kui omaette signaalsõnu, mis tõmbavad lugeja tähelepanu ja lubavad talle teatud fookusega sisu. Nad illustreerivad meedia omadust kujundada lugeja ettekujutust olulisest. Eestikeelsed rubriigid loovad pildi, milles Eesti, Ukraina ja välismaa uudised on võrdse kaaluga. Venekeelse valimi rubriigid annavad märku sellest, et ka raputavate sündmuste taustal jäävad Eesti uudised kõige olulisemateks; Ukraina jääb rahvusvaheliste uudiste varju; meediapildist ei kao ka Venemaa uudised.

3.3 Valdkonnad

Kodeerimise käigus määratud uudiste valdkonnad peegeldavad lugude sisu täpsemalt, võrreldes portaalide rubriikidega, ja annavad selgemat ettekujutust portaalide ainestikust. Võrreldes eesti- ja venekeelses valimis esinevaid valdkondi, paistab silma eestikeelsete portaalide oluliselt tugevam fookus julgeolekul ja kriisivalmidusel. See on valdkondadest esikohal (39%) ja ületab venekeelses valimis teisel kohal paikneva julgeoleku valdkonna suurusjärku (20%) pea kaks korda (vt Joonis 3). Mõlemas keeles kuuluvad selle valdkonna alla valdavalt Ukraina sõja teemalised artiklid. Venekeelses valimis on eestikeelsega võrreldes rohkem poliitilisi uudiseid (27% venekeelses ja 15% eestikeelses valimis), mis hõlmavad nii Eesti sisepoliitilist elu kui rahvusvahelisel areenil toimuvaid arenguid, nagu näiteks Ukraina sõja valguses Venemaa saadikute väljasaatmine Eestist, erinevate riikide arutatud võimalikud tulevikustsenaariumid ja meetmed nende lahendamiseks.

Joonis 3. Joonis näitab, kui palju kirjutatakse eesti- ja venekeelse valimi artiklites erinevatest eluvaldkondadest. Valimi eesti- ja venekeelsed Delfi ja Postimehe artiklid, kumbki n=120

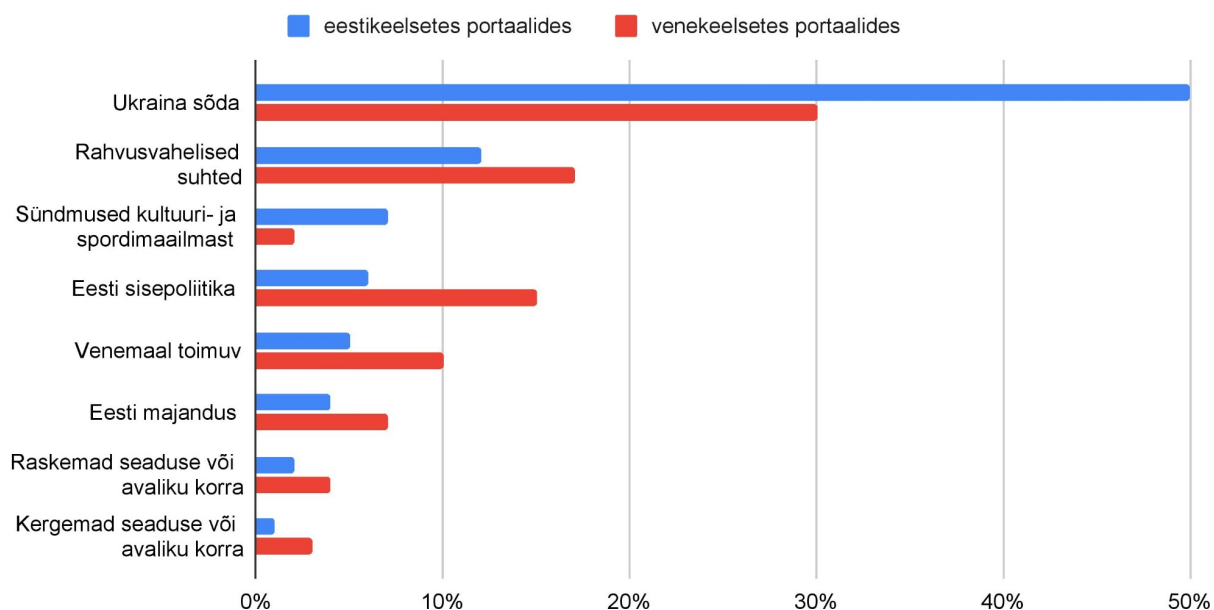
Esinemissageduse alusel moodustub eestikeelsete portaalide puhul spordi ja kultuuri (9%), ühiskonna (8%) ning majanduse (8%) valdkondadest omaette klaster pingerea keskel. Võib

eeldada, et lisaks julgeoleku ja poliitika valdkonnale näevad eestikeelsed toimetused neid võrdselt olulisteks osadeks lugejate elust ja inforuumist. Artiklites tõstatatud ühiskondlikud küsimused puudutavad jällegi enamasti Ukraina sõda (6%). Venekeelses valimis võib ühendada klastrisse pingerea keskmel kõrvuti asetsevad avaliku korra ja seaduste (10%), ühiskonna (10%) ja majanduse (9%) valdkonnad. Sport, kultuur ja meelelahutus sinna infokeskmesse ei kuulu. Venekeelsetes artiklites kajastatakse ühiskonna vaatenurgast Eesti sisepoliitilisi teemasid ja Ukraina sõjas toimuvat. Eestikeelsete portaalide majanduse valdkonna uudistes peegeldub see, kuidas sõlmitud uued või tühistatud vanad rahvusvahelised koostöösidemed mõjutavad ka Eesti majandust ja inimeste heaolu. Venekeelses valimis sellised seosed nii selgelt esile ei tule, pigem võetakse luubi alla eraldi Eesti majanduse seis.

Märgatav lõhe on kultuuri, spordi ja meelelahutuse valdkonna kajastamises: eestikeelses valimis on vastavad uudised kolmandal kohal (9%), venekeelses on need praktiliselt olematud (1%). Valdkondade jaotus eestikeelses valimis kinnitab arvamust, et kultuur on seotud riigi julgeoleku ja kaitsetahtega (Sildna, 2022) ja on seetõttu oluline. Venekeelses valimisse on sattunud oluliselt vähem kultuuriteemalisi artikleid, mis näitab, et need on toimetuste vaatenurgast Ukraina sõja alguskuudel kujundatava inforuumi jaoks teisejärgulised.

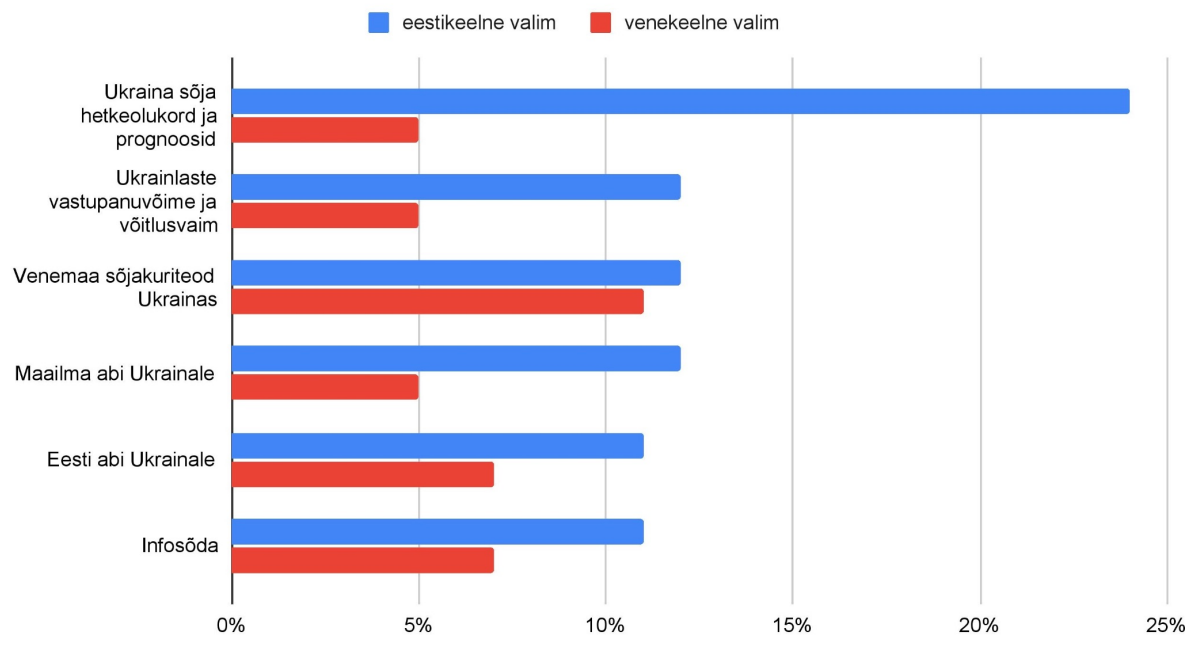
3.4. Peateemad ja alateemad

Peateemade analüüs näitas, et Ukraina sõja teema domineerib mõlemas keeles, kuigi proportsioon oluliselt erineb. Eestikeelses valimis moodustab Ukraina sõja plokk poole kõikidest peateemadest (50%), jättes teistele teemadele vähem ruumi: sõjale järgnev rahvusvaheliste suhete teema esineb 12% artiklitest, kolmandal kohal paikneb kultuuri- ja spordimaailm (6%). Venekeelses valimis on sõjategevustele fokuseeritud artikleid eestikeelse valimiga võrreldes oluliselt vähem (30%). Neile järgneb venekeelses valimis rahvusvaheliste suhete teema (16%). Eesti sisepoliitika (15% ja eestikeelses 5%) ja Venemaal toimuvate sündmuste teemad (venekeelses valimis 10% ja eestikeelses 5%) on venekeelses valimis avatud ulatuslikumalt.

Joonis 4. Peateemade jaotus eesti- ja venekeelse valimi (kumbki n = 120) artiklites

Alateemade analüüs lubab lähemalt vaadata mõlemas keeles domineerivat teemat ja välja selgitada, mis aspektidest täpsemalt kirjutatakse Ukraina sõja raames. Märgineline erinevus seisneb sõjapäevikute esinemises eesti- ja venekeelses valimis. Eestikeelse valimi artiklites vaadatakse Ukraina sõja kontekstis kõige tähelepanelikumalt olukorda rindel (24%). Venekeelses valimis raporteeritakse olukorrast rindelt pea viis korda vähem (5%) (vt Joonis 5).

Joonis 5. Joonis näitab, mis aspektidele keskendutakse kõige rohkem Ukraina sõja teema raames. Vähe esinenud alateemasid ma joonisele ei lisanud. Valimi eesti- ja venekeelsed Delfi ja Postimehe artiklid, kumbki n=120

Eestikeelsetes portaalides vahendatakse viimaseid sõja arenguid ja jagatakse ekspertide prognoose sõja edasise käigu suhtes. Populaarsed on sõjablogid ja sõjapäevikud, mille pealkirjades märgitakse tavaliselt ka sõja algusest möödunud päevade arvu, näiteks: „BLOGI } 27. sõjapäev: 300 000 Hersoni elanikku ähvardab humanitaarkatastroof“ (EST72), „SÕJAPÄEVIK (27. päev) | Zelenskõi tossutas anna-Putinile-järele pirisejad toast välja“ (EST11) jmt. Käsi hoitakse sõja pulsil, iga päev loeb ja tähendab midagi. Võrdset tähelepanu eestikeelses valimis on pälvinud ukrainlaste vastupanuvõime (12%) ja Venemaa sõjakuritegude (12%) teemad. Lisaks kirjutatakse infosõja ilmingutest (11%) ning sellest, kuidas võrd ja millega saab Eesti (11%) ja ülejäänud maailm (12%) Ukrainat toetada. Venekeelsetes artiklites pööratakse rohkem tähelepanu Venemaa sõjakuritegudele Ukrainas (11%), meediaruumis puhkenud infosõjale (7%) ja sellele, kuidas Eesti aitab Ukrainat (7%).

Ukraina teema on loomulikult viisil muutunud täiemahulise sõja algusperioodil kõige tähtsamaks. Erinevus eesti- ja venekeelsete artiklite vahel seisneb fookuse ja vaatenurga valikus. Eestikeelset lugejat paigutatakse veebiportaali avamisel kohe lahinguväljale, viidates iga lahingu, iga tagasi

võidetud või kaotatud küla olulisusele. Nagu näitab rubriikide analüüs, täiendatakse sõjauudiseid arvamusalustega, kus eksperdid kommenteerivad ja analüüsivad olukorda. Nii ei ole eestikeelne lugeja lihtsalt informeeritud, aga õpib ka paremini orienteeruda toimivas. Venekeelsed artiklid informeerivad sõja arengutest väiksemal määral, aga see-eest põimuvad sõja teemat kohalikku ja rahvusvahelisse konteksti. Ei saa öelda, et sõda puuduks või oleks vähem märgatav venekeelsetes veebiportaalides, aga venekeelset lugejat kiputakse hoidma kiputakse lahinguväljalt eemal hoidma. Rohkem keskendutakse sellele, kuidas sõda mõjutab elu erinevaid valdkondi.

Edaspidi ma viin läbi kriitilist tekstianalüüsi, keskendudes enim esinevatele teemadele, milles on märkimisväärsed korduvad raamistused. Kõige prominentsemad teemad vastavalt kodeerimise tulemustele on Ukraina sõda, rahvusvahelised suhted ning spordi- ja kultuurimaailm. Lisaks analüüsin, mis on autori ja lugeja suhe ning nende kujundatavad rollid eesti- ja venekeelse valimi artiklites.

3.4.1. Mis on Ukraina sõda? Mis on Ukraina?

Sõja teemat puudutavates artiklites viidatakse sõjale erinevalt. Eestikeelsetes lugudes on sõja nimi ja olemus selgemini artikuleeritud isegi uudiste rubriikide tasemel – sõjapäevik, sõjandus, sõjastuudio ja lõpuks „Maailm – Venemaa ründab Ukrainat“, mis määrab grammatilise täpsusega osaliste rollid. Rubriikide nimetused viitavad ühemõtteliselt sõja teemale ja isegi annavad edasi toimuva tuuma, vastates Halliday välja toodud keelendamise aluseks olevale küsimusele, kes teeb kellele mida (Kasik, 2008: 24). Vene keeles on sõjateemalise rubriigi pealkiri „Ukraina“. Ühest küljest on selles pealkirjas teemapüstitus laiem. Teisest küljest aga on selge, mis kontekstis Ukraina muutus peamiseks uudisväärtuseks. Kasutades Ukrainat sõja sümbolina kitsendatakse Ukraina tähendustevälja sõjani, mis omakorda kaotab vajaduse nimetada sõda oma nimega. Nii võib „sõda“ kaduda kirja- ja maailmapildilt.

Eestikeelsetes artiklites domineerib standardne määratlus „Ukraina sõda“. Samuti nimetatakse seda invasiooniks või tungimiseks Ukrainasse, Venemaa agressiooniks. Veel iseloomustatakse sõda toimunud sündmuste ja raporteeritud juhtumite kaudu ilma neid pehmemdamata. Lakoonilist sõnapaari „Ukraina sõda“ asendatakse vahel loeteluga seal toimuvatest kuritegudest, võrdsustades

neid omavahel grammatilise metafoori abil. Mõtet sellest, et Ukraina sõja ajal on kohatu ajada äri Venemaaga, antakse edasi, konkretiseerides sõjas toimuvat ja tuues lugeja silme ette hirmsat tõtt. Ukraina sõda võrdub Venemaa armee kuritegudega:

(...) ajal, mil tulevad teated massimõrvadest, vägistamistest, küüditamistest ja röövimisest Vene armee poolt Ukrainas, on täiesti kohatu ajada äri Venemaaga (...). (KvEST21)

Venekeelses valimis nimetatakse toimuvat reeglina Ukraina sõjaks ja Venemaa agressiooniks Ukraina vastu (KvRUS55). Artiklites tsiteeritavad kõneisikud aga kipuvad pehmemdama väljendeid ja vältima asjade oma nimedega nimetamist:

Meid ei üllata Putini kõrge toetus, hoolimata sellest, mida Ukrainas tehakse³. (KvRUS35)

24. veebruar muutus venekeelsetes artiklites Ukraina sõja sünonüümiks ja seda ümbritsevad kuupäevad omandasid samamoodi tähendust, jagades sündmustikku fragmentideks „enne“ ja „pärast“:

See on vaid üks lugudest, mida pärast 24. veebruari on palju. (KvRUS30)

Venekeelsetes portaalides ei ole levinud fraaside laiendite abil loetleda vene sõdurite kuritegusid. Selle asemel antakse sõjale kokkuvõtvaid hinnanguid, justkui tühistades sellega vajadust minna detailidesse:

(...) neile meeldib Vladimir Putini diktaatorlik režiim, mis vallandas Euroopas verise sõja.
(KvRUS63)

Mõnedes eestikeelsetes artiklites nimetatakse Ukraina sõda alternatiivselt ründava poole järgi „Venemaa sõjaks“ ja „Venemaa sõjaks Ukrainas“. Siin määratakse nimetamise kaudu agentsust, mis viib küsimusteni, kelle sõda see on ja kuidas seda piiritleda poliitiliselt, geograafiliselt ja mentaalselt. Sõda ei toimu Venemaa territooriumil, nii et Venemaa esineb sellel juhul poliitilise võimu sümbolina, kellel on justkui oma tahe ja ambitsioonid. Veel üks mõõde on geograafiline: artiklitest ilmneb, kui oluline on sõja kontekstis see piir, mis näitab, kus lõpeb Venemaa ja algab

³ Siin ja edaspidi on venekeelsetest artiklitest võetud tsitaadid minu tõlkes.

Ukraina. Oma territooriumi ja Venemaa poolt rikutud piiride motiiv on tugev nii eesti kui vene keeles:

Septembri alguses ajasid Ukraina väed Vene üksused Harkivi alt minema, Vene piiri taha.
(KvEST16)

Ja kui Venemaa saab vähemalt paari ruutmeetri võrra suuremaks, kui oli 23. veebruaril (päev enne Ukraina sissetungi – toim), siis saavutab Venemaa strateegilise võidu.
(KvRUS43)

Eestikeelsetest artiklitest kumab läbi suurem teadlikkus sellest, et pärast Venemaa sekkumist ei ole Ukraina enam endine: tema saatus ei ole selge ja ka viitamine Ukrainale nõuab teatud nüansseeritust. Kuna Putin on kuulutanud Krimmi, Donetski ja Luganski alad Vene Föderatsiooni osaks, samas kui ülejäänud maailm nimetab seda anneksiooniks, on keerulisem aru saada, millist territooriumit Ukraina all täpselt silmas peetakse. Mis on Ukraina? Mis on ukrainlaste kodu ja sõja ajalised piirid? Venemaa sissetungist tingitud ümberasumiskriisi käsitlevas artiklis nimetab autor riiki Ukrainaks, kodumaaks ja Ukraina valitsusele alluvateks aladeks (KvEST12). See peegeldab, kuidas Venemaa agressioon on kõigutanud riigipiire ja tavalise elu kulgu. „Ukraina“ ei ole enam ühetähenduslik viide: nii selle määratlemine kui inimeste arvu arvutamine sõltub viimastest arengutest rindel. Pole selge, mida tähendab sõja olukorras „kodumaa“:

Kaks korda rohkem on siia oodata põgenikke Ukrainast, kes läheksid pärast sõda koju tagasi. Aga võibolla ka mitte, sest kodust jäid varemed ja keegi ei tea, millal on «pärast sõda». (KvEST28)

Eestikeelses artiklis antakse ka iseloomustust sellele, mis jääb Venemaa laialivalguva piiri taha, näidates ühtsust Ukrainaga tema võitluses territoriaalse terviklikkuse ja demokraatlike väärtuste eest. Ukraina piir muutus terve konsolideerunud maailma piiriks:

Alates 24. veebruarist 2022 asub meie idanaaber teisel pool globaliseerumise piiri.
(KvRUS21)

Lisaks Ukraina füüsilistele piiridele eitab Venemaa riigi suveräänsust ja rahvuslikku eneseteadvust, näidates Ukraina rahvast alaväärtuslikuna ja riiki kunstliku konstruktsioonina:

Vladislav Surkov: „Ukrainat ei ole olemas. On olemas ukrainlus. See tähendab spetsiifilist vaimset häiret...”, (KvEST56)

Artiklis viidatakse Putini väidetele sellest, et venelased ja ukrainlased on üks tervik, mis on katse kustutada identiteedi piire kahe rahva vahel. Eestikeelsetes portaalides tõuseb selgemini esile Ukraina ebastabiilne, muutuv piirijoon, kus põrkavad kokku armeed, ideoloogiad ja narratiivid. Eestikeelse valimi artiklites on sõja teema silmatorkavam. Sõja nimetamist ei väldita ja ei kardeta ei rubriikides, pealkirjades, ega artiklites endis, siis kui venekeelsetes veebiportaalides pandi sõjateemalise rubriigi nimeks lihtsalt „Ukraina“. Postimehe venekeelse toimetuse ajakirjanik kinnitab aramusloos, et raske on leppida tegelikkusega ja võtta kasutusele sõna „sõda“ (RUS113). Võib eeldada, et sarnaselt ajakirjanikuga soovivad ebameeldivat tõtt vältida ka toimetused ja veebiportaalide lugejad. See seletab vahel kasutatavaid eufemisme ja hirmsate detailide väljajätmist, mida ei saa öelda eestikeelse valimi kohta. Kuna eestlased teavad, kuidas sündmuste nimetamine ja terminite valik peegeldab ja määratleb ajalookäiku (näiteks Venemaal on ametlik seisukoht, et Eesti ei olnud okupeeritud Nõukogude Liidu poolt, vaid tegemist oli vabatahtliku liitumisega), siis uute murranguliste arengute alguses nimetavad nad sõda oma nimega, välistades spekulatsioone ja väärtõlgendusi.

3.4.2. Ukraina sõda Teise maailmasõja mitmetahulises paradigmas

Nii eesti- kui venekeelsetes portaalides kasutatakse Ukraina sõja kontekstis ajaloolist paralleeli Teise maailmasõjaga:

Mariupolis valitseb tõeline Teise ilmasõja olukord. (KvEST63)

Holokausti eitajaid leidub kõikjal maailmas. Nüüd on kahjuks tulemas Butša eitajate aeg. (KvRUS63)

Võrdlust Teise Maailmasõjaga kasutavad mõlemad sõdivad pooled. Nii eesti- kui venekeelsetes portaalides tsiteeritakse Vladimir Putini kõnet 2022. aasta 9. mai paraadilt, kus ta võrdles Ukraina sõda võitlusega natsi-Saksamaa vastu ja näitas Venemaad ohvrina (KvRUS2). Ukrainlased omakorda näevad Hitlerit Putinis (KvEST1). Veel viidatakse eestikeelsetes artiklites Eesti rahva

ajaloomälule ja Nõukogude Liidu okupatsiooniga seotud traumadele. See peegeldab eesti- ja venekeelsete inimeste erinevat ajaloolist kogemust:

Eestlased teavad oma ajaloost paraku liiga hästi, mida tähendab Venemaa võimu alla sattumine. (KvEST7)

Selles meediapildis jäävad venekeelsed inimesed märtsipommitamise mälestamise tseremoonia kõrvaltvaatajateks. Nad ei kuulu sellesse empaatia välja, äratundmise kogemusse. Venekeelsed kajastused näitavad ilmasõja kogemuna teiselt poolt: venekeelse toimetuse ajakirjaniku sõnul on ta mõistnud Teise maailmasõja õudust läbi Nõukogude laulude, mida ta imes emapiimaga (RUS113). Näitena toob ta laulu „Kiievit pommitati ja sõja algusest teatati“. See näitab, et eesti- ja venekeelsetes portaalides tajutakse sõda Teise maailmasõjaga võrreldava tragöödiana, kuigi kasutatavad viited sisaldavad erinevaid ettekujutusi heast ja kurjast, seal on erinevad „meie“ ja „nemad“.

Eestikeelses meedias ei ole Teine maailmasõda ainus Ukraina sõja mõõdupuu. Korduvalt kõlab mõte sellest, et Ukrainas toimuva taustal tunduvad teised hiljutised sõjakonfliktid leebemad.

Olime korduvalt koos käinud Donbassi sõjas. Kui tore vaikne sõda see oli. (KvEST1)

Praegu toimuvad ja kogetavad sündmused kaaluvad inimeste teadvuses üles kõike muud, tekib justkui sõjakoleeduste gradatsioon. Eelmised sõjad normaliseeritakse. Venekeelses meedias esitatakse Ukraina sõda vahel kriiside jada jätkuna, elu erinevaid valdkondi tabanud järjekordse probleemina:

Meilt on varastatud mitu aastat. Koroonaviirus varastas kaks aastat. Nüüd varastab sõda. (KvRUS41)

Siin paigutatakse sõda pandeemiaga samasse konteksti, kus neid esitatakse häirivate teguritena, mis ei lase elada tavapärasel elu ja teha plaanitut. Teistmoodi tajuvad kriiside ahelat näiteks arstid, kes vahetult puutuvad kokku kriiside tagajärgedega ja proovivad nendega toime tulla:

Pärast kaheaastast võitlust koroonaviirusega on alanud järjekordne, veelgi kohutavam kriis. Sõda on alanud. (..) Tuleb ka haavatuid. Ka koroonaviirus laksutab hambaid. (KvRUS42)

Ukraina sõja kajastamisel on paralleel Teise maailmasõjaga oluline nii eesti- kui venekeelsetes artiklites, ehk see jääb siiani mastaabi mõõdupuuks, universaalseks viiteks, mis on kõigile arusaadav. Eesti- ja venekeelse auditooriumini tuuakse seda võrdlust, aktiveerides maailmasõjaga seostuvaid mälestusi ja kultuurikogemusi, mis on eesti- ja venekeelsetel inimestel erinevad. Kuigi ajakirjanike hinnang Venemaa tegevustele on mõlemas keeles selgelt negatiivne, paigutavad konnotatsioonid erinevatest kultuuriruumidest lugejaid konkureerivatesse narratiividesse. See tõstatab küsimust, kuidas eesti- ja venekeelsed lugejad tõlgendavad ja tunnetavad toimuvat ja kas jõuavad lõpuks samasse punkti inforuumis.

3.4.3. Süüdlaste esiletoomine ja varjamine

Eestikeelses valimis on sõja kontekstis võrdväärselt esindatud kaks alateemat, mis iseloomustavad sõdivaid pooli: 11% Ukraina-teemalistest artiklitest kiidetakse või mõõdetakse ukrainlaste vastupanuvõimet ja võitlusvaimu ning 11% artiklitest kirjutatakse Venemaa armee toimepandud sõjakuritegudest. Artiklites ja sõjapäevikutes, mida ühe motiivina läbib Ukraina sõdurite vastupanuvõime, on märgatav autorite soov lugeda asjaoludest välja Ukraina peatse võidu ja Venemaa hävingu märke. Valimis leiduvad sellised pealkirjad nagu „(...) Õhus on Ukraina uus sõjaline edulugu“ (EST2), „Ukraina ilm aitab riiki kaitsta. Kiievit ründavaid Vene vägesid pidurdavad nii külm kui ka sula“ (EST21) jmt. Eesti ajakirjanikud elavad Ukraina sõduritele kaasa ja proovivad välja arvutada, kui kauaks piisab nende võitlusvaimust ja varustusest:

Ukraina on olnud väga tubli, (...) Aga nad ei pea üksi vastu (...). (EST114)

Kõlab ka esialgse hirmu ületamise motiiv. Rõhutatakse, et kannatused ja kaotused teevad ukrainlasi tugevaks ja ei lase neil alla anda:

Lapsed nutsid terve tee. Emad ei nutnud. (...) Ukrainlased ei nuta enam ammu. Nende pisarad on ammu kuivanud. Kui nad üldse enam nutavad, siis pärast võitu. (KvEST1)

Kuna eestlased Nõukogude Liidu okupatsiooni üle elanud rahvana saavad ukrainlaste kogemusega samastuda („See on väga kurb, et ka teine rahvas peab tundma seda, mida me minevikus tundnud.“ (EST22)), siis kandub see hirmu tuimenemine, omaette kaitsemehhanism, ka eestlastele üle:

Pärast Ukraina sõja puhkemist ma enam hirmu ei tunne. Hirm lõppes, sest see juhtus. Praegu tuleb lihtsalt sellega kuidagi hakkama saada, karta pole enam mõtet. (KvEST6)

Venekeelseid artikleid läbib ukrainlaste võitlusvaimu teema väiksemal määral (6%) ning selle fookuses ei ole ainult sõdurid vaid ka Ukraina inimesi abistavad vabatahtlikud ja Ukraina tavainimesed, kes ei soovi okupatsioonivõimudele alluda.

Sõja üldise negatiivse hinnangu tasemelt liigutakse eestikeelsetes artiklites Venemaa kuritegude põhjalikumale kirjeldusele: vene sõdurid tapavad massiliselt inimesi, vägistavad naisi, röövivad ukrainlaste maju (KvEST21), röövivad ja tapavad Ukraina riigiametnikke (KvEST56), vene võimud sunni viisilistelt venestavad ukrainlasi ja küüditavad neid filtratsioonilaagrite kaudu Venemaale (KvEST56), konfiskeerivad vilja- ja toiduvarusid, jättes inimesi nälga, pommitavad linnu (KvEST16). Venekeelsed artiklid, mis käsitlevad sõjakuritegusid, piirduvad üldistustega, mis lubavad lugejal püsida sõjakoledustest ja häirivatest detailidest eemal. Nii viidatakse Butšas toimunud massimõrvale sõnaga „veresaun“:

2022. aasta aprilli alguses oli Euroopal uus mälestuspaik: Kiievi lähedal Butša linnas langes Ukraina andmetel Vene vägede ohvriks üle 300 tsiviilisiku. Maailm peab Butša veresauna kohta veel kogu tõde teada saama, kuid see, mida täna teatakse, on šokeeriv ja hirmuäratav: Euroopas leidis aset julmus, mis tundus 21. sajandil võimatuks ja meenutab 20. sajandi Euroopa ajaloo kurvemaid lehekülgi. (KvRUS63)

Kuigi selle artikli eesmärk on juhtida tähelepanu Butšas toimunud sündmustele, räägitakse nendest ettevaatlikult, vältides aktiivseid verbe, šokeerivaid sõnu ja fakte. Eelistatakse hinnangulisi nimi- ja omadussõnu nagu veresaun, julmus, šokeeriv, hirmuäratav. Massimõrva fakti asendatakse väljenditega „kogu tõde“, „see, mida täna teatakse“, „kurbemad leheküljed“. Passiivsete verbide valikud viivad tähelepanu vene sõduritelt eemale: kirjutatakse, et tsiviilisikud langesid Vene vägede ohvriks. Eestikeelsetes portaalides ei säästeta lugejaid ei tervikpildist ega tegelikkuse šokeerivatest üksikasjadest:

Kiievi lähedal olevast Butša linna-kesest tulid nädalavahetusel -hirmsad pildid tänavatel vedelevatest laipadest, kes olid hukatud kuklalasuga ja kelle käed olid selja taha seotud. Arvatakse, et Butšas tapsid Vene väed ligi 300 tsiviilisikut. (KvEST7)

Ukraina õigusvahemehe Ljudmõla Denissova kirjelduse kohaselt ütlesid Vene sõdurid oma seksiorjadeks tehtud naistele ja tüdrukutele otse, et sõdurid vägistavad neid nii, et nad ei taha enam seksuaalkontakti ühegi mehega, et nad ei saaks ukrainlastest lapsi. (KvEST56)

Metafooride asemel võimendatakse eestikeelsetes artiklites kohalolu efekti ja näidatakse suures plaanis Ukraina inimeste kuklaid ja seotud käsi, öeldakse otse välja, et Vene armee on tulistanud, surmanud ukrainlasi, vägistanud naisi, mis ekspertide hinnangul on rahvastiku genotsiidse piiramise vorm (Azeem, 2022). Rõhutatakse Vene sõjaväe meetodite küünilisust ja inimvaenulikkust, rääkides näiteks, kuidas nad on muudavad rakette niimoodi, et need vigastaksid veelgi rohkem inimesi (KvEST16).

Venekeelsetes Ukraina-teemalistes artiklites figureerib sõjaleksika tihti mitte lahinguvälja kontekstis, vaid ülekantud tähenduses. Kui tegelike kuritegude kirjeldamiseks kasutatakse eufemisme, esinevad sõja tähendusväljast laenatud sõnad hoopis teises, palju leebemas kontekstis. Nii nõrgeneb nende algne tähendus ja lugeja silm harjub nende vähetähenduslikkusega:

Loodan väga, et kultuurisidemete katkemist Venemaaga ei viida absurdini, nende hukkamiseni, kes pühendasid oma elu sildade ehitamisele vene ja eesti kunsti, vene ja eesti kirjanduse vahel. Ärge laske neid sildu õhku lasta! (KvRUS69)

Ekraanidest haukuvad inimesed pommitavad meie teadvust sõna otseses mõttes iga päev. (KvRUS77)

Venekeelse valimi artiklites ärkab vägivalda keel kultuuriteemalistes lugudes ja Vene propagandat kommenteerivates artiklites. Sõda jättis oma jälje venekeelsele meediale, aga sõjaleksika, nimetamine ja grammatilised konstruktsioonid töötavad seal teise loogika järgi. Lugeses venekeelseid artikleid võib auditoorium vahel kohata selgelt artikuleeritud kokkuvõtteid toimuvast (näiteks „Venemaa ründas Ukrainat ja tapab tsiviilelanikke“ (KvRUS65)), tihti aga lastakse lugejal endal leida seost süüdlase ja ohvri, ründava ja kaitsva poole vahel:

Hävitatud majad, laste ja rasedate pommitamine ning massihauad. Kuidas Vene vägede pealetung muutis Mariupoli tõeliseks põrguks maa peal. (RUS16)

Verbi „hävitatud“ umbisikuline tegumood minevikus asetab lugejat toimumiskohta siis, kui kõik on juba toimunud ja ühe lause piires süüdlast näha ei ole. Ka pommitamine justkui toimub iseenesest. Massihauad on millegi õudse kurb tulemus, *post factum*. Subjekt aga ilmub alles järgmises lauses ja lugeja peab ise siduma Vene vägede rolli esimeses lauses kujundatud pildiga. Passiivsed verbid ja umbisikuline tegumood on pealkirjades väga levinud: „Alates sõja algusest on Ukrainas hukkunud 117 last“ (RUS12), „Mariupolis on pommitatud sünnitusmaja ja haiglat“ (RUS21). Venekeelsete portaalide lugejatele antakse infot selleks, et nad saaksid teha järeldusi ja tuvastada seoseid. See teave on aga tihti hajutatud ja killustunud, nii et lugeja peab otsima seoseid suurel määral iseseisvalt ja siin võivad mängida rolli tema funktsionaalse lugemise oskus ja ka poliitilised vaated.

Eestikeelsetes sõjateemalistes artiklites on enim esinevad agendid Venemaa ja Ukraina sõdurid (16% ja 11% vastavalt). See tähendab, et rohkem kirjutatakse nendest, kes tungisid füüsiliselt Ukrainasse ja nendest, kes kaitsevad oma riiki. Käsuaandjad jäävad tagaplaanile. Putin esineb agendina 10% sõjateemalistest artiklitest, Venemaa poliitikud kõigest 4% artiklitest. Vastaspoolte rollid ilmnevad selgelt sõjapäevikutest. Venekeelsetes artiklites on rollide ja vastutuse jaotus teine. Fookuses on kõigepealt Vene armee ülemjuhataja Vladimir Putin (7%), kes ähvardab kasutada Ukrainas tuumarelva (RUS2); tegeleb Ukrainas verelaskmisega (RUS24); tahab luua vene impeeriumi (RUS4) ja võib-olla ründab ühel päeval ka Eestit (RUS37). Ühest küljest peegeldab selline rõhuasetus reaalsust, kuna Putin on Ukrainale suunatud ideoloogilise ja sõjalise agressiooni käivituse autor ning sellega seotud ideestiku autor: tema on kurikuulsa ajaloolise traktaadi autor ja ise ka selle populariseerija, viies oma ajaloo tõlgendusi massideni televisiooni kaudu. Tihti rõhutatakse poliitilist otsust ja selle tagajärgi, jättes tähelepanuta otsuse teostajaid:

RusDelfi peatoimetaja Andrei Šumakov leidis enda jaoks seletuse, miks Vladimir Putin ründas Ukrainat. (KvRUS84)

Nii harjutakse maailmapildiga, milles üks inimene ründab tervet riiki. Kogu agentsuse Putinile määramine muutub mugavaks võtteks, mis moonutab proportsioone ja vabastab vastutusest Venemaa sõdureid ja tavainimesi. Nad jäävad venekeelsete portaalide loodud sõjapildis varju:

Ebaadekvaatne Putin oma sisemaailmas ei suutnudki vabaneda hirmust Lääne ees ja valab viha välja igaihe peale, kes tema haigele kohale vajutab. (KvRUS21)

Siin väljendatakse selgelt hukkamõistu Putini isikule ja tema vallandatud sõjale: Putin on ebaadekvaatne, eirab tegelikkust ja reageerib sellele vägivaldselt.

Putini vallandatud sõja käik oli nii räigelt vastuolus inimõiguste ja vabaduse põhimõtetega, et Lääne suurriikide valitsused pidid kiiresti loobuma senisest leppimispoliitikast. (KvRUS35)

Inimõiguste ja vabaduste rikkumised tähendavad seda, et Vene sõdurid tapavad, vägistavad ja röövivad ukrainlasi. Eestikeelses meedias märgitakse küll ära, et „president Putin juhib seda sõda väga lähedalt“ (Azeem, 2022), aga peaagendiks jääb siiski Vene armee: „Sõjakuritegusid on toime pannud konkreetsed Venemaa üksused.“ (samas). Eeltoodud tsitaadis seevastu asendatakse kuritegude loetelu neutraalse väljendiga „sõja käik“ ning seda seostatakse ainuüksi Putiniga.

Valides ühe selgelt negatiivset peategelast, loovad ajakirjanikud lihtsustatud ettekujutust reaalsusest: Putin peab justkui üksi „verist sõda“, nii et venekeelne lugeja ei pea pettuma inimestes, kes räägivad temaga sama keelt ja samas tapavad oma kätega ukrainlasi või toetavad seda kaugelt. Venekeelsetest artiklitest kumab läbi ühekülgne ettekujutus vastutusest:

(...) valisin sõnu hoolikalt, et mitte öelda, et Venemaa ründas ja venelased peavad sõda: ainult et Venemaa president tegi sellise valiku, sundides oma armee vägivallale. (KvRUS21)

Siin väljendatakse eksplitsiitselt kindlust selle suhtes, et Vene rahvas ega sõjavägi ei ole iseenesest võimelised vägivallaks. Halvimal juhul on neid sunnitud sõtta minema ja inimesi tapma. Sõdureid ja tavainimesi kujutatakse manipulatsiooni ohvritena:

(...) lihtsam on öelda "venelased tapavad" kui "tapavad psühhopaadid, kes usuvad valesid, keda manipuleerib Putin ja kellele propaganda tegi ajupesu. (KvRUS21)

Kehtib eeldus, et väljend „venelased tapavad“ on vale, korrektseks peetakse varianti, kui sõdurite tegevusi õigustatakse, kuna neid kontrollib Putin nagu nukujuht. Eesti venekeelne kirjanik Jelena Skulskaja väljendab samuti arvamust, et venemaalasi ei tohi toimivas süüdistada:

Aga isegi kui kõik venelased sellega nõustuvad või neid sunnitakse muutuma lambakarjaks, keda viiakse tapmisele, isegi siis EI TOHI LAMBAD VASTUTADA HUNTIDE KURITEGUDE EEST. (KvRUS69)

Piibli kujundi kaudu asetatakse Vene rahvast ohvri positsiooni: neil justkui puudub tahtejõud ja võimalus midagi muuta. Kuigi reaalsed kannatajad on ukrainlased, tõstab kirjaniku kujund ohvri positsiooni venekeelsed inimesed. Läbivad suured tähed, lammaste ja huntide metafoor ning modaalne verb „ei tohi“ annavad edasi tugevat veendumust selles, et keegi agressiivne ja ohtlik paneb Venemaa kodanikke aktsepteerima sõda ning mingeid seoseid sõja ja Vene kodanike vahel luua ei tohi. Analüüsitakse ka Vene riigiaparaadi heaks töötavate propagandistide rolli sõjas:

Propagandistid – selles ei kahtle tänapäeval ükski kainelt mõtlev inimene – on Putini režiimi Ukraina-vastase sõja tõelised õhutajad. (...) See on muidugi ka intelligentsi süü: nad „hülgasid“ massid, keskendudes iseendale. (KvRUS77)

Tsiteeritud artikkel annab sissevaate Vene inimeste mõtte- ja keelemaailmas toimuvasse ning paljastab seoseid kultuuri-, meedia- ja riigitasandil normaliseeritud vägivalla vahel. Samas lisavad seal kasutatud sõnastused kaalu maailmapildile, milles suurt osa Vene rahvamassist, mis on küll kujutatud ebaatraktiivselt, on vabastatud vastutusest ja süüdistustest.

Kui Skulskaja toodud lammaste ja huntide metafoori võib tõlgendada allusioonina Vene kirjaniku Nikolai Ostrovski näidendile „Hundid ja lambad“, siis eestikeelse Postimehe toimetus võtab olukorra kokku, viidates teise Vene klassiku teosele. Juhtkirjas „Kuritöö ja karistus“ kirjutatakse sellest, et „Vene sõjakuriteod ei saa jääda karistusetu“, kutsutakse üles rakendama Vene sõdurite suhtes rahvusvahelist arreteerimisorderit ja keelama Eestis „massimõrvu toetavaid sümboleid“ (KvEST7). Siin nähakse olukorda mitmekülgsemalt ning vastutust ja tagajärgi jaotatakse erinevate osapoolte vahel, kuhu kuuluvad ka Venemaa agressiooni toetavad venekeelsed Eesti elanikud.

Eestikeelseid autoreid ei takista miski osutada süüdlastele ning vaadata sõda nii poliitilise nähtusena kui ka sammuda Vene sõdurite jälgedes lahinguväljadel ja Ukraina külades. Venekeelsed autorid proovivad kutsuda esile empaatiat ja näidata sündmuste traagilisust, kasutades hinnangulist sõnavara, aga jättes lugejad ilma tõenditest ja detailidest. Eesti- ja venekeelsetes lugudes on valitud sama suund – ideoloogiline häälestus on kooskõlas. Võib aga

eeldada, et hästi argumenteeritud ja faktipõhised eestikeelsed artiklid seletavad reaalsust paremini kui venekeelsed lood, mis ei anna ammendavaid vastuseid küsimustele, miks Vene sportlastel ei lasta enam võistelda koos teistega; miks Eestis keelati Vene kultuuriruumis kasutatavaid võidusümboleid; miks on vajalik üleminek eestikeelsele haridusele jne. Sellisel moel võtavad venekeelsed autorid moraalse kompassi rolli, näidates head ja halba, aga ei anna sellele piisavat kommentaari. Venekeelsete portaalide lugeja võib selle tõttu olla võrreldes eestikeelsete portaalide lugejaskonnaga vähem informeeritud ja naiivsem.

3.4.4. Putinit mainitakse palju, tsiteeritakse vähe

Kuigi eesti- ja venekeelsetes artiklites on rõhuasutused sõjaosaliste rollide jaotamisel erinevad, koorus pealkirjadesse ja juhtlõikudesse pääsenud nimede statistikast välja sama muster: enim mainitud on Vladimir Putini nimi (eestikeelses valimis 16% ja venekeelses 14%). Putinist sai sõja kontekstis kindel märksõna, mis kaalub oluliselt üle kõiki teisi: eestikeelsetes artiklites järgneb Putinile vaid 3% artiklitest mainitud soome sportlane Kalle Rovanner ja venekeelses valimis 3% tekstides mainitud Kaja Kallas ja 2% Liisa Pakosta. Sõda on saanud endale nime: „(...) Kui Putin mängib räpast mängu, siis miks on lääs jätkuvalt paipoiss?“ (EST102), „Putin „varjas Ukrainasse tungimise plaani ministrite eest (...)““ (RUS47) jne. Lisaks meenutatakse pea iga sõjapäeviku ja -blogi alguses sõja tagamaid. Nagu mantrat korratakse iga kord: „Õöl vastu 24. veebruari teatas Venemaa riigipea Vladimir Putin sissetungist Ukrainasse. Vene väed alustasid pealetungi nii põhjast, idast kui lõunast.“ Nii tehakse ilmselt selgeks, et agressiooni suhtes ei saa olla alternatiivseid seisukohti ja tõlgendamisruumi.

Kõneisikute analüüs lubas tuvastada, et kuigi Putinist sai kindel sümbol, kuulatakse tema sõnu minimaalselt. Eestikeelsetes artiklites vahendatakse tema sõnumeid 5% ja venekeelsetes 2% artiklitest. Lisaks on märgata, et Putini öeldut ei jälgita järjepidevalt, pigem korratakse osi tema 24. veebruari kõnest, kus ta sõnastab Venemaa argumentatsiooni Ukrainasse sissetungimiseks. Kooskõlas meedias esineva narratiiviga, mis rõhutab Venemaaga kõneluste võimatust (3% eesti- ja venekeelses meedias), peetakse ilmselt ka Putini sõnade ja argumentidega arvestamist mõttetuks ja vastuvõetamatuks:

(...) kui keegi usub Putini sõna, siis võib ta samahästi uskuda ka jõuluvanasse ja lihavõttejänesesse. (KvEST14)

Artiklis on korduvalt rõhutatud, et nii Putin kui ka Vene riigiparaat valetavad ja selle pärast neid keegi enam ei usu: „see põhineb Putini sõnal ja see pole väärt paberitki“, „Moskvas teatakse, et kõik saavad aru, et nad valetavad“, „küllap Kreml jälle midagi välja mõtleb“ jne (KvEST14). Moskva, Kreml ja Venemaa võivad siin esineda sünekdohhina, st selle kaudu viidatakse Putini sõnadele, mida ei tasu kuulata, või siis hõlmatakse niimoodi konteksti ka teisi rahvusvahelisel areenil nähtavaid Vene poliitikuid nagu Vassili Nebenzja, Sergei Lavrov, Dmitri Peskov jt.

Eesti- ja venekeelsetes portaalides paistis välja üks episood, kus tekstidest ilmnes selgelt, et Putini sõnu oodati, aimati ette, tema sõnumi suhtes tehti prognoose. Esimese sõjajärgse võidupüha paraadi kajastustes anti rohkete eituste kaudu edasi täitmata ootusi ja hirmusid:

Ei sõjakuulutust, mobilisatsiooniteadet ega lubadust Ukraina või Gruusia alasisid annekteerida. Tuumasõja ähvardust ka mitte. (KvEST44)

Kuna tol hetkel mängis Ukraina sõja käigus olulist rolli see, kas Putin kuulutab üldmobilisatsiooni või mitte, siis oodati ärevusega paraadi, eeldades, et Venemaa president kasutab pidulikku võimalust tähtsa sõnumi avaldamiseks.

Rohkem tsiteeritakse Ukraina sõjaga seoses Eesti erinevate valdkondade eksperte (eestikeelses valimis 10%, venekeelses 4%) ja Ukraina poliitikuid (nii eestikeelses kui venekeelses valimis 7%). Eesti poliitikute tsitaate leidub sõja kontekstis rohkem eestikeelsetes kui venekeelsetes artiklites (vastavalt 7% ja 2%). Venekeelses valimis vahendatakse rohkem Volodõmõr Zelenskõi sõnu (venekeelses valimis 6% ja eestikeelses 2%). Ukraina president pöördub maailma poole palvetega aidata Ukrainat ning vahendab nii faktilist kui emotsionaalset informatsiooni:

Ukraina president Vladimir Zelenskõi teatas ööl vastu 24. veebruari, et viimase ööpäeva jooksul hukkus 137 Ukraina sõdurit ja veel 316 sai vigastada. (EST82)

Vene vägede otselöök sünnitusmajale. Inimesed, lapsed on rusude all. Julmus! (EST82)

Nii eesti- kui venekeelsetes tekstides on näha, et Putin on kindel lähtekoht, kurja juur Ukraina sõja kontekstis. Tsiteerida Venemaa presidenti ei ole tavaks eesti- ega venekeelsetes portaalides. Kuna

tuuakse argumente selle kasuks, et maailm ei usalda Putini sõnu, siis ilmselt samal põhjusel ei pääse tema sõnad suures mahus ka Eesti meediasse.

3.5. Rahvusvahelised suhted

Rahvusvaheliste suhete teema on teisel kohal nii eestikeelses (12%) kui venekeelses valimis (17%). Mõlemas keeles lähenetakse teemale mitmekesiselt: kirjutatakse sõltuvusest Venemaa loodusressurssidest, võistlevatest narratiividest infosõja kontekstis ja riikide kokkulepetest Ukraina abistamisel. Kõige rohkem käsitletakse rahvusvaheliste suhete raames Venemaale kehtestatud sanktsioonide teemat (8% eesti- ja 9% venekeelsetes artiklites).

3.5.1. Sanktsioonid kui karistus

Eesti- ja venekeelsetes portaalides rõhutatakse korduvalt vajadust vähendada sõltuvust Venemaast ja selle loodusressurssidest (EST85, KvRUS19). Eestikeelsetes portaalides kirjutatakse sanktsioonidest tihti nagu karistusest:

Agressorit sanktsioonidega karistada on õige, õilis ja õigustatud (...) (EST28)

Bideni pakutav seaduspakett pitsitaks aastaid varasid liigutanud ja maskeerinud oligarhe veelgi tugevamalt. (KvEST23)

Samas mõõdetakse ka sanktsioonide vastasmõju, näidates teadlikkust sellest, et nad võivad tekitada raskusi ka Ukraina toetajatele. Kõlab arvamus, et sanktsioonid „hakkavad päriselt ja valusalt hammustama nende kehtestajaid“ (EST11). Teisest küljest loodetakse, et „Venemaa võimalik pankrot kriimustab, aga ei haava läant“ (EST28). Kuigi mõlemal juhul sanktsioonide mõju tajutakse kui valulikku füüsilist kogemust, ei seostu personifitseerimiseks valitud verbid – hammustama, pitsitama, kriimustama – erakordselt dramaatilise või traumeeriva kogemusega. Eestikeelsetes artiklites võib leida kinnitust sellele, et rakendatud sanktsioonide mõju peetakse leebeks, ebapiisavaks, näiteks nimetatakse sanktsioone naeruväärseks (EST115). Vaatamata sellele võib venekeelsete artiklite põhjal järeldada, et erinevatele eluvaldkondadele suunatud sanktsioonid avaldavad Venemaale siiski tunduvat mõju. Kirjutatakse, et Venemaa kinoteatrid

surevad välja (KvRUS20), otsus Vene ja Valgevene tudengeid mitte vastu võtta Eesti ülikoolidesse on „lök liberaalselt meelestatud vene noorte vastu“ (RUS85), oligarhid teevad „lääneriikide karmide sanktsioonide tõttu Venemaa tuleviku kohta sünge prognoosi“ ja ootavad enneolematuid väljakutseid (KvRUS68). Nii saab venekeelsest meediast välja lugeda, et sanktsioonide efekt on siiski suur – eri valdkondade kriis, sünge seisund, löök, surm. Mõlemas keeles antakse sanktsioonide efekti edasi valusale füüsilisele kogemusele viitavate verbide abil, mis rõhutab karistuse motiivi ja meenutab, et ka majanduslik vastasseis on osa sõjast.

3.5.2. Narratiivide sõda Eesti portaalides

Nii eesti- kui venekeelsetes artiklites puudutatakse infosõja teemat (15% eestikeelses valimis ja 17% venekeelses). Eestikeelse valimi puhul kajastatakse erinevaid tõlgendusi, narratiive ja poliitikute sõnumeid enamasti Ukraina sõja kontekstis (11%). Venekeelses valimis on Ukraina sõja teemaga seotud 8% infosõja aspekte kajastavatest uudistest. Nendes räägitakse Venemaa poolt levitatavatest valenarratiividest, informatsiooni varjamisest ja sõnavabaduse piiramisest.

Eesti- ja venekeelsete portaalide lehekülgedele jõudsid lood Venemaa teisitimõtlejatest ehk inimestest, kes ei toeta Ukraina sõda ja Putini režiimi. Nendest artiklitest ilmneb, et venemaalased on teadlikud sõnavabaduse hinnast:

Ksenia on üks tuhandetest vapratest venelastest, kes on valmis riskima oma elu, astudes tänavatele ja protestides Ukraina sõjakoleduste vastu. (RUS45)

Vene ajakirjanikud kas lahkuvad Venemaalt (RUS12) või riskivad vangistusega, kajastades Ukrainas toimuvaid sündmusi. Ajakirjanik Aleksandr Nevzorovi vastu algatati kriminaalasi „sõjaliste võltsingute pärast“, kuna ta postitas teateid Mariupoli sünnitusmaja pommitamisest (RUS14). Eestikeelsetes portaalides kirjutatakse julgetest Venemaa kodanikest, kes käivad sõjavastastel meelevaldustel (EST24) ja „tahavad, et sõda Ukrainas lõpeks, nagu eestlasedki“ (EST34). Tutvustatakse lugusid venemaalastest, kes katkestasid suhteid režiimi toetavate vanematega, läksid sõtta ja andsid Ukraina eest oma elu (EST67). Arvestades, et kohalike ja Venemaal elavate venekeelsete inimeste etnomaastikud kohati kattuvad, loob julgete teisitimõtlejate raamistus nende jaoks positiivset meie-kuvandit. Eestikeelse lugeja inforuumis on

sellised positiivsed kajastused pigem ootamatud Vene sõduri palju arutatud negatiivse kuvandi taustal. See loob positiivse pildi vähearvulistest „nendest“, eranditest, kellest aga peetakse oluliseks kirjutada.

Venekeelsest valimist leidsin Vene propagandistliku meedia sisu ümberjutustusi. Nii antakse näiteks edasi Vene telesaadetes kõlanud väiteid sellest, et Ukrainasse tulnud Ameerika eriüksuste sõdurid teenivad saatanat (RUS13). Korratatakse ka Vene televisioonis kõlanud ähvardusi:

Vaprad poolakad, poole sekundiga ei jää teie Varssavist midagi alles, vaprad sakslased, vaprad eestlased, vaprad baltlased... (RUS13)

Ebaselgeks jääb ajakirjanike motivatsioon dubleerida Eesti meedias väljavõtteid Vene propagandistlikest saadetest. Nendes artiklites pakutakse lugejale vaid lakoonilist kokkuvõtet ja on märgata ironiseerimist propagandistide narratiivide üle. Näiteks distantseerub ajakirjanik jutumärkide abil See väljendub jutumärkide abil distantseerumises selgelt absurdsetest väljaütlemistest („Ukraina poolt „sõdivad satanistid““ (RUS11)) ja kommenteerib nähtut („Ja nad räägivad seda tõsiselt!“) (samas). Vaatamata sellele avavad sarnased ümberjutustused siiski väike „akna“ Venemaa riigimeedia maailma – akna, mille Eesti riik otsustas kinni panna.

Eesti- ja venekeelsetes portaalides pööratakse tähelepanu meediavabadusele ja desinformatsiooni probleemile. Venekeelsed portaalid kajastavad Venemaa meediamaastikul toimuvat ja annavad venekeelsele lugejale omaette orientiire, näidates, kes Vene ajakirjanikest riskib tõtt rääkides oma vabadust ja kes toodab jätkuvalt valenarratiive. Kui venekeelse auditooriumi jaoks on Vene meediaruum siiani oluline ja usaldusväärne, siis võib eeldada, et propagandistlike narratiivide vahendamine iroonilises võtmes võib tuua kaasa muutusi nende meediatarbimise harjumustes ja suhtumises Vene propagandasse.

3.5.3. Lõimumine kui julgeoleku garant

Venekeelses valimis on julgeoleku ja kriisivalmiduse teema esindatud tagasihoidlikumalt, kui eestikeelses. See-eest kajastavad venekeelsed artiklid võrreldes eestikeelsete lugudega (2%) selgemalt Ukraina sõjast tõukunud Venemaa rünnaku võimalikkuse teemat ja muret Eesti inimeste

turvalisuse pärast (7%). Eesti julgeoleku teema raames räägitakse venekeelsetes artiklites rahvusvaheliste suhete strateegiast, mis võib tagada või vastupidi vähendada Eesti ja Balti riikide turvalisust (RUS42). Analüüsitakse Venemaa imperialistlikke ambitsioone ja Eesti võimalikke tegevusi juhul, kui Venemaa tuleb „Narvat tagasi võtma“ (RUS37).

Kuigi 2022. aastal kirjutatakse eestikeelsetes portaalides sõjast endast avatult ja detailselt, siis Eesti julgeolekukaalutlused jäävad üsna üldisele tasandile. Tsiteeritakse näiteks kohalikke inimesi, kes Siili õppuse kohta ütlevad, et „kõik mõistavad, miks see vajalik on“ (KvEST15). Lux Ekspressi bussiühendus Venemaaga jätkab „kuni see on võimalik ning ohutu“ (KvEST26). Kalev Stoicescu ütleb intervjuus, et me ei tohi läbi kukkuda, muidu „sellele järgneks selline sündmuste rida, mida meist keegi ei taha isegi ette kujutada“ (EST27). Selliste sõnastustega välditakse seletamist, miks Kaitseväge õppused praegu vajalikud on ja mis on see kujuteldamatu oht. Venekeelses meedias seevastu mängitakse erinevaid riskistsenaariume palju elulisemalt:

Kui jumal annab, ei ründa meid keegi – ma elan selle mõttega. Ja kui rünnatakse, kuhu siis joosta?" (...) Minister usub, et keldrid tõepoolest päästavad sõjalise rünnaku korral.
(RUS83)

Siin arutatakse, mida teha pommitamise korral ning kuivõrd on Eesti varustatud ja valmistunud kriisiolukordadeks (RUS83, RUS67). Tsiteeritakse Eesti presidendi pöördumist rahva poole, kus ta kommenteerib energiajulgeoleku teemat (RUS67). Proovitakse aru saada Putini loogikast, et hinnata Venemaa sissetungi võimalikkust:

(...) Putini "illusoorses maailmas" on NATO olematu ja nõrk organisatsioon, mistõttu on ta valmis sõjategevuseks ka Ukraina piiridest väljas. (...) "Poola ja Balti riigid on täna suurimas ohus," märgib Hodorkovski. (RUS42)

Endise Vene oligarhi Mihhail Hodorkovski hinnangul peavad Balti riigid olema valmis „relvastatud vastasseisuks Putiniga“ juhul, kui nad ei luba tal sekkuda oma sisepoliitikasse (samas). Eesti endine peaminister Andrus Ansip ütleb, et kui tuleb sõda Venemaaga, jääb ta Eestisse, et olla koos Eesti inimestega (RUS37). Venekeelses meedias seostatakse julgeoleku teemat Eesti ühiskonna sidususega:

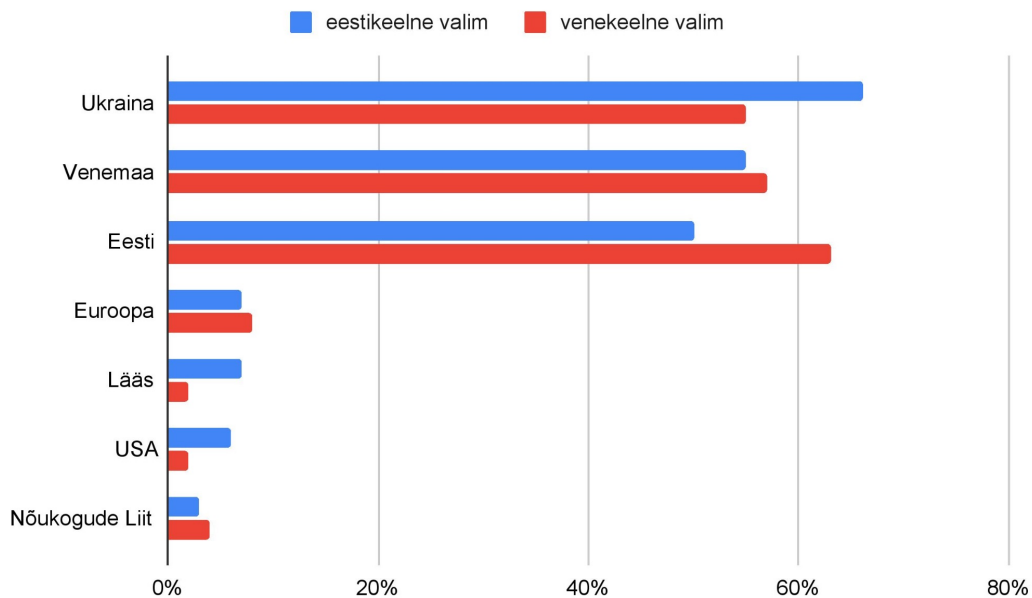
Tänavu on 9. mai tähistamise ranged eeskirjad igati õigustatud. See on kodanikurahu ja Eesti riigi enesekehtestamise küsimus. (KvRUS70)

See ühtib 2023. aasta lõimumismonitooringu tulemustega, mis peegeldasid, et nii eesti- kui ka muukeelne elanikkond väärtustab konfliktivaba kooselamist (EIM, 2023: 18). Eestikeelsetes artiklites nimetatakse julgeoleku eeldusteks pigem väikeriigina rahvusvahelises pildis olemist, inimeste heaolu (KvEST35) ja hariduse reformi (KvEST78). Mõlemas keeles mainitud poliitilised ja ühiskondlikud eesmärgid – nii hariduse reform kui ka ühiskonna ühtsus – on seotud lõimumise küsimustega, mis puudutavad nii eesti- kui venekeelseid inimesi.

Lauk ja Jufereva (2015: 52) kohaselt nõuab integratsioon kahe sotsiaalse grupi koostööd ja vastastikku asutamist. Artiklid eesti- ja venekeelses valimis näitavad, et osapooltel on integratsioonile erinevad ootused. Riigi algatatud üleminek eestikeelsele haridusele on protsess, mis eeldab sekkumist venekeelsete inimeste igapäevaellu ja mõjutab nende käekäiku ka pikemas perspektiivis. Venekeelses valimis rõhutatakse pigem vastastikuse austuse väärtust ja pakutakse anda kodakondsust nn halli passi omanikele (RUS81). Oodatakse pigem leebemat suhtumist ja täielikku aktsepteerimist kui murrangulisi muudatusi, mis võivad polariseerida ühiskonda. Mõnel määral näitab see, et eestikeelsed portaalid kajastavad Eesti poliitikute ehk otsustajate vaadet. Venekeelne meedia näitab oma auditooriumit objektina, kellele on suunatud otsustaja tegevused, ja vahendab nende ootust Eesti riigile.

3.5.4. Mida halvem Venemaal, seda parem Ukrainal

Kuna pealkirjades ja juhtlõikudes mainitakse tegelasi ja riike, mis esinevad aktiivses rollis ja kelle tegevustest sõltuvad tähtsate sündmuste arengud, tegin juhtlõikudes ja pealkirjades nimetatud riikide statistika (vt Joonis 6). Kõige enam mainitakse mõlemas keeles Eestit (50% eesti- ja 63% venekeelses valimis), Ukrainat (66% eesti- ja 55% venekeelses valimis) ning Venemaad (55% eesti- ja 57% venekeelses valimis). Vahe nende protsendiliste näitajate vahel ei ole suur, aga kui eeldada, et see osutab mingile trendile, siis siin kehtib sama muster nagu teemade jaotuses. Venekeelse valimi artiklites on fookus eelkõige Eestil, samas eestikeelsed toimetused on pilgud pööranud eeskätt Ukraina poole.

Joonis 6. Enim mainitud riigid eesti- ja venekeelsete artiklite juhtlõikudes ja pealkirjades.

Kõnekas on see, et endiselt eksisteerivad mõttelises ruumis riigid nagu NSVL (mõlemas valimis 3%) või regionaalsed entiteedid nagu Lääs (7% eesti- ja 2% venekeelses valimis), mis annab märku sellest, kuidas kujundatakse auditooriumi mõttelist ruumi. Nõukogude Liiduga seoses meenutatakse enamasti režiimi ohvreid (RUS113, EST22) ja paljude venekeelsete inimeste nostalgiat Nõukogude Liidu pärandi ja väärtuste suhtes, mis toidab Venemaa praegust poliitilist süsteemi ja selle ambitsioone (RUS70). Eestikeelsetes artiklites on võrdselt olulisel kohal Euroopa ja Lääs (mõlemad 7%) ning USA (6%). Venekeelsetes portaalides on nähtaval kohal Euroopa (8%), ühendriigid esinevad harvem (2%). Edaspidi keskendun kolme enim esineva riigi iseloomustustele ja nende omavahelise dünaamika peegeldusele eesti- ja venekeelsetes artiklites.

Riikide amplituud on eesti- ja venekeelses meedias enamasti sarnased. Venemaad kui agressorit ja piiride nihutajat proovitakse sundida püsima oma piirides. Selle tõttu loobutakse Vene riigiga seotust: vene diplomaate saadetakse tagasi (RUS18, EST15), Venemaa tudengeid ei võeta enam ülikoolidesse vastu (EST23). Venemaa kodanikud aga põgenevad vastupidi kodumaalt Euroopasse (RUS43). Venemaa sõdib Ukrainas ja ähvardab ülejäänud maailma (RUS13, RUS53). Ukraina kaitseb mitte ainult ennast, vaid võitleb ka Euroopa eest (RUS22, EST44).

Ukraina sõja teemalistes artiklites torkab silma ebatsensuurse leksika kasutamine, mis pääseb vahel ka pealkirjadesse. Reet Kasiku kohaselt võivad slängiväljendid ja vulgarismid olla tingitud ajakirjanike vabast personaalsest stiilist, mis arenes pärast rangelt reglementeeritud Nõukogude ajakirjanduse normide kadumist (Kasik, 2008: 47). Samuti kirjutab Kasik, et ühiskonna stabiliseerumine peegeldub keelekasutuse konventsionaliseerumises (sammas), millest võib järeldada, et murrangulised ajad ilmnevad vastupidi julgemates ja provokatiivsetes väljendusviisides. Tõepoolest, 2022. aasta Venemaa sissetung Ukrainasse legitimeeris mõnes mõttes ebatsensuurse leksika nii eesti- kui venekeelsete portaalide lehekülgedel. Artiklites võib kohata väljendeid nagu „Russkii korablj, idi nahhui!“ (KvEST84) ja „režiim peab oma *fuck-up*’i õigustama“ (KvRUS9). Pealkirjas kõrvuti seisvad „*Fuck Russians*“ ja „Au Ukrainale“ viitavad sellele, et nende kahe loosungi vahel võib panna võrdusmärgi: mida halvem on Venemaal, seda paremini läheb Ukrainal. Venekeelses artiklis kõlab ka tagasiside sellisele äärmuslikule keelekasutusele avalikus ruumis. Ühes aramusloos nimetatakse Vaba Lava lavastuse pealkirja „X** войне. M*** sõda. Ukraina. Kirjad rindelt“ asjakohatuks turundusvõtteks. Argumentideks tuuakse, et selline keelekasutus võib häirida inimesi ja eriti lapsi, kes satuvad seda plakatitel nägema. Siin kõlab järjekordselt motiiv sellest, et kuigi Ukraina sõda on õudne, peab venekeelsete inimeste inforuumi hoidma mugava ja viisakana. Võimalik, et see aramus peegeldab teatud osa venekeelsete inimeste seisukohta, kes võtavad ebatsensuurseid sõnu Ukraina kontekstis solvanguna.

3.6. Apoliitiline sport ja kultuur

Kvalitatiivse analüüsi jaoks koostatud valimi artiklid andsid laiemat ülevaate spordi ja kultuuriga seotud kõneainest. Eestikeelsed artiklid on valdavalt keskendunud Vene sportlaste isolatsioonile spordimaailmast. Ka siin ei väldi autorid sõja nimetamist õige nimega ja oma seisukoha selgitamiseks räägivad sõnaselgelt Vene armee kuritegudest:

Kas süütute naiste ja laste tapmine pole piisav põhjus Venemaa väljaheitmiseks FIFA-st?
(KvEST46)

Autorid toetavad selgelt arvamust, et sport ja kultuur ei saa olla poliitikast väljas. Nad nimetavad venekeelsete sportlaste kaebusi traagiliselt groteskseks lalinaks (KvEST7) ja Venemaad selles kontekstis paariariigiks (KvEST57, KvEST46). Samuti vahendatakse eestikeelsetes portaalides lugusid Ukraina artistidest ja sportlastest, kes kaitsevad oma kodumaad (KvEST25). See näitab, kui võrd sõja tegelikkus on põimunud sellele eelneva normaalsusega: kunagine Eurovisiooni võitja, Ukraina laulja Ruslana ütles, et ta pole enam artist, vaid sõdur (EST47). Venekeelseid artikleid sellel teemal valimis ei esinenud.

Venekeelsetes spordi- ja kultuuriteemalistes artiklites on sõja olemasolu ja mõju samuti tuntav, kuigi sellele viidatakse eufemismide kaudu ja seost konkreetsete sündmustega välditakse. Kui eestikeelsetes tekstides on fookus Vene sportlaste välistamisel rahvusvaheliselt areenilt, siis venekeelsetes keskendutakse mitte niivõrd sündmuste osaliste koosseisule, vaid analüüsitakse sõja mõju spordi- ja kultuurielu olemusele ja tendentsidele. Nii ei seota näiteks lasketreeningute kasvanud populaarsust Eestis otseselt sõjaga, aga mainitakse siiski, et inimesed soovivad õppida tulistama, sest pole teada, kuidas sündmused „praegusel karmil ajal“ (KvRUS4) arenema hakkavad. Konkursi Eesti Vene Teatri juhi kohale otsustati ära jätta, kuna „arvestades praegust rahvusvahelist olukorda ei ole sellel mõtet“ (KvRUS6). Mõlemad näited viitavad sõjale võimalikult ettevaatlikult ja toovad esile, et venekeelsete artiklite fookus on sõja mõjul kohalikule spordi- ja kultuurielule.

Eestikeelsed autorid toetavad üksmeelselt Vene sportlaste kõrvalejätmist, sest vaatlevad sportlasi vaenuliku poliitilise süsteemi jätkuna ja nende osavõtu keelamist õiglase sanktsioonimeetmena. Venekeelsetes artiklites on seevastu tugevalt esindatud apoliitilise spordi ja kultuuri käsitus. Kirjanik Jelena Skulskaja näitab aramusloos Venemaa kultuuritegelasi isolatsiooni ohvritena. Ta kirjutab, et hindama peab ennekõike kunstiinimeste talenti ja loomingut. Nõuda nendelt selget poliitilist seisukohta ei ole tema arvates õiglane (KvRUS69). Kirjaniku loogikas vastanduvad teineteisele sõja hukkamõist ja kultuurilised väärtused:

Ma vihkan ja kirun sõda. Aga ma ei ütle lahti oma keelest, oma kultuurist. (KvRUS69)

Vene keele ja kultuuri esindajana tunneb kirjanik, et ebaoproportsionaalsed sanktsioonid ründavad tema identiteeti. Ta ei ole oma arvamuses üks:

Aga. Kõige selle (tsiviilelanike tapmise - autor) juures peame jääma targaks ja eristama Putinit, tema lähikonda, pühendunud putiniste – ja kõike muud, mis seostub sõnaga “vene”. (RUS81)

Nagu Skulskajagi mainib selle arvamuse artikli autor sõjakoledusi ja seejärel, olles justkui täitnud teatud hea tava, esitab oma ootust, oma nõudmist ühiskonnale. Fookus nihkub vene päritoluga kultuurinähtustele ja -tegelastele, mis näitab autori tegelikku prioriteeti. Vastuväitena kõlab harva esinev alternatiivne arvamus Vene kultuuri kohta:

Isegi uue Venemaa massikultuur ei ole vägivald vastukaaluks – vaid on selle jätk, selle teejuht. (KvRUS77)

Selles tekstis rõhutab autor, kui tugevalt on vägivald juurdunud Vene kultuuris, keeles ja meedias. Õiguse pärast mainib ta, et kui vene kultuuriruumis mingil hetkel eksisteerisid teatud vabadus ja vägivaldavaba keel, siis need nähtused on Venemaalt kadunud koos sealt põgenenud teisitimõtlejatega (samas).

Spordi- ja kultuuriteemade kajastamine peegeldab eesti- ja venekeelsete ajakirjanike ja kõneisikute erinevaid rõhuasetusi. Eestikeelsete autorite jaoks on kõige olulisem Ukraina inimeste kannatused, mistõttu on nende jaoks igasugune teema pehmemdamine, erandite tegemine ja empaatia Vene sportlaste kaotatud võimaluste suhtes vastuvõetamatu. Venekeelsetes artiklites piirduvad autorid pigem formaalse sõja mainimisega, mille järel lähevad nad üle teemadele, mis nende hinnangul väärivad rohkem tähelepanu. Näiteks vaieldakse kollektiivse vastutuse üle ja tuntakse muret Vene kultuuri pärast, millest Eestis tahetakse nende hinnangul loobuda.

3.7. Eestikeelne autor-mõttekaaslane ja venekeelne autor-oponent

Tekstides, milles on selgelt väljendatud autori ja lugeja omavaheline dünaamika, tulevad esile erinevad autorirollid ja venekeelsete lugejate portreed. Paljud venekeelsed artiklid peegeldavad asjaolu, et venekeelne auditoorium on killustatud erinevate poliitiliste ruumide vahel. Üks selgelt eristuv autoriroll seisneb väärinfo ja valenarratiivide ümberlökkamises. Sellisel juhul aimavad ajakirjanikud ette lugejate küsimusi või võtavad luubi alla propagandistlikke loosungeid ja

harutavad neid lahti, pakkudes auditooriumile alternatiivseid fakte. Arvamusartikkel „Kus te olite kaheksa aastat?“ kordab levinuimat klišeed, mille abil vene propagandistid ja sõja toetajad õigustavad Venemaa agressiooni ning süüdistavad toimivas ukrainlasi:

Küsimus "kus te olite 8 aastat, kui tapeti Donbassi tsiviilelanikke?" on populaarne argument nende seas, kes toetavad Venemaa sissetungi Ukrainasse. (KvRUS56)

Artiklis viidatakse Venemaa agressiooni toetavatele inimestele kaudselt – „nende seas, kes toetavad Venemaa sissetungi Ukrainasse“. Kui aga vaadata, millise põhjalikkusega autor taasloob sündmuste järjekorda ja kummutab müüte, võib eeldada, et ta suunab oma seletusi veebiportaali lugejatele, kellele sümpatiseerivad vene propaganda seisukohad. Autor vastab tuntuks saanud küsimusele, omistab sel viisil lugejale küsija rolli ja astub temaga dialoogi. Nimetades tsiteeritud küsimust silmakirjalikuks (KvRUS56), annab autor niiviisi hinnangu ka sellele auditooriumi osale, kes süüdistab ukrainlasi Venemaa provotseerimises ja konflikti õhutamises.

Arvamuslugu „Butša veresaun ja selle eitajad“ käsitleb Saksamaal elavate ja Putinit toetavate venekeelsete inimeste ideoloogiat. Autor kritiseerib nende seisukohti ja väärtusi, rõhutades, et hoolimata ligipääsust Euroopa meediale ja mitmekesistele infoallikatele, jäävad nad siiski truuks Venemaa propagandale ja väärtustele (KvRUS63). Toimetuse valik laenata materjali väljaandest Deutsche Welle näitab, et seda peetakse relevantseks ka Eesti kontekstis. Juhtlõigus tutvustatakse materjali niimoodi:

Ajaloolane Aleksandr Fridman arutleb Deutsche Welle erirubriigis, miks on venekeelsete inimeste seas palju "Butša eitajaid", isegi kui nad on pikalt elanud lääneriikides. (KvRUS63)

Nagu Saksamaalgi kuulub teatud osa kohalikust venekeelsest elanikkonnast Venemaa inforuumi, kus levitatakse narratiivi, nagu oleksid Vene armee kuritegude foto- ja videotõendid ukrainlaste võltsitud. Nii laieneb „Butša eitajate“ kriitika ka kohalikele lugejatele, kes toetavad Venemaa valenarratiive. See näitab, et toimetused ja ajakirjanikud on teadlikud auditooriumi erinevatest seisukohtadest ja võtavad enda peale ülesande vastata põhjendamatutele küsimustele, sekkuda lugejate inforuumi ja mitmekesistada neile kättesaadavat infot.

Oponentriiva ja informeeriva autori rollile vastandub autor-mõttemkaaslane. Ta eeldab, et asub oma lugejaga samas informumis ja seetõttu ei pea vajalikuks kõike lahti seletada, viidates praegustele või ajaloolistele sündmustele kaudselt:

Kohalik (Gruusia – autor) ühiskond toetab igati ukrainlasi ilmselgetel ajaloolistel põhjustel. (KvRUS58)

Väljend „ilmselgetel ajaloolistel põhjustel“ näitab, et autori hinnangul tema auditoorium teab, et Gruusia on samamoodi kogenud Venemaa okupatsiooni ja agressiooni oma aladel. Samuti viitab lause loogika sellele, et lugejad saavad ise oma ajalooteadmiste põhjal järeldada, miks Gruusia toetab Ukrainat, ja eeldab, et ilmselt liituvad nad Gruusia inimeste empaatiaga. Sarnasel moel kirjutatakse, et Venemaa kodanikud põgenevad võimaliku mobilisatsiooni taustal kodumaalt „pärast Venemaa Föderatsiooni presidendi kõigile tuntud avaldusi“ (KvRUS58). Ka siin kehtib autori ootus, et lugeja on temaga samas infoväljas, on kuulnud Putini kõnesid ning saab ise tuvastada põhjuse ja tagajärje seose. Ühest küljest näitab see usaldust auditooriumi vastu ning eeldab teatud teadmiste komplekti ja iseseisvat mõtlemist. Teisest küljest jätab autori vihjetega asendatud argumentatsioon lugejatele ruumi fakte ja nende seoseid mitmeti tõlgendada.

Eestikeelsetes artiklites esinevad autorid samuti mõttemkaaslase rollis, kes astuvad lugejatega dialoogi ja kaasavad neid mõtlemisprotsessi. Vaatamata usaldusele lugeja vastu argumenteerivad nad oma seisukohti põhjalikult, ega jäta lünki lugejatele täitmiseks:

Tuletagem meelde, et António Guterres käis just Moskvast Kiievit asjatamas ning sai oma järgneval Kiievis viibimisel lausa raketirünnaku tunnistajaks. (KvEST14)

Auditooriumile midagi meelde tuletades, kaasab autor lugejat arutellu ja samal ajal eeldab, et vajalik teadmine oli auditooriumil juba eelnevalt olemas. Samas peab ta siiski vajalikuks edasise mõttekäigu selguse huvides olulist infot korrata. Nii on autori argumentatsioon lugeja jaoks läbipaistev ja seda on mugav jälgida. Vahel antakse eestikeelse portaali lugejale kaudselt hinnanguid, mis erinevad venekeelse oponentriiva autori vaatest tema auditooriumile:

Aga praktilise meelega inimene ütleb ju kohe, et see on Venemaa enda pragmaatiliste huvide vastane (...) Miks ta seda siis teeb? (KvEST14)

Ta oletab, et lugejate mõttekäik on põhjendatud ja ratsionaalne ning lugejad on praktilise meelega inimesed, kelle küsimused väärivad vastuseid. Samuti näitavad eestikeelsete artiklite autorid ühtekuuluvust lugejaga asesõna „meie“ abil ja rõhutavad ühist vastutust Eesti ühiskonnas toimuva eest:

Just nii, selges eesti keeles ja kuidagi teisiti pole meil vaja. (KvEST28)

Eestikeelsetes artiklites võib kohata pöördumisi ka venekeelsete inimeste poole. See selgub aga kontekstist, otseselt neid ei mainita:

Tulge kohale, asetage lilled, langetage pea, mälestage hukkunuid. Aga kõik need avalikud koosolekud (...), millega näidatakse selget toetust Putini režiimi vastu, ei ole väarikad. (KvEST43)

Venekeelse inimese portree joonistub 9. mai traditsioonilise tähistamise kirjeldusest. Tema poole pöörduakse käskivas kõneviisis, kehtestatakse kontroll tema tegevuste üle, kirjutatakse ette, kuidas tohib ja ei tohi käituda.

Eestikeelsete ja venekeelsete artiklite autorite ning lugejate suhted on erinevad. Nii eesti- kui ka venekeelsete artiklite autorid võivad esineda mõttekaaslase rollis ja viidata faktidele, mida nende arvates kõik peaksid teadma. Venekeelsed autorid kasutavad seda vahel ettekäändena vältida keeruliste teemade mainimist ja eeldavad, et lugeja jõuab nende visandatud marsruudi kaudu samasse punkti nagu autor ise. Selles aga ei saa olla kindel, kuna mitmekesisele venekeelsele lugejaskonnale jäetakse palju vabadust ja tõlgendamisruumi.

Kui venekeelne autor oponent Venemaa inforuumi eelistavale lugejale, siis seda osa auditoriumist kujutatakse ettevaatlikult ja talle viidatakse kolmandas isikus. See vähendab ilmselt lugeja tõrjuvat reaktsiooni, mida võiks esile kutsuda varjamata kriitika. Eestikeelsetes artiklites ei leidnud ma näiteid, kus autor peaks oma auditoriumi harima või ümber veenma. See näitab, et eestikeelset lugejaskonda nähakse pigem ühtlase grupina, mis jagab autoritega ühiseid väärtusi ja toetub samadele faktidele.

4. JÄRELDUSED JA ARUTELU

Selles peatükis võtan kokku analüüsi tulemused ning vaatan, kuidas erines 2022. aastal eesti- ja venekeelse valimi artiklites tuvastatud kõneaine Ukraina sõja kontekstis. Samuti arutlen, millele osutavad eesti- ja venekeelsetest lugudest leitud raamistused, analüüsides tekstide keelelisi tunnuseid ja nendes peituvaid ettekujutusi tegelikkusest. Lõpus arutlen töö kitsaskohtade üle.

4.1. Arutelu tulemuste üle

Mujal toodetud materjale kasutades on Eesti uudisteportaalidel suurim usaldus Euroopa meediaallikate vastu. Peale selle on veebiportaalide sisu dialoogis teiste Eesti väljaannetega. Ukraina sõja teemalist sisu laenatakse teistest allikatest kõige sagedamini. Sõja teemat avatakse mitmekülgset, vahendades Euroopa ja teiste Eesti väljaannete seisukohti ja reportaaže. Võrreldes Jakobsoni uuringu tulemustega, mis näitasid, et 1999. aastal kasutati Tšetšeenia sõja kontekstis kohalikes venekeelsetes väljaannetes rohkelt Venemaa ajakirjanike materjale, on olukord oluliselt muutunud. Ainukese varjuna minevikust võib pidada paari artiklit, kus jutustatakse ümber Vene propagandistlike saadete sisu.

Eestis on Venemaa kanalid keelustatud, nii et Vene riigimeedias kõlanud narratiivide vahendamine on vastuolus riigi kursiga ja põhineb ilmselt toimetuste ettekujutusel lugejate eelistustest. Kõrvaltvaatajana on raske mõista selliste allikate kasutamist, kuna viimaste uuringute tulemused näitasid, et Eesti muukeelsete inimeste informeeritus Venemaal toimuvast langeb (EIM, 2023: 94), nagu ka usaldus Vene kanalite vastu (EIM, 2023: 97). Arvestades Vene meedia sisu kajastavate artiklite kritiseerivat intonatsiooni ja jutumärkide sagedast kasutamist, võib tegemist olla distantseeritud ja iroonilise peegeldusega „raudse eesriide“ taga toimuvast. Võimalik, et venekeelsed portaalid tahavad niimoodi pehmendada üleminekut Venemaa telekanalilt vabasse meediakeskkonda, jättes veel alles minimaalselt Venemaalt laenatud sisu ning asendades seda samm-sammult kohalike uudistega ja mõjutades sel moel kasutajate meediaharjumusi. See on mõnes mõttes kooskõlas Ragne Kõuts-Klemmi (2022) kirjeldatud topeltootustega venekeelse ajakirjanduse suhtes: tahetakse vastata nii teatud osa auditooriumi huvidele kui ka ühiskonna ootusele distantseeruda Venemaa inforuumist. Valimis on samuti esindatud materjalid Venemaa

opositsioonilisest ja Ukraina meediast, mis mitmekesistab pilti ning viitab asjaolule, et täpsema proportsiooni väljaselgitamiseks on vaja uurida ulatuslikumat valimit.

Portaalide määratud uudiste rubriigid lubavad lugejal ette aimata artiklis pakutavat kõneainet. Kuna ühe rubriigi alla võivad olla paigutatud teemad erinevatest valdkondadest, kujundab rubriikide loogika teemade liigitust lugejate infomaailmas. Eestikeelsetes portaalides on võrdselt esindatud domineerivad rubriigid „Eesti“, „Ukraina“ ja „Välismaa“. Venekeelses meedias on tugevam rõhk just Eesti uudiste rubriigil, kuigi see hõlmab ka Ukrainat ja teisi riike puudutavaid lugusid. Eestikeelse portaali kasutaja saab rubriikide nimetuste põhjal täpsema eelinfo kõneaine kohta, venekeelset lugejat aga justkui meelitatakse lugema Eesti uudiseid, kus ta võib ootamatult kohata nii sõja kui ka rahvusvaheliste suhetega seotud teemasid. Üks võimalik seletus on see, et välismaa uudiseid võib venekeelne lugeja saada ka mujalt ja seda võimalust ta aktiivselt kasutab (Juzefovičs ja Vihalemm, 2021: 428; EIM, 2023: 94). Eesti uudiste saamiseks peab ta otsima infot just kohalikest väljaannetest ja kõige mugavam on seda teha märksõna „Eesti“ järgi. Nii puutub Eesti uudiseid lugema tulnud inimene paratamatult kokku laiema informatsiooni spektriga. Pole teada, kas seda tehakse teadlikult või juhuslikult, aga igal juhul täieneb tänu sellele lugeja ettekujutus maailmas toimuvast ka kohalike ajakirjanike seisukohtade ja leidudega.

Rubriikide nimetused võivad olla kõnekad, nagu näiteks eestikeelses portaalis esinev „Maailm – Venemaa ründab Ukrainat“. Siin võtab rubriigi nimi enda peale funktsiooni anda edasi toimuva tuuma ja väljendada ka riigi, toimetuse või ajakirjaniku hinnangut sündmustele. Venekeelsetes portaalides välditakse eksplitsiitseid hinnanguid rubriikide tasandil ja piirduakse lakoonilise ning venekeelse lugeja jaoks sõbralikuma nimega „Ukraina“. Tendents pehmeneda igasuguseid kokkupuuteid venekeelsete inimeste negatiivse kujundi ja agentsusega on märgatav ka uudiste raamistustes.

Domineeriv kõneaine eesti- ja venekeelses valimis on Ukraina sõda. Statistika näitab, et eestikeelses valimis moodustavad sõjauudised poole kõikidest esindatud teemadest. Venekeelses valimis räägitakse sõjategevusest mõõdukamalt, nii et rahvusvaheline ja kohalik poliitika on samuti nähtaval kohal. Sellised rõhuasetused võivad olla seotud erinevustega ajaloomälus ja identiteedis. Eestlasi lähendab ukrainlastega ühine Nõukogude okupatsiooni trauma ja sellest käivituv empaatia teiste Venemaa agressiooniga kokku puutunud riikide suhtes. Eesti venekeelsed

inimesed on mitmekesine sihtrühm, kes muutus 1991. aastal vähemuseks ja kelle identiteet on sellest hetkest jaotunud Eesti ja Vene etnomaastiku vahel (Masso ja Vihalemm, 2022: 48). Eestikeelsed portaalid sukelduvad Ukraina sõja füüsiliselt ja vaimselt hirmutavasse reaalsusesse ning hoiavad kätt sõja pulsil. Venekeelsetele lugejatele pakutakse ainult kaugvaadet sõjale, juhtides lugeja pilku pigem kohalikule dimensioonile ja sõja kaudsetele tagajärgedele. Venekeelsed toimetused justkui otsivad aritmeetilist keskmist, mis ei eristuks põhimõtteliselt eestikeelsete portaalide kõneainest ja samas rahuldaks killustunud venekeelse auditooriumi infovajadust. Nagu ka 25 aastat tagasi (Jakobson, 2002: 134) on venekeelsele meediale siamaani iseloomulik tasakaalu otsimine riigi poliitilise kursi ja lugejate ootuste vahel.

Kooskõlas Halliday funktsionaalse grammatika põhikategooriatega vastavad nii eestikeelsed rubriikide nimed kui ka artiklite sisu küsimustele, kes teeb mida, pannes paika agentsuse ja vastutuse. Kirjutatakse sellest, et Ukraina sõdurid kaitsevad oma territooriumi Vene sõjavägede eest, kes pommitavad linnu ja tapavad tsiviilelanikke. Sõja pildist ei kao ka Venemaa president: kuigi agentsust määratakse enamasti Vene sõduritele, esineb Putin märksõnana enamikes juhtlõikudes ja pealkirjades. Lahenduseks pakutakse Ukrainat veel aktiivsemalt abistada. Toimuvat näidatakse suures plaanis ja lugejaid ei säästeta valusatest sõjapiltidest.

Venekeelsetes tekstides välditakse konkreetsete tegevuste ja Vene sõdurite kuritegude detailset kirjeldust. Seda proovitakse kompenseerida epiteetide ja hinnanguliste omadussõnadega, mis justkui vabastavad autoreid vajadusest näidata toimuvat üksikasjalikult. Samuti tekib mulje, et mida rohkem julgetakse kritiseerida Putini isikut ja tegevusi, seda vähem tuntakse vajadust tuua päevavalgele teiste osaliste kordasaadetut. Näiteks nimetatakse Putinit ebaadekvaatseks, öeldakse, et ta vallandas verise sõja. Pildilt aga kas üldse puuduvad sõdurid või neid kujutatakse Putini manipulatsiooni ohvritena. Kui Valeria Jakobson tõi välja, et venekeelsed ajakirjanikud vältisid Tšetšeenia sõja kontekstis hinnangute andmist ja oma arvamuse väljendamist (Jakobson, 2002: 124), siis praegu langeb venekeelsete ajakirjanike hinnang Ukrainas toimuvale kokku nende eestikeelsete kolleegide omaga. Oluliseks muutuvad protsessiosalised, vastutuse jaotus ja tagajärjed. Sõda, mida nii eesti- kui venekeelsetes artiklites hinnatakse negatiivselt, mõjutab ka majandust, igapäeva elu, sporti ja kultuuri. Eestikeelsed artiklid pakuvad auditooriumile rohkem fakte selle mõju mõtestamiseks, samas kui venekeelsetes portaalides on argumentatsioon hinnangute varjus ja jääb seetõttu poolikuks.

Võimalik, et venekeelsed autorid väldivad Vene sõdurite eksplitsiitset süüdistamist, sest auditooriumi poolt tajutav piir Venemaa ja kohalike venekeelsete inimeste vahel on peen ning nad võivad tajuda Vene armee kuritegude tõendeid rünnakuna nende identiteedi vastu, samastudes kirjeldatava negatiivse kuvandiga. Samuti võib eeldada, et paljud venekeelsed inimesed ei ole valmis loobuma Vene sõduri kangelase kujundist. Seda näitas ka 2007. Aastal meedias tõstatunud poleemika pronksõduri monumendi ümberpaigutamise ümber, kui vaieldi selle üle, kas Nõukogude sõdur oli vallutaja ja tegi veretööd või oli lihtsalt aus sõjamees (Kasik, 2008: 72-73).

Venekeelse auditooriumi jaoks kehtivaid kategooriaid „meie“ ja „nemad“ on keeruline piiritleda. Seda näitlikustavad venekeelsetes portaalides väljendatud arvamused selle kohta, et kõiki venekeelseid inimesi ei tohi seostada Vene armee kuritegudega. Teisest küljest avaldatakse ka kriitilise tooniga artikleid, kus lugeja rollis kujutatakse selgelt ette Venemaa propaganda jälgijat. Kohalikus venekeelses meedias on sel moel esindatud kaks võistlevat raamistust: üks eeldab, et „meie“ (kohalikud venekeelsed elanikud) ei ole „nemad“ (sõda toetavad venekeelsed inimesed Eestis ja mujal), ja teine samastab varjatult siiski osa venekeelsetest inimestest Venemaad toetavate „nendega“. Arvestades venekeelsete portaalide killustunud auditooriumi kujundavad toimetused raamistusi, mis osaliselt informeerivad ja harivad venekeelseid lugejaid, ja teisest küljest annavad neile häält ja võimalust eristuda sõja toetajatest.

Venekeelne lugeja saab artiklitest lünklikku infot seoste loomiseks. Kuna teda jäetakse ise järeldusi tegema, võivad need olla erinevad sõltuvalt inimese taustast, identiteedist, sotsiaalsetest omadustest, poliitilistest vaadetest jne. Venekeelsed portaalid näitavad usaldust oma lugeja analüüsivõime ja silmaringi vastu ja samas hoiavad auditooriumit mugavustsoonis, kus Vene sõduri kuvandit koheldakse ettevaatlikult ja kus Ukraina sõda on hirmus, aga kauge abstraktsioon.

Kuna sõjakuritegude ahelast puudub oluline lüli, võib juhtuda nii, et venekeelsed lugejad saavad kohalikest allikatest valdavalt hinnanguid toimuvale, fakte aga lähevad nad otsima mujalt. Võimalik, et siit algab lahknevus eesti- ja venekeelsete portaalide poolt kujundatavas inforuumis ja auditooriumi teadlikkuses. Selline raamistus seletab venekeelsete inimeste ärritatud reaktsiooni ebatsensuurse keele kasutamisele ja šokeerivatele väljendusviisidele sõja kontekstis, näiteks lavastuse pealkirjale „X** войне. M*** sõda. Ukraina. Kirjad rindelt“ (KvRUS55) või naiste vägistamise vastasele meeleavaldusele Vene saatkonna ees (Bestšastnõi, 2022). Sekkumine

venekeelse lugeja mugavasse maailmapilti ja kokkupõrge brutaaalse reaalsusega tekitab temas tugevat ebakõla. See, mis jääb tema eest portaalide lehekülgedel varjatuks, ootab teda teatris või tänaval. Eestikeelsed portaalid joonistavad tõetruu pildi, mis seletab ammendavalt, miks on õiglane „karistada“ Venemaad sanktsioonidega (EST28), miks Vene sportlaste kaebused ei ole õigustatud (KvEST7) jne. Ukraina sõja alguskuudel oli eesti- ja venekeelsete portaalide kõneaine sarnane, sõja raamistused eestikeelsetes portalides aga valmistasid lugejaid ette ühiskonna reaktsiooniks ja vastasid võimalikele küsimustele paremini.

Spordi- ja kultuuriteemalised artiklid olid sõja alguses samuti suurel määral tihedalt seotud Ukraina sõja temaga. Eestikeelse valimi artiklites arutatakse aktiivselt Vene sportlaste väljajätmist rahvusvahelistest võistlustest. Argumentidena tuuakse jällegi hirmsaid fakte Vene sõdurite kuritegudest. Venekeelse valimi tekstides keskendutakse pigem sellele, millise jälje jätab sõda kohalikule spordi- ja kultuurielule. Ühe motiivina läbib venekeelseid artikleid apoliitilise spordi ja kultuuri kontseptsioon. Selle raames väidetakse, et kultuur, looming ja kunstnikud on olulisemad kõigest, mis ühiskonnas ja maailmas toimub. Vene kultuuri ja kultuuritegelasi esitletakse ohvritena. See võib olla seotud asjaoluga, et sõja teemat antakse venekeelsetes artiklites edasi enamasti värvikate kõnekujundite ja hinnanguliste omadussõnade abil. Konkreetsete faktide ja süüdlaste puudumine põhjustab loogika ja väärtuste moonutamist: „Ma vihkan ja kirun sõda. Aga (...)“ (KvRUS69), „Aga. Kõige selle (tsiviilelanike tapmise - autor) juures peame (...)“ (RUS81). Siin ei mängi rolli niivõrd see, kuidas need mõtted jätkavad. Oluline on see, et venekeelses meedias kujutatud kultuurimaailmas leidub sõjale vastukaaluks „aga“, mis on selles raamistuses olulisem.

Nii eesti- kui ka venekeelsetes artiklites esitletakse Venemaa vabatahtlike, opositsiooniliste poliitikute ja teisitimõtlejate riske seoses sõnavabaduse piiramise ja riigi poliitilise kursiga. Näidatakse, et ka Vene kodanike seas on häid inimesi, kelle üle võib uhkust tunda. Nii tugevdavad venekeelsed portaalid veelgi lugeja mugavustsooni: talle ei näidata Vene sõduri portreed, küll aga räägitakse väikesest hulgast teisitimõtlejatest, kes sõna või teoga toetavad ukrainlasi. Kui negatiivsed momendid jäävad hinnangu tasemele ja pigem rõhutatakse positiivseid erandeid, siis venekeelsel lugejal on raskem leppida Eesti riigi ja muu maailma otsustega, näiteks üleminekuga eestikeelsele haridusele, Vene kultuurimaailmaga sidemete katkestamisega jne. Vene dissidentide tunnustamine eestikeelsete portaalide lehekülgedel näitab, et nende loodud inforuum on täielikum

ja hõlmab ka tegelikkuse osi, mis langevad domineerivast narratiivist välja. Justkui vastates venekeelsete inimeste palvele mitte seostada neid režiimiga, näitavad eestikeelsed ajakirjanikud ühiskonnale, et on olemas head venelased, „venelased suure algustähega“.

Paralleele Ukraina sõja ja Teise maailmasõja vahel tõmmatakse nii eesti- kui venekeelsetes artiklites. Kuigi selle raamistuse abil rõhutatakse mõlemas keeles Ukraina sõja globaalset tähendust ja traagilisust, võib see auditoriumites aktiveerida erinevaid narratiive ja ettekujutuste skeeme. Teine maailmasõda on märgiline sündmus, mida Ukraina kontekstis kasutavad nii Ukraina ja selle toetajad kui ka ründav pool, Venemaa. Venemaa pretendeerib ohvri kujundile, määrates „natsistide“ rolli ukrainlastele ja kõigile, kes neid aitavad. Seetõttu on ekslik arvata, et Teine maailmasõda on selge ja ühetähenduslik viide. See jätab ruumi ajakirjanike sõnumite väärtõlgendamiseks, kuna paljudele venekeelsetele inimestele on Nõukogude pärand kallis ja sõja õppetunde hinnatakse erinevalt. Kontekstist on raske aru saada, kas ajakirjanikud tahavadki Teist maailmasõda mainides jätta lugejale tõlgendamisvabaduse või eeldavad siiski, et nad on dialoogis mõttekaaslastega, kellel on samasugune ettekujutus heast ja halvast, ohvritest ja agressoritest.

Minu töö näitab, et 2022. aastal eesti- ja venekeelsetes veebiportaalide artiklites esinev kõneaine on üldjoontes sarnane. Üks erinevus eelistatud teemades on venekeelsete portaalide tunduvalt suurem fookus kohalikul poliitikal. Valeria Jakobson kirjutas, et 1999. aasta eestikeelsetes uudistes kasutati Tšetšeenia sõda ettekäändena kohaliku kõneaine esiletõstmiseks (Jakobson, 2002: 133). Ukraina sõja kontekstis on kohaliku mõõtme rõhutamine märgatav pigem venekeelses meedias. Siin kehtib seesama 1991. aastast kestev integratsiooni ootus: venekeelsed inimesed jätkuvalt ootavad, et neid aktsepteeritaks eesti ühiskonna osana; venekeelset ajakirjandust nähakse kui silda, mis võib ühendada eesti- ja venekeelset inforuumi (Jufereva ja Lauk, 2015: 53). See surve mõlemalt poolt võib mõjutada venekeelsete portaalide kõneaine kujundamist. See ei tähenda aga, et tulemus ei vasta venekeelsete lugejate infovajadusele, kuna viimased uuringud näitavad, et nende huvi Eestis toimuva vastu kasvab (EIM, 2023: 93). Samuti erineb sõjapäevikute osakaal eesti- ja venekeelses meedias nagu ka rõhuasetused sõja kajastamisel. 2022. aastal oli eestikeelsete portaalide fookus ilmselgelt rindel toimival, mida kajastati elutruult ja mitmekülgelt. Venekeelsetes artiklites domineeris samuti Ukraina sõja teema, mille raames aga esinesid teised vaatenurgad ja protsessiosalised. Venekeelsete ajakirjanike töö spetsiifika eeldab arvestamist venekeelse auditoriumi taustaga: kajastades päevakajalisi sündmusi, pehmendavad toimetused

neid tegelikkuse aspekte, mis võivad tekitada lugejas tõrjuvat reaktsiooni. Nii võivad nad ühest küljest teenida auditooriumi usalduse, teisest küljest aga riskivad nad jätta lugejat alternatiivsesse inforuumi, kus informatsiooni lünkasid täidetakse iseseisvalt. See vähendab võimalust, et eesti- ja venekeelsed lugejad eksisteerivad samas inforuumis, kuna esimeste käsutuses on faktid ja teistel on valdavalt hinnangud.

4.2. Uurimistöö piirangud ja edasised uurimisvõimalused

Tööl on mahukas analüüsi osa rohkete tsitaatidega, mis võib tõstatada küsimust, kuivõrd põhjendatud on nii süvitsiminev töö tekstiga. Tegin analüüsi põhjalikult, proovides kompenseerida kvalitatiivse meetodi nõrkuseid. Klaus Krippendorff (Krippendorff, 2013: 88) tõi välja, et kvalitatiivne tekstianalüüsi ohuks võib olla subjektiivne lähenemine andmetele ja kallutatus nende tõlgendamisel. Samuti peetakse kitsaskohaks kvalitatiivselt analüüsitud suurte tekstivalimite vähest üldistatavust (Kalmus jt, 2015). Seetõttu tahtsin näidata, et tekstitunnuste põhjal tehtud üldistused on põhjendatud ja leitud raamistused esinevad artiklites korduvalt. Laherand (2008: 349) soovitab pakkuda lugejale rikast ja tihedat tulemuste kirjeldust. Lähtudes sellest strateegiast kirjeldasin tehtud leide üksikasjalikult ja proovisin näidata võimalikult palju keelenüansside seoseid uurimisküsimusega.

Teine aspekt, mis mõjutas töö käiku, oli kodeerimiseks ja kvalitatiivseks analüüsiks koostatud tekstivalimite suurus. Kahe eraldi valimi kasutamine õigustas ennast, kuna kodeerimiseks kasutatud artiklid keskendusid piiratud arvule teemadele. Esinenud raamistuste mitmekülgsuseks analüüsiks vajasin mitmekesisemat tekstikogumit. Kvalitatiivse analüüsi jaoks tehtud valim aga võiks olla väiksem. Sellele osutab asjaolu, et mõnede rubriikide artiklid ei sobinud töö üldise raamiga, kuna need ei pakkunud asjakohast analüüsimaterjali Ukraina sõja kontekstis. Nii saaks valimist välja jätta näiteks terviserubriigi artikleid, mida ma ei kasutanud. Täpsemalt kohandatud tekstivalim lubaks säästa aega ja keskenduda artiklitele, mis sisaldavad rohkem huvipakkuvaid raamistusi seoses Ukraina sõjaga.

Oluliseks osutus see, et viimane sarnane uuring oli tehtud pea 25 aastat tagasi. See tegi tulemuste kõrvutamist keerulisemaks, kuna nii pika aja jooksul on sotsiaalne ja poliitiline kontekst ning

meediakeskkond jõudnud muutuda. Järelduste tegemisel oleks väärtuslik võimalus võrrelda töös tuvastatud kõneainet ja raamistusi värskemate uuringute tulemustega. Kuna eesti- ja venekeelseid artikleid võrdlevaid uuringuid on vähe, tasub tegeleda teemaga ka edaspidi. Mida rohkem kõrvutatakse eesti- ja venekeelset meediasisu, seda järjepidavamaks ja põhjalikumaks muutub antud uurimisvaldkond.

KOKKUVÕTE

Minu magistritöö lähtekohaks oli meediamõju teooria, mis eeldab, et meedias kajastatud informatsioon kujundab poliitilist tegelikkust ja võib viia muutuseni auditooriumi käitumises. Kuna Eestis ilmuvad eesti- ja venekeelsed väljaanded, kelle auditooriumid erinevad mitte ainult keele vaid ka identiteedi poolest, tekkis mul huvi võrrelda kahes keeles ilmuvaid artikleid. Võrdluse eesmärk oli välja selgitada, kas eesti- ja venekeelsetes artiklites esineb erinevusi kõneaines ning võistlevaid narratiive ja raamistusi. Analüüsiks valisin kahes keeles ilmuva uudisteportaalid Delfi ja Postimees. Kogusin analüüsimaterjali 2022. aasta vältel ja seetõttu raamistas minu töö uurimismaterjali Ukraina sõja teema.

Analüüs näitas, et eestikeelsetes portaalides pöörati kõige rohkem tähelepanu rindel toimuvale ja elati ukrainlastele kaasa. Venekeelsetes artiklites oli tähtsal kohal pigem sõja mõju kohaliku elu erinevatele valdkondadele nagu majandus, sisepoliitika, sport ja kultuur. See võis olla tingitud Eesti venekeelsele ajakirjandusele määratud integratsiooni võimendaja rollist.

Nii eesti- kui ka venekeelsetes artiklites hinnati sõda selgelt negatiivselt. Tuvastasin valimite vahelised lahknevused analüüsides sündmuste nimetamist, protsessiosaliste kirjeldust ja vastutuse jaotust. Eestikeelsetes artiklites nimetati sõda oma nimega ja ei kardetud kirjutada Vene sõdurite kuritegudest. Venekeelses valimis nihkus fookus enamasti Vladimir Putinile, Vene sõdureid aga seostati sõjakuritegudega minimaalselt. Tulemuseks oli pehmendatud reaalsuse peegeldus ja nihkunud rõhuasetused, mis muutsid sõja hukkamõistu formaalsuseks.

Eesti- ning venekeelne Delfi ja Postimees löid 2022. aastal inforuume, mida ühendas Ukraina sõja teema ja sarnased hinnangud toimuvale. Faktide valik ja raamistused osutasid see-eest aspektidele, mis võisid põhjustada eesti- ja venekeelse inforuumi erinevust. Eestikeelsed argumenteeritud lood valmistasid lugejaid paremini ette ühiskondlike protsesside mõtestamiseks. Venekeelsed artiklid, mida iseloomustas ebamääraselt paika pandud agentsus, ei andnud lugejale selgeid vastuseid küsimustele Eestis ja maailmas toimuva kohta. Mugandatud tegelikkusepildi kaudu püüti hoida venekeelse lugeja lojaalsust. Nii jätavad venekeelsed portaalid ruumi oluliste sündmuste väärtõlgendamiseks ja tugevdavad venekeelse lugeja harjumust otsida puuduvat infot mujalt, mis ei soodusta ühise eesti- ja venekeelse inforuumi loomist.

SUMMARY

Media agenda in Delfi and Postimees online news portals in the context of the Russian-Ukrainian war in 2022

The starting point for my master's thesis was the theory of media effects, which posits that the media shapes political reality and can lead to changes in audience behavior. Given that Estonia has both Estonian- and Russian-language press, I became interested in comparing articles published in both languages. The aim was to determine whether there are differences in agenda and framing in Estonian- and Russian-language articles. For the analysis, I selected the news portals Delfi and Postimees. The material was collected throughout 2022, which predetermined the theme of the Ukrainian war as the main framework of my thesis.

The analysis showed that Estonian-language Delfi and Postimees paid the most attention to the events on the battle-front and showed empathy with Ukrainians. Although the Ukrainian war was an important topic in Russian-language articles as well, the tendency was to concentrate on the war's impact on various areas of local life. This might be due to the role of a facilitator of integration assigned to Estonian Russian-language journalism.

The war was perceived negatively in both Estonian- and Russian-language articles. Certain discrepancies were discovered when analyzing the naming of events, the description of the participants, and the allocation of responsibility. In Estonian-language articles, the war was called by its name, and the war crimes committed in Ukraine were repeatedly mentioned. In the Russian-language articles, the Russian soldiers were associated with war crimes to a minimal extent. The result was a smoothed reflection of reality and shifted emphases.

Estonian- and Russian-language Delfi and Postimees created information spaces dominated by the theme of the Ukrainian war and similar in terms of evaluations of events. The selection of facts and the frames however differed. The well-argued Estonian-language articles better prepared readers to understand societal processes and the impact of the war. In contrast, Russian-language articles, characterized by clear evaluations but vaguely defined agency, did not provide readers with clear answers to possible questions about what was happening in Estonia and on the international stage.

KASUTATUD KIRJANDUS

Anniste, K., Kaldur, K., Koppel, K., Kunitsõn, N., Kivistik, K., Masso, M., Mägi, E., Melesk, K., Murasov, M., Polynin, I., Pohla, T., Seppel, K., Sepper, M.-L., Shaharyar, N., Vetik, R. (2020). EESTI ÜHISKONNA LÕIMUMISMONITOORING 2020. Uuringu aruanne. Kasutatud 07.04.2024, <https://www.kul.ee/eesti-integratsiooni-monitooring-2020>

Bestšastnõi, V (2022). Окровавленные женщины, Путин = Гитлер, Нет Войне. Протестные акции в Таллинне — зачем и кто их организует? *Rus.delfi.ee*, 26. aprill. Kasutatud 25.05.2024, <https://rus.delfi.ee/statja/96490679/podkast-okrovavlennye-zhenshchiny-putin-gitler-net-voyne-protestnye-akcii-v-tallinne-zachem-i-kto-ih-organizuet>

Dominick, J. R. ja Wimmer, R. D. (1991). Mass media research: an introduction. Belmont (Calif.) : Wadsworth

Esko, K., Hämmal, J., Karu, M., Lauristin, M., Seppel, K., Voog, A., Vihalemm, T. (2023). EESTI ÜHISKONNA LÕIMUMISE MONITOORING 2023. Uuringu aruanne. Tartu. Kasutatud 07.04.2024, <https://www.kul.ee/EIM2023>

Georgiou, M. (2010). Identity, Space and the Media: Thinking through Diaspora. *Revue européenne des migrations internationales*, 26, 17-35. <https://doi.org/10.4000/remi.5028>

Iyengar, S. ja Scheufele, D. A. (2014). The State of Framing Research: A Call for New Directions. *The Oxford Handbook of Political Communication*. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199793471.013.47>

Jakobson, V. (2002). *Role of the Estonian Russian-language Media in the Integration of the Russian-speaking Minority into Estonian Society*. Academic dissertation. Tampere: University of Tampere

Jufereva, M. ja Lauk, E. (2015). Minority Language Media and Journalists in the Context of Societal Integration in Estonia. *Medijske Studije*, 6, 51-65

Juzefovičs, J. ja Vihalemm, T. (2021). Navigating Conflicts through the Media: The Sceptical and Self-Responsible Repertoires of Baltic Russian-Speakers. *East European Politics and Societies and Cultures*, 1–23. DOI: 10.1177/0888325420964946.

Jõesaar, A., Rannu, S., Jufereva, M. (2013). Media for the minorities: Russian language media in Estonia 1990–2012. *Media Transformations*, 9(9), 118-154

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. *Tartu Ülikooli sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutatud 28.05.2024, <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/>

KantarAtlas 2022 – Interneti Baasuuring. (2022). Kantar Emor. Kasutaja: TÜ ühiskonnateaduste instituut (akadeemiliseks kasutuseks)

Kasik, R. (2008). Tekstid ja taustad V. Meediatekstide keelekasutus ja selle sotsiokultuurilised taustad. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Krippendorff, K. (2013). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Los Angeles: SAGE.

Kõuts-Klemm, R. (2022). Integratsiooniootus. *SIRP*, 18. november. Kasutatud 20.03.2024, <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/integratsiooniootus/>

Kõuts-Klemm, R. ja Seppel, K. (2018). *Juhatus meedia ja kommunikatsiooni teooriatesse*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk

Masso, A. ja Vihalemm, T. (2022). The Formation of Imagined Borders in Post-Soviet Estonia: Diaspora or Local Community? *Journal of Borderlands Studies*, 17(2), 35-51

McCombs, M. E. ja Shaw D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *The public opinion quarterly*, 36(2), 176-187

McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Rebas, A. (2022). TTJA keelas tänasest telekanali RBK taasedastamise Eestis. *TTJA kodulehekülg*, 9. märts. Kasutatud 20.03.2024, <https://ttja.ee/uudised/ttja-keelas-tanasest-telekanali-rbk-taasedastamise-eestis>

Riggins, S. H. (1992). *Ethnic Minority Media: An International Perspective*. United States of America: SAGE Publications

Scheufele, D. A. (1999). Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*, 49, 103-122. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>

Scheufele, D. A. ja Tewksbury, D. (2007). Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 57, 9–20, doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00326.x

Sildna, H. (2022). Helen Sildna: kultuur toetab Eesti kaitsetahet ja hoiab meid murdumast. *ERR*, 4. aprill. Kasutatud 28.05.2024, <https://www.err.ee/1608553723/helen-sildna-kultuur-toetab-estti-kaitsetahet-ja-hoiab-meid-murdumast>

Tan, Y. ja Weaver, D. H. (2013). Agenda Diversity and Agenda Setting From 1956 to 2004. *Journalism Studies*, 14(6), 773-789. doi: 10.1080/1461670X.2012.748516

LISAD

Lisa 1. Kodeerimisjuhend

Järgnevalt on toodud kodeerimise kategooriad kommentaaridega nendes kohtades, mis vajavad lahtiseletamist.

Uudiste portaal

Eestikeelne Delfi
Venekeelne Delfi
Eestikeelne Postimees
Venekeelne Postimees

Rubriik

Siin panin kirja väljaannete sõnastatud rubriikide nimed, mille all olid avaldatud valimi artiklid.

Info pärituolu

Ei ole kohustuslik kategooria. Seda tuleb täita ainult juhul, kui juhtlõigus on märgitud, et artikli sisu on laenatud teisest allikast.

Eesti meedia
Euroopa meedia
Lugejate saadetud info või pildid
Muude riikide meedia
Riigiasutus
Sotsiaalmeediaplatvorm
Ukraina meedia
Venemaa riigimeedia
Venemaa opositsiooniline meedia

Info pärituolu - allikate nimed

Juhul, kui sisu oli laenatud teisest allikast, panin kirja allikate nimed.

Loo valdkond

Näitab, mis valdkonna kohta on uudis. Iga loo puhul valisin ainult ühte peavaldkonda.

Ajalugu

Avalik kord ja seadused (liiklus, kuritegevus, vandaalitsemine, seadusrikkumine)

Ettevõtlus

Haridus (haridusasutusi ja -poliitikat puudutav)

Julgeolek ja säilenõtkus (sõjalised tegevused, kaitsetahe, humanitaarkatastroofid, reaalsed ja potentsiaalsed riskid ja ohud riigi turvalisusele, toimetulek kriitilistes oludes)

Kommunaal (eluks vajalike mugavuste ja teenustega seonduv nagu transport, vesi, elekter, teed, torud jmt)

Kultuur, meelelahutus, sport (spordi- ja kultuurisündmused, spordi- ja kultuurielu tegelased, massikultuur, sh kuulsused, meelelahutus, maailma kultuurid, kultuuritavad)

Loodus keskkond ilmastikuolud (sh õnnetused, kliimamuutused, loodusnähtused, kliimamuutused, äärmuslikud ilmatingimused)

Majandus ja materiaalne heaolu (riigi majanduslik tegevus, ettevõtlus, inimeste majanduslik heaolu, riikide majanduslik seis, pangandus)

Meditsiin ja tervis (füüsiline ja vaimne tervis, uudised meditsiini valdkonnast)

Meedia ja kommunikatsioon (propaganda, vandenõuteooriad, desinformatsioon, sündmused meediamaastikul)

Muu

Poliitika (juhtimine, poliitikud, diplomaatia, sisepoliitika ja rahvusvahelised suhted, haldus)

Teadus

Ühiskond (ühiskonna struktuur ja normid, sotsiaalse õigluse teemad, käitumisnormid, moraalsed hinnangud ja väärtused)

Loo peateema

Kitsendab määratud loo valdkonda ja näitab loo peafookust. Iga loo puhul valisin ainult ühte loo peateemat.

Eesti ilm ja loodus

Eesti majandus (Eesti majanduse trendid, inimeste sissetulek)

Eesti meediaruum (mis toimub Eesti meediamaastikul, usaldusväärased ja ebausaldusväärased kanalid, meediatarbimise trendid)

Eesti sisepoliitika (Eesti sisepoliitilised sündmused ja sisepoliitiline kurss, poliitilised skandaalid)

Kergemad seaduse või avaliku korra rikkumised (väärted ja seaduse rikkumised, mis eeldavad leebema tkaristust)

Koroonaviirus (nakatunute ja surnute statistika, info vaktsiinide kohta, nõudmised ja piirangud)
Muu (Eesti kultuuripärand, kuulsate inimeste elu, teadusäri, eesti sotsiaal- ja majanduspoliitika, mõrvad Eestis, seksuaalkuriteod)
Nõukogude ajaloo (nõukogude sümboolika, sündmused, tegelased, kultuuripärand)
Ohtlik linnaruum
Rahvusvahelised suhted
Raskemad seaduse või avaliku korra rikkumised (väärteod ja seaduse rikkumised, mis eeldavad tõsisemaid karistusmeetmeid)
Sündmused kultuuri- ja spordimaailmast
Ukraina sõda
Venemaa ajalugu
Venemaal toimuv

Loo alateemad

Et lähemalt vaadata ja fikseerida esinevaid kõneaineid, proovisin iga loo puhul määrata kõiki selgelt esinevaid alateemasid.

Sanktsioonid Venemaa vastu
Apoliitilisuse kontseptsioon (ettekujutus sellest, et kultuuri, spordi või meelelahutuse valdkond võib olla poliitikast väljaspool)
Eesti abi Ukrainale (Eesti relvaabi Ukrainale, sõjaväeliste saatmine Ukrainale abiks, Ukraina põgenike vastuvõtmine, toetav retoorika, Venemaa agressiooni toetamine Eestis karistatav, Vaenusümbolite eksponeerimise keeld Eestis, provokatsioonid keelatud, Venemaaga diplomaatiliste suhete lõpetamine)
Eesti erakondade sisemine ja omavaheline dünaamika
Eesti inimeste majanduslik toimetulek
Eesti sportlaste tulemused
Eesti venekeelsed inimesed
Infosõda (Venemaa loodud narratiivid, valeinfo ja propaganda, samuti nende nähtuste tuvastamine, kriitika, ümberlükkamine. Sõnavabaduse piiramine Venemaal ja repressioonid opositsiooniliste vaadetega ajakirjanike vastu; faktide varjamine, inimkaotuste mahavaikimine; valeinfo levitamine erinevate riikide (sotsiaal)meedias)
Kaupade, teenuste ja toorainete hinnad (hindade dünaamika, kaupade olemasolu või puudus)
Koroonaviirusega seotud nõuded piirangud poliitika
Maailma abi Ukrainale (Relvaabi erinevatelt riikidelt, sõjaväeliste saatmine Ukrainale abiks, Ukraina põgenike vastuvõtmine, toetav retoorika)
Maailmamajanduse mõju Eestile
Muu

Narva kui eraldisesisev koht (Narva elanike identiteet, meeleolu ja poliitiline orientatsioon, Narva majanduslik seis, Narva julgeoleku ohuna, Narva kui piir "hea" ja "kurja" vahel, Euroopa piir Venemaaga, Narva teistsugune meediaruum, koht, kust sanktsioonide mõju on märgatavam,) Nõukogude Liidu toodud kahju

Oht Eesti julgeolekule ja kriisivalmidus (implitsiitsed või eksplitsiitsed ähvardused Eesti turvalisusele, Venemaa sissetungi võimalus, pinged ja riskid polariseerunud ühiskonnas, separatismi risk)

Putini plaanide või motivatsiooni analüüs (Putini kavatsused Ukraina sõja taga, arvamused tema käitumise või vaimse tervise kohta, tema taktika analüüs ja järgmiste võimalike sammude prognoosid)

Rahaskandaalid (eelarve vahendite ebaseaduslik kasutamine)

Sõltuvus Venemaa majandusest/loodusressursidest

Tuumasõja või -katastroofi oht (Tuumaobjektidega seotud uudised, reaalsed või potentsiaalsed tuumakatastroofi ohud, Venemaa ähvardused kasutada tuumarelva)

Ukraina sõja hetkeolukord ja prognoosid

Ukraina võitleb Euroopa turvalisuse ja väärtuste eest

Ukrainlaste vastupanuvõime ja võitlusvaim

Venemaa inimkaotused sõjas

Venemaa kanalite keelustamine Eestis

Venemaa majanduslik seis

Venemaa partnerid ja toetajad

Venemaa repressioonid ukrainlaste vastu

Venemaa sõjakuriteod Ukrainas (Venemaa repressioonid ukrainlaste vastu, tsiviilisikute ja objektide pommitamine, seksuaalkuriteod ja vägivald Ukraina okupeeritud alal, Ukrainlased humanitaarkatastroofi olukorras)

Venemaaga kõneluste võimalikkus

Venemaalased/venekeelsed Ukraina sõja vastu

Äärmuslike ilmatingimuste mõju inimeste toimetulekule

Mainitud riigid

Geograafilise ja geopoliitilise konteksti määramiseks panin kirja lugude juhtlõikudes ja pealkirjades esinevaid riike või regionaalseid entiteete. Kui tekstis mainiti Euroopat või Läänt, siis nii ma fikseeringi neid statistikas. Kui mainiti eraldi Euroopa riike, siis panin neid eraldi kirja. Nii sai tuvastada, kas olulisuse poolest tõusevad esile terved regioonid või eraldi riigid.

Agentide roll

Panin kirja artiklites agentidena esinevate inimeste rolle.

Eesti ajakirjanik

Eesti ettevõtja

Eesti tavainimene

Eesti ametnik

Eesti kultuuri-/sporditegelane

Eesti poliitik

Eesti president

Eesti seaduserikkuja

Eesti valdkonnaekspert (oma ala esindajad ja spetsialistid, näiteks õpetajad, õppejõud, arstid, teadlased, sõjanduse eksperdid jne)

Euroopa kultuuri-/sporditegelane

Euroopa poliitik

Muu

Muu riigi kultuuri-/sporditegelane

Muu riigi poliitik

Muu riigi valdkonnaekspert

Nõukogude režiimi ohver

Nõukogude tegelane (Nõukogude poliitikud, kultuuritegelased, teadlased)

Sõjas kannatanud/hukkunud Ukraina tavainimene

USA poliitik

USA president

Ukraina kultuuritegelane

Ukraina poliitik

Ukraina president

Ukraina põgenik

Ukraina sõdurid

Ukraina tavainimene (tavalised ukraina inimesed, kes elavad Ukrainas või mujal maailmas, aga kellel ei ole põgeniku staatust)

Ukraina valdkonnaekspert

Vabatahtlik Ukraina sõjas (vabatahtlikud, kes osutavad Ukrainas humanitaarabi, vabatahtlikud sõjaväelased)

Vabatahtlik mujal maailmas (Ukrainlasi toetavad vabatahtlikud, kes tegutsevad Ukrainast väljas, va Venemaal)

Venemaa diplomaat

Venemaa poliitik

Venemaa president

Venemaa propagandist (vaenulikkude retoorikat ja valenarratiive levitavad Venemaa riigikanalite ajakirjanikud ja esinejad)

Venemaa sõdurid

Venemaa tavainimene

Venemaa teisitimõtleja (Venemaa avaliku elu tegelased, poliitikud, ajakirjanikud ja tavalised inimesed, kes kriitiliselt suhtuvad Venemaa sõjasse Ukrainas, mõistavad hukka sõda ja Venemaa poliitilist režiimi, osalevad sõjavastastes meeleavaldustes, Ukrainat toetavad Venemaa vabatahtlikud)

Venemaa valdkonnaekspert

Organisatsioonide/asutuste tüüp

Märkisin erinevaid sektoreid, mille organisatsioonid esinesid artiklites aktiivses rollis.

Eesti avalik sektor

Eesti erasektor

Eesti kolmas sektor

Euroopa avalik sektor

Euroopa erasektor

Euroopa kolmas sektor

Nõukogude asutused/ministeeriumid/organisatsioonid

Rahvusvaheline avalik sektor

Rahvusvaheline erasektor

Rahvusvaheline kolmas sektor

Rahvusvaheline organisatsioon/poliitiline liit

USA avalik sektor

USA erasektor

USA kolmas sektor

Ukraina avalik sektor

Ukraina kolmas sektor

Venemaa avalik sektor

Venemaa erasektor

Venemaa kolmas sektor

Organisatsioonide nimed

Siin täpsustasin eelnevalt toodud organisatsioonide tüübid ning panin kirja organisatsioonide ja asutuste nimed.

Kõneisikute tüüp

Määrasin, kelle sõnu tsiteeritakse või parafraseeritakse artiklites.

Ukraina ajakirjanik
Eesti ajakirjanik
Eesti ametnik
Eesti ettevõtja
Eesti kultuuri-/sporditegelane
Eesti poliitik
Eesti president
Eesti seaduserikkuja
Eesti tavainimene
Eesti valdkonnaekspert
Euroopa ajakirjanik
Euroopa ettevõtja
Euroopa kultuuritegelane/sportlane
Euroopa poliitik
Euroopa tavainimene
Euroopa valdkonnaekspert
Muu riigi poliitik
Muu riigi valdkonnaekspert
Nõukogude tegelane
USA poliitik
USA valdkonnaekspert
Ukraina ametnik
Ukraina kultuuritegelane/sportlane
Ukraina poliitik
Ukraina president
Ukraina põgenik
Ukraina tavainimene
Ukraina vabatahtlik
Ukraina valdkonnaekspert
Vabatahtlik sõjaväeline Ukraina poolt
Venemaa ametnik
Venemaa ettevõtja
Venemaa poliitik
Venemaa president
Venemaa riigimeedia ajakirjanik
Venemaa sõdur

Venemaa tavainimene
Venemaa teisitimõtleja
Venemaa vabatahtlik
Venemaa valdkonnaekspert

Kõneisikute nimed

Panin kirja kõneisikute nimed.

Lisa 2. Kodeerimise valimi eestikeelsed artiklid

- EST1 [VIDEO | Liisa Pakosta esitas rahaskandaali valguses ise lahkumisavalduse](#)
- EST2 [SÕJARAPORT | Teet Kalmus: nädalavahetus oli tormiline. Õhus on Ukraina uus sõjaline edulugu](#)
- EST3 [FOTO | Z-tähaga vehkinud provokaator sai oma tahtmise – aresti asemel määrati talle üldkasulik töö](#)
- EST4 [VIDEO | Nobeli meditsiinipreemia pälvis Eesti juurtega Svante Pääbo](#)
- EST5 [OTSEBLOGI ja VIDEO | Ukraina relvajõud vabastasid Torske Donetskis oblastis ning Arhanhelske ja Mõroljubivka Hersoni oblastis](#)
- EST6 [Ott Tänak: Rovaniemi ei andnud kellelegi võimalust, me polnud isegi lähedal](#)
- EST7 [Eerik-Niiles Kross: võit Lõmanis, läbimurre lõunarindel. Kadõrov ja Wagneri boss süüdistavad Vene kindralstaabi](#)
- EST8 [Sander Sõõrumaa: heidikute toimetuleku ja ravi eest juba maksame, nüüd tahavad veel oma parki ka](#)
- EST9 [FOTOD | „Tantsud tähtedega“ meeleolukal esitlusel pandi paika avasaate esinemisjärjekord](#)
- EST10 [USA kaubandushiid Walmart vaatab uuesti kodumaise Cleveroni suunas](#)
- EST11 [SÕJAPÄEVIK \(27. päev\) | Zelenskõi tossutas anna-Putinile-järele pirisejad toast välja](#)
- EST12 [OTSEBLOGI | Vene väed on Kiievi lähistel sattunud surve alla, Ukrainat tabas rida uusi õhulööke](#)
- EST13 [Vene ajaleht põhjendab teadet 10 000 Vene sõduri hukkamisest häkkerite tembuga](#)
- EST14 [VIDEO | Tallinnas tekib tänavaid puhastades meeletus koguses tervisele ohtlikku tolmu. Olukord ei lahene enne aprilli lõppu](#)
- EST15 [FOTOD | Vaata, kuidas Eesti julgeolekut õnestanud Vene diplomaadid kodumaale naasid](#)
- EST16 [KÕNE UKRAINASSE | Andrei Kiievist: oleme liiga palju kannatanud, et alla anda](#)
- EST17 [Karilaid: tingimuslik keskmaa õhutorje meile ei sobi, hanked peavad kohe algama](#)
- EST18 [Tallinn teeb oma plaani: põgenike lastele eraldi klassid igasse kooli](#)
- EST19 [Miks Vene kindralid nii palju surma saab? Põhjused on nii ukrainlaste heas töös kui venelaste juhtimisstiilis](#)
- EST20 [JEDINAJA ISAMAA! Loe, kuidas Isamaa puhastas oma ridu sisevaenlastest ehk Parempoolsetest marodööridest](#)
- EST21 [Ukraina ilm aitab riiki kaitsta. Kiievit ründavaid Vene vägesid pidurdavad nii külm kui ka sula](#)
- EST22 [VIDEO ja FOTOD | 78 aastat märtsipommitamisest. Põlevat Tallinna näinud naine: katkistest koduakendest paistis igas suunas lõõmav tulemeri](#)
- EST23 [Tartu ülikool Vene tudengite tõrjumisest: me ei saa Venemaal kindlad olla](#)

EST24 Vene noored protestimisest tänasel Venemaal: vahele ei tohi jääda, teist korda politseisse sattudes võib aastateks vangi minna

EST25 Tartu ülikool Vene tudengite tõrjumisest: me ei saa Venemaal kindlad olla

EST26 PURUSTUSTE KAART | Vaata, kuidas näevad Kiievi lähistel tabamuse saanud kohad välja enne ja pärast rünnakut

EST27 Kalev Stoicescu: Putin on ilmselt Lukašenkale otse öelnud, et lähen mina, lähed sina

EST28 Venemaa võimalik pankrot kriimustab, aga ei haava läänt

EST29 SÕJARAPORT | Teet Kalmus: Harkivi all langes Venemaa üks parimaid kindraleid. Putin on nurka surutud, kuid ei tagane

EST30 Putinit kritiseerinud Maksim Galkin on Pugatšovaga avalikkuse eest kadunud. Allikad räägivad erinevatest stsenaariumitest

EST31 SUUR LUGU | Eesti ettevõtjad aitasid väljamõeldud masinatega Venemaalt miljeoneid smugeldada

EST32 Briti peaminister Boris Johnson astub ametist tagasi

EST33 Kütusefirmad langetasid nii bensiini kui ka diisli hinda

EST34 Režiimivastane Vene paar peab Eestist lahkuma

EST35 VIDEO JA FOTOD | Mustamäe sotsiaalmaja elanik võikast tapmisest: turvamees oli sõbralik ja tore mees, joodikuid ei sallinud

EST36 Turule on jõudnud enneolematu hinnaga metsmaasikad

EST37 GRAAFIK | Kriisis on suutnud ainult üks teise pensionisamba fond plussi jääda

EST38 Mis toimub Mohni saarel? Enne ei tohtinud kõrtki murda, nüüd võetakse hektarite kaupa puid maha

EST39 BLOGI | Vene vägede pealetung toppab, Kramatorski tabas raketirünnak

EST40 Ebameeldiv üllatus vene tankistidele: ukrainlased hävitasid tavatul viisil igivana T-62 tanki

EST41 OTSEBLOGI | Ukraina nõuab õhutoetust, NATO seda aga ei anna

EST42 Brigaadikindral Karus: usun, et venelased ei taha Kiievit ära võtta

EST43 KÕNE UKRAINASSE | Maria okupeeritud Hersonist: „Mulle tundub, justkui viibiksin õudusfilmis”

EST44 Eestimaa Vähemusrahvuste Esindajate Koja avaldus: see on sõda kõikide endiste Nõukogude Liidu vabariikide iseseisvuse vastu

EST45 Ettevaatust, juhid! On oht, et Yandexil jäävad palgad maksmata

EST46 Sõda ähvardab Eesti toidutootmise segi paisata: oodata on hinnatõusu, väetiste puudust, loomadele ei pruugi toitu jätkuda

EST47 Eurovisiooni võitja Ruslana Ukraina mägede vahelt: ma ei ole enam artist, olen sõdur

EST48 VIDEO | Ukraina välisminister kinnitab vägistamisjuhtumeid Vene sõdurite poolt

EST49 Lääne luureinfo: Hiina palus Venemaal rünnaku algusega oodata

EST50 PR-eksperdid: Ukraina võitis infosõja, Kremli vana strateegia pöörati tema enda vast

EST51 Anonymous kuulutas värskes videopöödumises Putini režiimile sõja, ekspertide hinnangul saab see olema laastav

EST52 Lihtsalt piinlik. Maailma võrkpalliliit ei näe põhjust Venemaalt MM-i ära võtta: kõik läheb plaanipäraselt, tule vabatahtlikuks! Pevkur võitleb ukrainlastega selle vastu

EST53 Üllas tegu: Eesti bussijuhid asusid kahetunnise etteteatamisega teele Ukraina-Poola piirile. Busse liigub sinna veelgi

EST54 VIDEO | Stefan: loodan, et Eesti inimesed tulevad meeleavaldusele. Näitame, et meil ei ole ükskõik

EST55 Ühendriigid soovivad Ukrainat toetada 6,4 miljardi dollariga

EST56 Eesti keelab Venemaa lennufirmadel oma õhuruumi sisenemise

EST57 Poola keeldub jalgpalli MM-i play- offis Venemaa koondise vastu mängimisest

EST58 Artjom Nikitin: Vene peredes toimub põlvkondade vaheline sõda, noored enam Putinit ei usu

EST59 FOTOD | Huvi meeletu. Lipuvabrik pidi esmakordselt 28 aasta jooksul avama ukseid nädalavahetusel

EST60 Tbilisis toimus suur meeleavaldus Ukraina toetuseks. President Zelenskõi: tänud uskumatutele Georgia inimestele

EST61 VIDEO) Vene piir seisab: põgenikud ei pääsenud Eestile tolligi lähemale

EST62 Turistirõõme nautinud triatleedid sattusid Jordaania kivirahe alla

EST63 IGOR TARO UKRAINA PÄEVIK) Hersoni oblasti põhjaosa katlas hakkavad okupandid keema nagu frikadellid vahutavas puljongis

EST64 Ena kaotanud poeg nõrkinud: abi ootas ukse taga, kui inimene suri

EST65 VIDEO) WRC reporteritel õnnestus suure üritamise peale Tänak naerma saada

EST66 Superministeeriumile valiti kõige kallim sidepakkuja

EST67 Venelased suure algustähega

EST68 Rovanperä ja Halttunen tähistasid MM-tiitlit korralikult: ei tea, kas Jonne lennukile jõuab

EST69 BLOGI) 222. sõjapäev Ukrainas: USA annab veel raketiheitjaid ja Prantsusmaa soomukeid

EST70 EESMÄRK TÄIDETUD) Enam kui kaks tuhat Ukraina kangelast saavad endale sooja talvevormi

EST71 Ukraina päev fotodes: meeleavaldused ja dessandiks valmistumine

EST72 BLOGI) 27. sõjapäev: 300 000 Hersoni elanikku ähvardab humanitaarkatastroof

EST73 Pentagon: Ukraina väed on paiguti vasturünnakule läinud

EST74 Venemaa meediaväljaanne avaldas võimaliku info Vene relvajõudude kaotustest

EST75 SÜDANTLÕHESTAV) Viimase Mariupolist põgenenud ajakirjaniku järelehüüe: nüüd ei ole seal enam kedagi

EST76 OTSE ELOGA) «Sisimas on äng ja viha – mu klassis on putinlased»

EST77 OTSE ELOGA) «Sisimas on äng ja viha – mu klassis on putinlased»

EST78 OTSE ELOGA) Ukrainlased eelistavad venekeelset kooli

EST79 Paljud Eestisse tulnud sõjapõgenikud on tervishoiutöötajad

EST80 Kanepi ei teadnud, miks vastane talle loobumisvõidu andis

EST81 BLOGI } 14. sõjapäev Ukrainas: Ukraina on seoses EL-iga oma otsuse teinud ja ootab nüüd rohelist tuld

EST82 VIDEO | Vene lennuvägi hävitas Mariupoli sünnitusmaja ja lastehaigla, viga sai vähemalt 17 inimest

EST83 Terrase algatus: endised sõjaväejuhid nõuavad Ukrainale õhukaitset

EST84 GALERII } Märtsipommitamise mälestusüritusel peeti meeles ka Ukraina sõja ohvreid

EST85 Hispaania võib aidata vähendada EL-i sõltuvust Vene gaasist

EST86 Ladõnskaja-Kubits: Isamaa juhtkonna mõtlemiskriis on tunduvalt sügavam

EST87 Eluaegne vang Romeo Kalda võitis taas Euroopa inimõiguste kohtus Eestit

EST88 BLOGI } Kanepi tegi ise oma elu raskeks, ent jõudis kõrgetasemelisel USA turniiril kindlalt teise ringi

EST89 Mihhail Stalnuhhin Venemaa agressiooni kommenteerida ei taha

EST90 Balti terviseministrid WHO-le: tuleb toetada Ukraina meditsiinisüsteemi

EST91 BRITI VALITSUSKRIISI BLOGI } Endine rahandusminister teatas kandideerimisest Johnsoni kohale

EST92 Haapsalu renoveeritud peatänav nõudis esimese ohvri

EST93 Perefirma langetas mootorikütuste hinda

EST94 ANALÜÜS } Erakorralised valimised tooksid Reformierakonna, Eesti 200 ja sotside koalitsiooni

EST95 Hädas Sri Lanka palus Putinilt kütuseabi

EST96 IGOR TARO UKRAINA PÄEVIK } Eesmärk on alati olnud nüüdisaegse Ukraina hävitamine

EST97 FOTO } Vesipükse on märgatud nii Läänemaal kui Hiiumaal, oodata võib mujalgi

EST98 Politsei pidas Mustamäel kinni turvatöötaja tapnud mehe

EST99 Tallinn ja tõuksifirmad leppisid reeglites kokku

EST100 BLOGI } 134. sõjapäev Ukrainas | Putin: Venemaa pole Ukrainas veel tõsiseid samme astunudki

EST101 BLOGI } Üheksas sõjapäev: sõjast kirjutamine viib nüüd Venemaal vangi, suletud on ka Facebook ja Twitter

EST102 SÕJASTUUDIO } Lauri Läänemets ja Jaak Madison jäid eriarvamusele: kui Putin mängib räpast mängu, siis miks on lääts jätkuvalt paipoiss?

EST103 Briti meedia: ukrainlasest snaiper tappis tähtsa Vene kindralmajori

EST104 Venemaa annab lahkuda plaanivatele välisfirmadele kolm varianti

EST105 Venelased tormavad riigist pääsemiseks ummisjalu Soome suunduvatele rongidele

EST106 Parempoolsed annavad Isamaa juhtide pihta katkematut kriitikatuld

EST107 VIDEO } Söök, jook ja kõne emale! Ukrainlaste kätte langenud Vene sõdur valas õnnepisaraid

EST108 SÕJASTUUDIO } Ukraina üheksas sõjapäev. Viimaseid sündmuseid kommenteerivad Marko Mihkelson ja Eerik-Niiles Kross

EST109 VIDEO } Elmar Vaher: Z tähte kandev sõiduk kindlasti peatatakse ja palutakse see sümbolika eemaldada
EST110 Stoltenberg: Venemaa rünnak tuumajaamale demonstreerib selle sõja hoolimatust
EST111 BLOGI } Kolmas sõjapäev: Harkiv sattus raketirünnaku alla, Vene pangad eemaldatakse SWIFTist
EST112 «Mu pere ei tea, et lähen Ukrainasse appi»
EST113 TEEL UKRAINA PIIRILE } Ukraina lääneosa ühissõidukid on põgenikke pilgeni täis
EST114 Oidsalu: Lääs peaks jõustama Ukraina suuremate linnade kohal õhu- ja raketikaitsetsoonid
EST115 JUHTKIRI } Ukrainale päriselt appi. Kohe!
EST116 Ukraina palub Venemaa peatamiseks abi Apple'ilt
EST117 SÕJASTUUDIO } Leo Kunnas: praeguste vägedega ei õnnestu Kiievit ümber piirata
EST118 TOETA UKRAINAT } Me kõik saame Ukrainat aidata
EST119 GALERII } Lipuvabrik valmistab täistuuridel ainult Ukraina lippe
EST120 REPORTAAŽ KIIEVIST } Poznjakõ linnaosa elanikke säästsid õhutõrje ja õnn

Lisa 3. Kodeerimise valimi venekeelsed artiklid

- RUS1 [ФОТО | Суд пошел навстречу провокатору обвиняемому в демонстрации символов государства агрессора](#)
- RUS2 [Экс-глава ЦРУ описал возможный ответ НАТО на ядерный удар РФ](#)
- RUS3 [Дорогие отели, слишком длинные командировки. Над Лийзой Пакостой сгущаются черные тучи](#)
- RUS4 [Историческая развилка. Почему аннексия оккупированных территорий Украины, поражения на фронте и мобилизация стариков приближают Россию к ядерной катастрофе](#)
- RUS5 [ВИДЕО | В свете скандала Лийза Пакоста сама подала заявление об уходе](#)
- RUS6 [На Эстонию надвигается шторм. Возможны перебои в электроснабжении!](#)
- RUS7 [ФОТО и ВИДЕО | Бывший дом Леннарта Мери и его сына выставлен на продажу за миллионы евро. Смотрите, как он выглядит!](#)
- RUS8 [Пытавшийся вывезти из Эстонии дроны для российской армии дальнобойщик освобожден из тюрьмы](#)
- RUS9 [„В Бурачках гуманитарная катастрофа“: на границе России и Латвии люди в очереди по несколько дней спят на улице](#)
- RUS10 [Сезон открыт: пора ли делать четвертую прививку от коронавируса и нужны ли нам опять ограничения?](#)
- RUS11 [ВИДЕО | Российские пропагандисты сообщили, что на стороне Украины "воюют сатанисты"](#)
- RUS12 [ВОЕННЫЙ ДНЕВНИК \(27-й день\) | С начала войны в Украине погибли 117 детей. В России возбуждают уголовные дела по статье о "фейках"](#)
- RUS13 [ВИДЕО | Российские пропагандисты пригрозили Эстонии и всей Европе ядерной войной](#)
- RUS14 [На известного российского журналиста Александра Невзорова завели уголовное дело о "военных фейках"](#)
- RUS15 [Долгий мир отменяется? Означает ли трагедия Украины, что мы вступаем в эпоху войн](#)
- RUS16 [ФОТО И ВИДЕО | Разрушенные дома, обстрелы детей и беременных и братские могилы. Как наступление российских войск превратило Мариуполь в настоящий ад на земле](#)
- RUS17 ["Вот такая странная жизнь в оккупации". Как живет Херсон, занятый российскими военными](#)
- RUS18 [ФОТО | Российские дипломаты возвращаются домой из Эстонии. Они участвовали в "подрыве безопасности Эстонии и распространении пропаганды"](#)
- RUS19 [ВИДЕО | "В наших новостях нет России": Жанна Агалакова рассказала о том, почему она решила уволиться с Первого канала](#)
- RUS20 [Запретят ли в Эстонии георгиевскую ленточку и букву Z?](#)

RUS21 ОНЛАЙН | В Мариуполе обстреляны роддом и больница. Чернобыльская АЭС обесточена

RUS22 Кая Каллас обратилась к жителям России: дорогие друзья, Европейский союз действует не против вас

RUS23 "Ночью кажется, что весь Таллинн — один сплошной украинский флаг". Почему Эстония так поддерживает Украину?

RUS24 Канцлер ФРГ вновь призвал Путина остановить кровопролитие. И высказался по боевым самолетам для Украины

RUS25 Зачем петь песни "Любэ" в такое время? Организатор вечеринки в Таллинне прокомментировал ситуацию

RUS26 ВИДЕО | В Мариуполе обстреляны роддом и больница. Зеленский назвал это зверством

RUS27 Интернациональный легион. Кто и откуда едет воевать за Украину

RUS28 Самолеты из России спокойно входят в воздушное пространство Эстонии. А где же ограничения?

RUS29 В Эстонии запретили еще один российский телеканал

RUS30 Глава военной разведки Эстонии: окружение Киева может быть вопросом времени. Но взятие города — совсем другое дело

RUS31 ФОТО и ВИДЕО С МЕСТА ПРОИСШЕСТВИЯ | Агрессивный мужчина зарезал охранника в общежитии в Мустамяэ 97

RUS32 Продавцы топлива снизили цены на бензин и дизель

RUS33 ВИДЕО | Двое голых туристов в Старом городе ползали по асфальту. Обеспокоенные прохожие вызвали полицию

RUS34 „Я опустошен“: Травля и безосновательное увольнение учителя могут дорого обойтись школе

RUS35 ФОТО И ВИДЕО | Мощный ливень превратил таллиннскую магистраль в озеро. А вот радуга просто радует глаз!

RUS36 Секретные лаборатории: советские ученые разрабатывали биологическое оружие из оспы обезьян

RUS37 БОЛЬШОЕ ИНТЕРВЬЮ | Ансип: если Путин придет „возвращать“ Нарву, я не поеду в Брюссель, а останусь с народом Эстонии

RUS38 Очередной эстонский банк начал предлагать фиксированные процентные ставки по жилищным кредитам

RUS39 ВИДЕО | Кая Каллас о переговорах: если создание коалиции не увенчается успехом, отставки я не боюсь

RUS40 Владелец эстонской фирмы, подозреваемой в краже украинского зерна: я ни от кого не скрываюсь

RUS41 ОНЛАЙН | Девятый день войны России с Украиной. Пожар на самой большой АЭС Европы локализован, выброса радиации не последовало

RUS42 Бывший российский олигарх и критик Путина Ходорковский: у стран Балтии и Финляндии сейчас два варианта

RUS43 В Таллинском аэропорту непривычно много россиян: граждане РФ бегут из своей страны через Эстонию

RUS44 ФОТО | Злоумышленник разбил окно посольства России в Таллинне

RUS45 Россиянка о войне в Украине: мы не можем убить Путина, но можем показать, что это не наша война

RUS46 ВИДЕО | Силовики о развитии ситуации в сфере безопасности: провоцирующее поведение в Эстонии недопустимо. Ситуация в Украине будет с каждым днем ухудшаться

RUS47 Путин "скрыл план вторжения в Украину от министров, которые теперь слишком напуганы, чтобы уйти в отставку"

RUS48 Юри Ратас: то, что у русскоязычных людей отнимают виды на жительство либо разрешения на работу — ложь

RUS49 ФОТО | Транзитом в Израиль, в Россию — за лекарствами, детским питанием и... антеннами. На границе в Нарве — заметное оживление

RUS50 НАТО: Россия применяет запрещенные кассетные бомбы в Украине

RUS51 ОНЛАЙН | Украинцы защищают родину: огромные очереди на получение оружия и сдачу крови

RUS52 Эстония закрывает свое воздушное пространство для российских авиакомпаний

RUS53 Медведев грозит эстонцам лишением недвижимности в России

RUS54 ФОТО | В Нарве прошла антивоенная акция "остановите войну"

RUS55 СВЕЖАЯ КАРТА | Наступление российских войск прямо сейчас

RUS56 "Кричать от боли все будут на одном языке". Российские врачи подписали открытое письмо Путину с требованием прекратить военную атаку на Украину

RUS57 ФОТОНОВОСТЬ | Российский снаряд попал в жилой дом Киева

RUS58 Украина обратилась в Красный Крест с просьбой вывезти тела погибших российских солдат обратно в Россию

RUS59 В Украине говорят о 3500 погибших российских военных. Минобороны РФ до сих пор не сообщало о потерях

RUS60 Эстонский тренер российской сборной: мои парни извинялись перед чехами и латышами, но они не виноваты в войне!

RUS61 ВИДЕО) Российская граница встала: беженцы не смогли приблизиться к Эстонии ни на сантиметр

RUS62 Ученый с эстонскими корнями получил Нобелевскую премию по медицине

RUS63 Глава департамента Лийза Пакоста подала в отставку

RUS64 ЭЛЕКТРИЧЕСТВО) Универсальную услугу введут незаметно

RUS65 Бывший командующий шведской армией: Россия обязательно отправит к «Северному потоку» свои корабли

RUS66 СМОТРИТЕ ВИДЕО) Из-за неосторожности жильца дома в огне пострадали три машины

RUS67 ФОТО И ВИДЕО) Президент Алар Карис обратился к жителям Эстонии с двумя просьбами

RUS68 ОПРОС НЕДЕЛИ) Станет ли мобилизация началом конца путинского режима?

RUS69 Никакого спада: квартиры в Таллинне продолжают стремительно дорожать

RUS70 Венцель: «Россияне расплачиваются за свою аполитичность»

RUS71 Кто будет платить пенсию беженцам из Украины и в каком размере?

RUS72 Сеэдер: лишим видов на жительство и виз тех, кто оправдывает войну

RUS73 ВИДЕО) В Старом городе произошла драка: один человек пострадал, двоих задержали

RUS74 TalTech не примет на учебу граждан РФ и Беларуси без видов на жительство и долгосрочных виз

RUS75 КаПо: приехавшие из России повлияли на дружелюбие Запада к РФ

RUS76 В Lasnamäe Centrum был обнаружен подозрительный предмет: на место вызвали саперов

RUS77 В Латвии тоже популярны фейки про украинцев: на этот раз их обвинили в избиении работницы рыбного завода

RUS78 В России возбуждено уголовное дело против журналиста Александра Невзорова

RUS79 Венцель: Эстония может выиграть от присутствия украинских беженцев

RUS80 Премьер Финляндии заявила о готовности принять больше украинских беженцев

RUS81 Андрес Коллист: пора предложить гражданство всем

RUS82 «Гражданин М»: война в Украине глазами спасшего свою семью в 2014 году украинского беженца

RUS83 Министр обороны обсудил с нарвитами бомбоубежища, серые паспорта и российские телеканалы

RUS84 БЛОГ) Война в Украине, 14-й день: в Мариуполе под обстрелом оказался роддом

RUS85 Абитуриенты из России и Беларуси не смогут поступить в Тартуский университет и TalTech

RUS86 Руководителя нарвских общежитий отправили в отставку из-за продажи муниципальной недвижимости

RUS87 Прекращение электроснабжения Чернобыльской АЭС: есть ли радиационная опасность для Эстонии?

RUS88 В эстонских магазинах стали дефицитом украинские товары

RUS89 Загадка провинциального ПТУ: бункер для элиты советской Эстонии

RUS90 Минобороны России признало, что воевать в Украину отправляли солдат-срочников

RUS91 Критично настроенный украинский генерал: недооценка врага – самая страшная ошибка на войне

RUS92 Водку не ввозим, айфоны не вывозим: с 10 июля вступают в силу новые ограничения на пересечение границы с Россией

RUS93 Проблема электросамокатов: нарушая закон, рискуете получить увечья и попасть на деньги

RUS94 Трагедия в Буче: история человека, восставшего из мертвых

RUS95 Сети автозаправок снизили цены на топливо

RUS96 ГАЛЕРЕЯ) Трагедия в Таллинне: в присутствии полиции убит охранник

RUS97 Кая Каллас о коалиции без реформистов: налогоплательщики, готовьте кошельки!

RUS98 Почему эстонец не пустили на борт? AirBaltic признала, что продает на некоторые рейсы фантомные билеты

RUS99 Глава Eesti Energia: государство должно объявить чрезвычайную ситуацию

RUS100 ИНТЕРВЬЮ) Президент Алар Карис: если коалиция в ближайшее время не появится, премьер-министр должна уйти в отставку

RUS101 ЧТО ПРОИСХОДИЛО 4 МАРТА) Девятый день войны: Путин заявил Шольцу, что не бомбит украинские города, в России заблокировали Facebook

RUS102 Куннас: это то же самое, как если бы финнов отправили бомбить Эстонию

RUS103 Российская военная агрессия спутала все карты в логистическом бизнесе

RUS104 Глава союза топливных фирм: нет смысла начинать запасаться топливом

RUS105 С Украиной солидарны, но жители Эстонии могут не беспокоиться...

RUS106 РЕПОРТАЖ ИЗ КИЕВА) Добровольцы трудятся для защитников и киевлян, не щадя себя

RUS107 Тартуские школы готовы сразу принять сто украинских детей

RUS108 В Эстонии скончался 21-летний мужчина с коронавирусом

RUS109 Для денежного вливания в гособорону нужно было дожидаться уроков украинской войны

RUS110 Курс евро обрушился до двухлетнего минимума

RUS111 ЧТО ПРОИСХОДИЛО 26 ФЕВРАЛЯ) Третий день войны: ракетный обстрел по Киеву и Харькову, пролив Босфор не закрыт

RUS112 Украинцы в Эстонии стоят перед тяжелым выбором

RUS113 ОТ РЕДАКЦИИ) «Киев бомбили, нам объявили...»

RUS114 «Одна из целей режима - повязать всех позором и кровью»: эстонские депутаты обратились к гражданам России

RUS115 Мы все можем помочь Украине

RUS116 В Эстонии прибавилось 4002 зараженных, скончались девять человек

RUS117 УЛИЧНЫЙ ОПРОС) «Людей лишили любимых фильмов»: таллиннцы о прекращении трансляции российских телеканалов

RUS118 Эстонский спортивный магазин объявил, что не обслуживает граждан России

RUS119 Захарова: отношения с США и Великобританией приблизились к точке невозврата

RUS120 ФОТОГАЛЕРЕЯ) Акция солидарности с Украиной прошла в Нарве у здания генконсульства России

Lisa 4. Kvalitatiivse analüüsi valimi eestikeelsed artiklid

- KvEST1 Vene armee lahkus Kiievi alt koos naiste aluspesuga
- KvEST2 Putin võrdsustas Ukraina sõda võitlusega teises maailmasõjas
- KvEST3 AVASTUS) Laialdaselt kasutatud aine sissehingamine võib põhjustada neeruhaigust
- KvEST4 Venemaa sportlased said kohtus esimese võidu: sanktsioonid on ebaseaduslikud
- KvEST5 LUUBI ALL) Enneolematu rahauputus tegi meid kõiki vaeseks
- KvEST6 NÄDALA PERSON) Aidi Vallik: headest lastest pole suurt midagi kirjutada
- KvEST7 JUHTKIRI) Kuritöö ja karistus
- KvEST8 Õiguskantsler ei poolda Peep Petersoni plaani anda vaktsiini-otsuse tegemine lastele
- KvEST9 ÜLEVAADE) Euroopameelsed protestijad lubavad jätkata seni, kuni Gruusia saab uue valitsuse
- KvEST10 AVASTUS) Koroona jätab veel ühele elundile aastaks jäljed
- KvEST11 Venemaa suusataja võttis Ukraina kodakondsuse
- KvEST12 ÜRO pagulasamet: Ukrainast on põgenenud üle 3,5 miljoni inimese
- KvEST13 Maailm vajab pidevalt päästmist maailmapäästjate käest!
- KvEST14 RAIVO VARE) Venemaa sõnu ei usuta enam, aga Venemaa valetab edasi
- KvEST15 Undva külarahvani jõudis teave Siili kohta hilinemisega: «Tahaks ju teada, millal ja kust pauk tuleb.»
- KvEST16 POSTIMEES UKRAINAS) Mõrvarelvade laos: Harkivis on kogutud juba platsitais Vene tapjarakette
- KvEST17 Päevas tuleb teha nii palju samme, et hoida ära kaalutõus
- KvEST18 Saksamaa korvpallilegend suri kõigest 46-aastaselt
- KvEST19 Hispaania võib aidata vähendada EL- i sõltuvust Vene gaasist
- KvEST20 Rakvere linna päevadel tähistatakse olulist juubelit
- KvEST21 JUHTKIRI) Vene eldoraado lõpp
- KvEST22 «Ta on ise süüdi, et teda vägistati!»
- KvEST23 Biden taotleb 33 miljardit dollarit Ukraina abistamiseks
- KvEST24 Maapealne põrgu Mariupol: surrakse juba ka ravivõimaluste puudumise tõttu
- KvEST25 Rindel olev Ukraina jalgpallur ütles Venemaal elavatest vanematest lahti: nad usuvad televisiooni, mitte mind
- KvEST26 Peterburi bussiliinil on nõudlus hüppeliselt kasvanud. Pea kõik reisid on välja müüdnud
- KvEST27 Siit algas televisiooni kuldajastu
- KvEST28 PUUSALT) Dr Viktor Vassiljev: tankilahingus liikluseeskirja ei nõuta
- KvEST29 Aasta õppija on Ida-Virumaalt ja õppeteo korraldaja Järvamaalt
- KvEST30 ÜLEVAADE) Trumpi süüdistatakse ametikohustuste hülgamises
- KvEST31 Uuringus selgusid neli peamist tuisistust, mille toob kaasa rasvumine
- KvEST32 Venelased tagasi areenile lasknud poksijuht asus ROKi töötlemas
- KvEST33 Eesti võttis kauaks kalli võla kaela
- KvEST34 Milline on kõige piinlikum selle hooaja tõsielusari?
- KvEST35 LAURI LÄÄNEMETS) Kallasel on võimalus tulla Eesti peredele vastu ja valitsuses oleks töörahu taastatud
- KvEST36 Keskkonnaagentuur andis Eestile äikesehoiatuse
- KvEST37 USA kehtestas uued sanktsioonid Põhja-Koreale
- KvEST38
- KvEST39 Ukraina spordilegendist väidetav FSB agent sai karistada

KvEST40 Gazpromi tegevjuht: suur osa Nord Streamist võib vajada väljavahetamist
KvEST41 AK) Muinasjutuhõnguline krimilugu blogijate argipäevast
KvEST42 AK FOOKUS) Eesti Ukrainlaste Kongressi esinaine Vira Konõk: Kremli telepropaganda tulnuks ammu kinni keerata
KvEST43 Politseijuht: oleme 9. mail väljas suurte jõududega, et õiguskord tagada
KvEST44 KIIRANALÜÜS | Mida ütlesid 9. mai paraad ja Vladimir Putini kõne Ukraina sõja kohta?
KvEST45 Arvad, et suvepäike on sind piisavalt D-vitamiiniga varustanud? Spetsialist selgitab, kuidas sellega tegelikult lood on
KvEST46 Juristide võit? Esimene kohtuotsus: sanktsioonid Venemaa sportlaste vastu on ebaseaduslikud
KvEST47 Harju Elekter katkestab sõja mõjude tõttu Eesti Energiaga lepingu
KvEST48 Sepo Seeman: mida lähemale "Lotte ja vana õunapuu saladus" esietendus tuleb, seda rohkem me Maidu ja Janiga teineteist tundma saame
KvEST49 SÕJARAPORT | Teet Kalmus: Kiievi alt lahkunud Vene sõdurid hakkasid röövlibandeks. Kas sellised üksused on edaspidi võitlusvõimelised?
KvEST50 Mart Helme tahab europarlamentidele läkitada kirja, kus teeb Pentus-Rosimannuse maatasa
KvEST51 Delfi Kopenhaagenis | Linnatänavad on tühjad, hukkunu naaber jagab kaubamaja juures inimestele leinamiseks lilli
KvEST52 Koroonaviiruse tõttu viibis eilse seisuga haiglaravil 81 inimest
KvEST53 Suri olümpiavõitja, kes alistas kuulitõukes esimesena maagilise piiri
KvEST54 Vaata, kuhu peidavad Vene oligarhid oma raha ja vara rahvusvaheliste sanktsioonide eest
KvEST55 ARVUSTUS | „Siberi haiku” toob kurbuse ja viha. Kuidas sellised asjad sündida saavad ja mida teha, et neid ära hoida?
KvEST56 Azeem Ibrahim: nüüd on ametlikult tõendatud, et Venemaa sõja eesmärk on ukraina rahvas hävitada
KvEST57 Anett Kontaveit paariariigi sportlastele seatud piirangutest: olukord on tekitanud konflikte ka tennisistide hulgas
KvEST58 Ukraina sooviavaldusele NATO-ga liituda on järgnenud piinlik vaikus
KvEST59 Kolesterooli kohta liigub palju väärinfot. Teeme selgeks 9 müüti
KvEST60 Üks tuntud ralliekspert ennustab Ott Tänakule Portugali ralli võitu, kaks ajakirjanikku eestlast esikolmikusse ei pannud
KvEST61 Venemaa võimalik pankrot kriimustab, aga ei haava läänt
KvEST62 VAATA | Kaadrid eksootiliselt planeedilt ja 6 saladust, millele vihjab värske "Avatar: The Way of Wateri" trailer
KvEST63 Eerik-Niiles Kross: õigete raskerelvadega suudaks Ukraina Mariupoli blokaadi lõpetada
KvEST64 Narva meer Katri Raik luhtunud katsest teda maha võtta: 6 opositsionääri ootavad linnalt töökohta
KvEST65 Moldova president Maia Sandu oma riigi Rumeeniaga ühendamise ideest: kui rahvas tahab, siis see juhtub
KvEST66 Kuidas võtta kaalust alla veganlusega? Mis on tüüpilised eksimused ja 6 soovitus asjatundjatelt algajale veganile

KvEST67 FOTOD | Kahe põhimeheta tegutsenud Selver tunnistas poolfinaalis Tartu selget üleolekut

KvEST68 PINGE KASVAB | Esimene Vene suurfirma avas suu: naftahiid nõuab Ukraina sõja lõppu

KvEST69 ARVUSTUS | „Spencer” kisub kuninglikuks seebiooperiks

KvEST70 Gorodnitšenko ja Becker: NATO peab meelde tuletama vastastikuse garanteeritud hävingu doktriini MAD

KvEST71 Majandusminister Riina Sikkut: ei saa öelda, et ilma LNG-laevata meil gaasi pole

KvEST72 Šoigu teatas, et „Luhanski rahvavabariigi vabastamine” läheneb lõpule

KvEST73 Mida peavalust teadma pead. Neuroloog Mark Braschinsky: pingepeavalu korral ei pruugi inimene alati tabletti vajada

KvEST74 EOK peasekretär Siim Sukles: müts maha, kui sportlane keeldub venelaste vastu võistlemisest

KvEST75 Sahinad restoraniturul: Linnamäel ja Vendelinil küpseb uus suur plaan?

KvEST76 ARVUSTUS | Noorte näitlejate „Tiit Pagu“ on austusavaldus märkimisväärsele kirjandusteosele ja autorile

KvEST77 NÄDALA NÄGU | Andrus Kivirähk: patriarhi raske töö

KvEST78 Kaja Kallas: astun peaministri kohalt tagasi

KvEST79 VIDEO | Putin külastas sõjaväehaiglat. Internetikommentaatorite arvates näevad „haavatud” kahtlaselt head välja

KvEST80 Just selline peaks olema normis vererõhu ja kolesterooli näit. Milline on aga nende näitajate seos silmade tervise ja erektsiooniga?

KvEST81 Briti meedia: Euroopa ihaldusväärseim noor ründetäht Haaland kolib suvel Inglismaale

KvEST82 Kliendid pahased: mööbli veebipood ei täida tellimusi. Kaupmees: hilinevad tellimused on kahjuks uus normaalsus

KvEST83 ARVUSTUS | „Thor: Love and Thunder“ - Thori veider suhe oma vasaraga ja kaks karjuvat kitse. Mida ma just vaatasin?

KvEST84 Pavel Ivanov: Eesti venelased on segaduses

Lisa 5. Kvalitatiivse analüüsi valimi venekeelsed artiklid

- KvRUS1 Кому Майлис Репс подарила часы и украшения почти на 4000 евро?
- KvRUS2 Путин посвятил речь на параде Победы войне против Украины. Мобилизацию объявлять не стал
- KvRUS3 Исследование: отказ от говядины спас бы миллионы жизней
- KvRUS4 Привет, оружие!
- KvRUS5 Авиакомпания EasyJet убирает кресла в самолетах из-за нехватки персонала
- KvRUS6 В сентябре Лось покинет пост худрука Русского театра, его временно заменит Янчек
- KvRUS7 В военкоматах все идет по плану
- KvRUS8 Масштабный сбой: без электричества остались больница, магазин Махима и другие здания
- KvRUS9 «Путин всегда отрицал суверенитет государств центральной Азии»
- KvRUS10 Глава ВОЗ: пандемия COVID-19 еще не закончилась
- KvRUS11 Теннисистка Элина Свитолина стала мамой
- KvRUS12 Компании ЕС, пострадавшие от введения санкций против РФ, могут получить до 400 000 евро помощи
- KvRUS13 Букеровскую премию впервые получил роман, написанный на языке хинди
- KvRUS14 Филипп Киркоров оправдал выданные ему прискорбные авансы
- KvRUS15 Исчезновение памятника советским воинам: полиция возбудила дело и ищет свидетелей
- KvRUS16 «Было негласное указание – не помогать, пусть мерзнут и Голодают»
- KvRUS17 АНАЛИЗ СТОЧНЫХ ВОД) В Эстонии снижается потребление наркотиков
- KvRUS18 Осенью Таллинн примет теннисный турнир WTA
- KvRUS19 Глава Еврокомиссии призывает граждан ЕС экономить энергию
- KvRUS20 «Кина не будет!». В России вымирают кинотеатры
- KvRUS21 Убийства путинских палачей не должны бить по всем русским
- KvRUS22 Акт вандализма в отношении Бронзового солдата совершил сын политика Виктора Васильева
- KvRUS23 Все члены ЕС - против оплаты за газ из РФ в рублях
- KvRUS24 В прошлом году Больничная касса заплатила за лечение рака на шесть миллионов больше, чем годом ранее
- KvRUS25 Чтобы помочь Украине, молодой человек из Пайде выставил на аукцион ценную футболку
- KvRUS26 Спрос на автобусный маршрут Санкт- Петербург - Таллинн резко вырос: билеты почти на все рейсы распроданы
- KvRUS27 «Сирано» Джо Райта и Питера Динклэйджа: маленький человек с великой душой
- KvRUS28 Вузы России: выстраданное, но необходимое решение «Путина одобряем»
- KvRUS29 Эстонский евровичовник, изнасиловавший коллегу, избежал тюрьмы
- KvRUS30 «Я выстрелил, чтобы от меня отстали»: российскому военному запросили пожизненный срок в Киеве
- KvRUS31 Заболеваемость гриппом стала снижаться
- KvRUS32 СМИ: Неймару грозит тюремное заключение
- KvRUS33 ВОТ ЭТО РАЗНИЦА!) В Эстонии стремительно дорожают продукты и жилье

[KvRUS34 Из жизни ушел художник Юри Аррак](#)
[KvRUS35 TOOMAS ALATALU } Путин уйдет как Мао Цзэдун](#)
[KvRUS36 АНАЛИЗ } В новом правительстве Каи Каллас у всех свои козыри в рукаве](#)
[KvRUS37 У президентов США есть планы на случай ядерной войны и других катастроф. Совершенно секретные, но кое-что стало известно](#)
[KvRUS38 Прием этой пищевой добавки обеспечивает надежную защиту от стресса](#)
[KvRUS39 Неймар отреагировал на информацию о том, что едва не подрался с Доннаруммой](#)
[KvRUS40 США разочарованы решением Еврокомиссии по поводу долга Украины](#)
[KvRUS41 БОРИС БАРСКИЙ ПРО «МАСКИ ШОУ» ВО ВРЕМЯ ВОЙНЫ } «Сто национальностей Одессы превратились в украинцев»](#)
[KvRUS42 ЛИЦО НЕДЕЛИ } Человек в белом халате в эпицентре горячей и холодной войны](#)
[KvRUS43 Херем: глядя на эти кадры, я думал, что нам следует отдать все свои "Джавелины", но Украине нужно что-то более мощное](#)
[KvRUS44 Путин посвятил речь на Параде победы войне в Украине](#)
[KvRUS45 Неофициальный пляж в самом центре столицы: люди и собаки купаются вместе, качество воды никто не проверяет](#)
[KvRUS46 Невыносимые боли фигуристки Кийбус остались позади. "Операция была первой и, надеюсь, последней в моей жизни"](#)
[KvRUS47 Транспортно-логистические организации: уже пятицентровая разница в цене на заправках вынуждает эстонских перевозчиков заправляться в Латвии](#)
[KvRUS48 В центре культуры "Линдакиви" состоится концерт ко Дню матери](#)
[KvRUS49 Мартин Хельме: собрания 9 мая и георгиевские ленточки следует запретить. Тех, кто поддерживает Россию — немедленно выслать из страны](#)
[KvRUS50 „Мы застревали, но сами себя вытаскивали и ехали помогать“: как неравнодушные таллинцы помогали на улицах после снегопада](#)
[KvRUS51 „ДНР“ обвинила в наемничестве гражданина Швеции, сдавшегося на „Азовстали“](#)
[KvRUS52 Врач назвала лучшее время для завтрака](#)
[KvRUS53 Занесен в книгу рекордов Гиннеса, боролся с лишним весом в спецклинике. Факты о Бензема, которые вы не знали](#)
[KvRUS54 Fitch: война на Украине и санкции усугубят инфляцию в странах Балтии](#)
[KvRUS55 КОЛОНКА RusDelfi | Миру мир, войне - спектакль!](#)
[KvRUS56 МНЕНИЕ | Где вы были восемь лет?](#)
[KvRUS57 50 000 евро из кармана налогоплательщиков! Город оплачивает Денису Бородичу дорогостоящее обучение — и это еще не все](#)
[KvRUS58 „Fuck Russians“ и „Слава Украине“. Прорусское правительство и прозападное общество Грузии - чем живет Тбилиси? Репортаж RusDelfi](#)
[KvRUS59 Поможет ли питание снизить тревожность?](#)
[KvRUS60 Большой секрет олимпийской медали Сильдару: все могло сложиться иначе](#)
[KvRUS61 Глава Еврокомиссии призывает граждан ЕС экономить энергию](#)
[KvRUS62 Рижская неделя моды пройдет в конце мая. На подиуме покажут дигитальную моду!](#)
[KvRUS63 Резня в Буче и ее отрицатели. Мнение историка](#)

KvRUS64 Планы министерства: не владеющие эстонским учителя могут лишиться работы?

KvRUS65 Украина допускает нанесение ударов по военной инфраструктуре России

KvRUS66 “Бесплодная” британка родила девятерых детей (передает mail.ru.)

KvRUS67 Украинский хоккейный тренер спас своих игроков от российских и белорусских спецслужб

KvRUS68 Миллиардер Олег Дерипаска спрогнозировал ”жесточайший” кризис в России: берем кризис 1998 года и умножаем на три”

KvRUS69 Писательница Елена Скульская: "Никто не может требовать героизма от другого человека"

KvRUS70 9 мая в Эстонии должен пройти спокойно

KvRUS71 Волонтер: конкретные эстонские пограничники не пропускают украинских беженцев

KvRUS72 ВИДЕО | Украинский парамедик "Тайра" снимала происходящее в Мариуполе. Сейчас она в плену, российская пропаганда называет ее "участницей Азова"

KvRUS73 На прошлой неделе возросло число госпитализаций с коронавирусом и гриппом. В чем дело?

KvRUS74 Двукратного призера Олимпийских игр по борьбе обвиняют в хладнокровном убийстве конкурента

KvRUS75 ОПЕК снизит добычу нефти. Как это отразится на Эстонии?

KvRUS76 ВИДЕО | На экраны вышел трейлер фильма „Легенды гоночных трасс“, повествующий об истории гонщиков ралли 80-х

KvRUS77 Язык насилия стал в России нормой. Существует ли другой русский язык?

KvRUS78 Силы обороны уверены, что в ближайшие два года от Псковской дивизии для Эстонии не будет опасности

KvRUS79 Украинская православная церковь заявила о независимости от Московского патриархата

KvRUS80 Если вовремя не вылечить зуб, могут быть серьезные последствия. Как состояние полости рта связано со здоровьем

KvRUS81 Овечкин хотел заменить фото с Путиным в Инстаграме, но его попросили этого не делать

KvRUS82 ПРИЛИЧНАЯ ЭКОНОМИЯ | На рынке картофель можно купить намного дешевле, чем в магазинах

KvRUS83 Умер актер Тони Сирико — звезда „Клана Сопрано“ и „Славных парней“

KvRUS84 Good bye, Ленин. То есть Путин

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Darja Maskin,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Eesti- ja venekeelse Delfi ja Postimehe kõneaine Vene-Ukraina sõja kontekstis 2022. aastal“, mille juhendaja on Ragne Kõuts-Klemm, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Darja Maskin

28.05.2024